

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

DIYARBAKIR İLİ ÜZÜM ÇEŞİTLERİNİN
VERİM VE KALİTE ÖZELLİKLERİNİN BELİRLENMESİ

Mehmet KAYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BAHÇE BİTKİLERİ ANABİLİM DALI

DIYARBAKIR

Aralık 2018

T.C
DİCLE UNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
DİYARBAKIR

Mehmet KAYA tarafından yapılan “Diyarbakır İli Üzüm Çeşitlerinin Verim ve Kalite Özelliklerinin Belirlenmesi” konulu bu çalışma, jürimiz tarafından Bahçe Bitkileri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesinin

Ünvanı Adı Soyadı

Başkan : Doç. Dr. Hüseyin KARATAŞ

Üye : Doç. Dr. Gültekin ÖZDEMİR

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Settar ÜNAL

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 31/12/2018

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu onaylarım.

.../...../20

Prof.Dr.Sevtap SÜMER EKER

ENSTİTÜ MÜDÜR V.

(MÜHÜR)

TEŞEKKÜR

Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve özellikle Diyarbakır ili bağcılığına faydası olacağını düşündüğüm ‘Diyarbakır İli Üzüm Çeşitlerinin Verim ve Kalite Özelliklerinin Belirlenmesi’ adlı çalışmalarım esnasında yardımını esirgemeyen benimle yakından ilgilenen çok değerli Danışman Hocam Doç. Dr. Hüseyin KARATAŞ’ a yakın ilgileri ve yönlendirici katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim. Yüksek lisans tezi hazırlıklarım süresince ilgi ve desteklerini gördüğüm Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümünde Doç. Dr. Gültekin ÖZDEMİR Başta olmak üzere diğer bütün hocalarıma Ayrıca bu çalışmanın başlatılmasında bana destek olan sevgili eşim Berrin KAYA’ ya çalışmalarım esnasında bana masasını veren ve müsvetelerimi temize geçirmede yardımcı olan sevgili oğlum Yusuf ile kızım Elif’ e teşekkür ederim.

Yıllar süren bu çalışmalarda katkısı olan Diyarbakır İlçe Tarım ve Orman Müdürlüklerinde çalışan tüm meslektaşlarıma, ilçelerdeki üreticilere ve ziraat oda başkanlarına teşekkür ederim.

Diyarbakır, 2018

Mehmet KAYA

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEŞEKKÜR	I
İÇİNDEKİLER	II
ÖZET	VI
ABSTRACT.....	VII
ÇİZELGE LİSTESİ	VIII
ŞEKİL LİSTESİ	XIII
KISALTMA VE SİMGELER	XVII
1. GİRİŞ	1
2. KAYNAK ÖZETLERİ	5
3. MATERYAL VE METOT	9
3.1. Materyal	9
3.2. Metot	11
3.2.1. Fenolojik Gözlemler	11
3.2.2. Salkım Ağırlığı (g)	12
3.2.3. Omca Verimi (kg)	12
3.2.4. Dekara Verim (kg)	12
3.2.5. Salkım Boyu (cm)	12
3.2.6. Salkım Eni (cm)	12
3.2.7. Tane Ağırlığı (g)	12
3.2.8. Tane Boyu (mm)	13
3.2.9. Tane Eni (mm)	13
3.2.10. Suda Çözünebilir Kuru Madde	13
3.2.11. pH	13
3.2.12. Titre Edilebilir Asit (T.E.A g/l)	13

4. ARAŞTIRMA BULGULARI	15
4.1. Fenolojik Gözlemler	15
4.1.1. Sürme	15
4.1.2. Tam Çiçeklenme	15
4.1.3. Tane Tutumu	15
4.1.4. Ben Düşme	15
4.1.5. Hasat	16
4.2. Üzüm Çeşitlerinin Verim ve Kalite Özellikleri	18
4.2.1. Abderi Üzüm Çeşidi	19
4.2.2. Avkenek Üzüm Çeşidi	21
4.2.3. Bağlıltı Üzüm Çeşidi	23
4.2.4. Balcani Üzüm Çeşidi	25
4.2.5. Bastığı Üzüm Çeşidi	27
4.2.6. Belülük Üzüm Çeşidi	29
4.2.7. Beyaz Gıldun Üzüm Çeşidi	31
4.2.8. Bizdok Üzüm Çeşidi	33
4.2.9. Boğazkere Üzüm Çeşidi	35
4.2.10. Borbore Üzüm Çeşidi	37
4.2.11. Çevga Üzüm Çeşidi	39
4.2.12. Çirbet Üzüm Çeşidi	41
4.2.13. Erkenisi Üzüm Çeşidi	43
4.2.14. Eşgar Üzüm Çeşidi	45
4.2.15. Genç Mehmet Üzüm Çeşidi	47
4.2.16. Gergerek Üzüm Çeşidi	49
4.2.17. Hasani Üzüm Çeşidi	51

4.2.18. Hatun Parmağı Üzüm Çeşidi	53
4.2.19. Horoz Karası Üzüm Çeşidi	55
4.2.20. İtemez Üzüm Çeşidi	57
4.2.21. Kara Şire Üzüm Çeşidi	59
4.2.22. Kara Kurutma Üzüm Çeşidi	61
4.2.23. Karik Üzüm Çeşidi	63
4.2.24. Kırmızı Üzüm Çeşidi	65
4.2.25. Kırpık Üzüm Çeşidi	67
4.2.26. Kızıl Banki Üzüm Çeşidi	69
4.2.27. Kohar Üzüm Çeşidi	71
4.2.28. Luvane Üzüm Çeşidi	73
4.2.29. Mazrume Üzüm Çeşidi	75
4.2.30. Morek Üzüm Çeşidi	77
4.2.31. Öküzgözü Üzüm Çeşidi	79
4.2.32. Şarabi Üzüm Çeşidi	81
4.2.33. Şeker Üzümlü Çeşidi	83
4.2.34. Şekrok Üzüm Çeşidi	85
4.2.35. Şire Üzüm Çeşidi	87
4.2.36. Şitu Üzüm Çeşidi	89
4.2.37. Şorek Üzüm Çeşidi	91
4.2.38. Tahannebi Üzüm Çeşidi	93
4.2.39. Talik Üzüm Çeşidi	95
4.2.40. Temmuz Üzüm Çeşidi	97
4.2.41. Vanki Üzüm Çeşidi	99
4.2.42. Vilki Üzüm Çeşidi	101
4.2.43. Yediveren Üzüm Çeşidi	103

4.2.44. Zerik Üzüm Çeşidi	105
4.2.45. Zülfiye Dayan Üzüm Çeşidi	107
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	109
6. KAYNAKLAR	119
ÖZGEÇMİŞ	123

ÖZET

DIYARBAKIR İLİ ÜZÜM ÇEŞİTLERİNİN VERİM ve KALİTE ÖZELLİKLERİNİN BELİRLENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet KAYA

DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BAHÇE BİTKİLERİ ANABİLİM DALI

2018

Bu çalışma, 2017 ve 2018 yıllarında Diyarbakır ili üzüm çeşitlerinin fenolojik özellikleri ile verim ve kalite özelliklerinin belirlenmesi amacıyla ilçelerde (Çermik, Çüngüş, Ergani, Dicle, Eğil, Hani, Hazro, Lice, Kulp, Silvan) yetiştirilen üzüm çeşitlerinin yerleri belirlenerek üretici bağlarında bulunan çeşitler üzerinde yürütülmüştür.

Diyarbakır ili ve ilçelerinde yetiştirilen üzüm çeşitlerinde tomurcukların sürmesi, tam çiçeklenme, tane tutumu, ben düşme ve hasat tarihleri ile ilgili yapılan fenolojik gözlemler kaydedilmiştir.

Çalışma esnasında üzüm çeşitlerinin verim özelliklerinden Salkım ağırlığı (g), omca verimi (kg), dekara verim (kg), incelenmiştir. Üzüm çeşitlerinin kalite özelliklerinden ise salkım boyu (cm), salkım eni (cm), tane ağırlığı (g), tane boyu (mm), tane eni (mm), kuru madde %, pH, tartarik asit (g/l) incelenmiştir.

Çalışma sonucunda, verim değerleri açısından ön plana çıkan üzüm çeşitleri Şarabi (7.200 kg/omca, 740.20 kg/da), Şire (7.150 kg/omca, 737.80 kg/da), Zülfiye dayan (7.100 kg/omca, 734.50 kg/da), Tahannebi (7.010 kg/omca, 733.60 kg/da), Karaşire (6.950 kg/omca, 731.80 kg/da) çeşitleri olmuştur.

Kalite açısından öne çıkan üzüm çeşitleri ise Erkenisi (SÇKM % 18.35, pH 4.45, tartarik asit 4.70 g/lt, tane ağırlığı 3.30 g), Öküzgözü (SÇKM % 20.95, pH 3.19, tartarik asit 6.00 g/lt, tane ağırlığı 3.12 g), Şarabi (SÇKM % 18.00, pH 4.18, tartarik asit 5.02 g/l, tane ağırlığı 2.25 g), Karik (SÇKM % 19.15, pH 4.09, tartarik asit 4.70 g/l, tane ağırlığı 1.71 g) olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Diyarbakır, bağcılık, üzüm, verim, kalite

ABSTRACT

DETERMINATION OF THE YIELD AND QUALITY CHARACTERISTICS OF GRAPE VARIETIES GROWN IN DIYARBAKIR PROVINCE

MASTER THESIS

Mehmet KAYA

DEPARTMENT OF HORTICULTURE
INSTITUTE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES
UNIVERSITY OF DICLE

2018

This study was conducted during 2017 and 2018, the grape varieties grown in the districts (Çermik, Çüngüş, Ergani, Dicle, Eğil, Hani, Hazro, Lice, Kulp, Silvan) of Diyarbakır in order to identify the phenological characteristics and yield and quality characteristics of the grape varieties at the local vineyards

Phenological observations about the sproutin duration, full blossom, grain behavior, maturity and harvest dates were recorded in Diyarbakır province and districts.

During the study, among the yield characteristics of grape of varieties, bunch weight (g), vine stock yield (kg), yield per hectare (kg), and among the quality characteristics of grape varieties bunch length (cm) bunch width (cm), grain weight (g), grain length (mm), grain width (mm), dry matter %, pH, tartaric acid (g/l) were examined.

As a result of the study, the most prominent grape varieties in terms of yield values are as follows; Şarabi (7.200 kg/vine stock, 740.20 kg/da), Şire (7.150 kg/vine stock, 737.80 kg/da), Zülfiye dayan (7.100 kg/vine stock, 734.50 kg/da), Tahannebi (7.010 kg/vine stock, 733.60 kg/da), Karaşire (6.950 kg/vine stock 731.80 kg/da) varieties.

In terms of quality, the most prominent grape varieties are as follows : Erkenisi (TSS 18.35%, pH 4.45, tartaric acid 4.70 g/l, grain weight 3.30 g), Öküzgözü (TSS 20.95%, pH 3.19, tartaric acid 6.00 g/l, grain weight 3.12 g), Şarabi (TSS 18.00%, pH 4.18, tartaric acid 5.02 g/l, grain weight 2.25 g), Karik (TSS 19.85 %, pH 4.09, tartaric acid 4.70 g/l, grain weight 1.71 g).

Key Words: Diyarbakır, viticulture, grape, yield, quality

ÇİZELGE LİSTESİ

<u>Çizelge No</u>		<u>Sayfa</u>
Çizelge 3.1.	Diyarbakır ilinde yetiştirilen yerel üzüm çeşitleri ve sinonimleri	10
Çizelge 4.1.	İlçelere göre üzüm çeşitlerinde kaydedilen fenolojik gözlemler	16
Çizelge 4.2.	Diyarbakır ili yöresel üzüm çeşitlerinin fenolojik özellikleri	17
Çizelge 4.3.	Abderi üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	19
Çizelge 4.4.	Abderi üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	19
Çizelge 4.5.	Avkenek üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirilme şekli	21
Çizelge 4.6.	Avkenek üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	21
Çizelge 4.7.	Bağlıtı üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	23
Çizelge 4.8.	Bağlıtı üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	23
Çizelge 4.9.	Balcani üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	25
Çizelge 4.10.	Balcani üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	25
Çizelge 4.11.	Bastığı üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	27
Çizelge 4.12.	Bastığı üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	27
Çizelge 4.13.	Belülük üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	29
Çizelge 4.14.	Belülük üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	29
Çizelge 4.15.	Beyaz gıldun üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	31
Çizelge 4.16.	Beyaz gıldun üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	31
Çizelge 4.17.	Bizdok üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	33

Çizelge 4.18.	Bizdok üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	33
Çizelge 4.19.	Boğazkere üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	35
Çizelge 4.20.	Boğazkere üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	35
Çizelge 4.21.	Borbore üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	37
Çizelge 4.22.	Borbore üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	37
Çizelge 4.23.	Çavga üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	39
Çizelge 4.24.	Çevga üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	39
Çizelge 4.25.	Çirbet üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	41
Çizelge 4.26.	Çirbet üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	41
Çizelge 4.27.	Erkenisi üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	43
Çizelge 4.28.	Erkenisi üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	43
Çizelge 4.29.	Eşgar üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	45
Çizelge 4.30.	Eşgar üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	45
Çizelge 4.31.	Genç mehmet üzüm çeşidinin coğrafi özl. tane rengi ve değerlendirme şekli	47
Çizelge 4.32.	Genç mehmet üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	47
Çizelge 4.33.	Gergerek üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	49
Çizelge 4.34.	Gergerek üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	49
Çizelge 4.35.	Hasani üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	51
Çizelge 4.36.	Hasani üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	51
Çizelge 4.37.	Hatun parmağı üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	53
Çizelge 4.38.	Hatun parmağı üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	53

Çizelge 4.39.	Horoz karası üzüm çeşidinin coğrafi özellikli tane rengi ve değerlendirme şekli	55
Çizelge 4.40.	Horoz karası üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	55
Çizelge 4.41.	İtemez üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	57
Çizelge 4.42.	İtemez üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	57
Çizelge 4.43.	Kara şire üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	59
Çizelge 4.44.	Kara şire üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	59
Çizelge 4.45.	Kara kurutma üzüm çeşidinin coğrafi öz tane rengi ve değerlendirme şekli	61
Çizelge 4.46.	Kara kurutma üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	61
Çizelge 4.47.	Karik üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	63
Çizelge 4.48.	Karik üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	63
Çizelge 4.49.	Kırmızı üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	65
Çizelge 4.50.	Kırmızı üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	65
Çizelge 4.51.	Kırpık üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	67
Çizelge 4.52.	Kırpık üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	67
Çizelge 4.53.	Kızıl banki üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	69
Çizelge 4.54.	Kızıl banki üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	69
Çizelge 4.55.	Kohar üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	71
Çizelge 4.56.	Kohar üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	71
Çizelge 4.57.	Luvanek üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	73
Çizelge 4.58.	Luvanek üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	73
Çizelge 4.59.	Mazruma üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	75

Çizelge 4.60.	Mazruma üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	75
Çizelge 4.61.	Morek üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	77
Çizelge 4.62.	Morek üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	77
Çizelge 4.63.	Öküzgözü üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	79
Çizelge 4.64.	Öküzgözü üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	79
Çizelge 4.65.	Şarabi üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme Şekli	81
Çizelge 4.66.	Şarabi üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	81
Çizelge 4.67.	Şeker üzümü çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	83
Çizelge 4.68.	Şeker Üzümü çeşidinin verim ve kalite özellikleri	83
Çizelge 4.69.	Şekrok üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	85
Çizelge 4.70.	Şekrok üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	85
Çizelge 4.71.	Şire üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	87
Çizelge 4.72.	Şire üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	87
Çizelge 4.73.	Şitu üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	89
Çizelge 4.74.	Şitu üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	89
Çizelge 4.75.	Şorek üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	91
Çizelge 4.76.	Şorek üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	91
Çizelge 4.77.	Tahannebi üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	93
Çizelge 4.78.	Tahannebi üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	93
Çizelge 4.79.	Talik üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	95
Çizelge 4.80.	Talik üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	95

Çizelge 4.81.	Temmuzi üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	97
Çizelge 4.82.	Temmuzi üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	97
Çizelge 4.83.	Vanki üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	99
Çizelge 4.84.	Vanki üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	99
Çizelge 4.85.	Vilki üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	101
Çizelge 4.86.	Vilki üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	101
Çizelge 4.87.	Yediveren üzüm çeşidinin coğrafi özellikl tane rengi ve değerlendirme şekli	103
Çizelge 4.88.	Yediveren üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	103
Çizelge 4.89.	Zerik üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli	105
Çizelge 4.90.	Zerik üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	105
Çizelge 4.91.	Zülfiye dayan üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerledirme şekli	107
Çizelge 4.92.	Zülfiye dayan üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	107
Çizelge 5.1.	Yöresel üzüm çeşitlerinin verim ve kalite özellikleri	114

ŞEKİL LİSTESİ

<u>Sekil No</u>		<u>Sayfa</u>
Şekil 1.1.	Diyarbakır İli Haritası	4
Şekil 1.2.	Diyarbakır İlçeleri Haritası	4
Şekil 3.1.	Diyarbakır İli Çermik İlçesi bağlarından bir görüntü	9
Şekil 3.2.	Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi laboratuvar çalışmasından bir görüntü	14
Şekil 3.3.	Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi laboratuvarından bir görüntü	14
Şekil 4.1.	Abderi üzüm çeşidinin olgun salkımı	20
Şekil 4.2.	Abderi üzüm çeşidinin olgun yaprağı	20
Şekil 4.3.	Avkenek üzüm çeşidinin olgun salkımı	22
Şekil 4.4.	Avkenek üzüm çeşidinin olgun yaprağı	22
Şekil 4.5.	Bağıltı üzüm çeşidinin olgun salkımı	24
Şekil 4.6.	Bağıltı üzüm çeşidinin olgun yaprağı	24
Şekil 4.7.	Balcani üzüm çeşidinin olgun salkımı	26
Şekil 4.8.	Balcani üzüm çeşidinin olgun yaprağı	26
Şekil 4.9.	Bastığı Üzüm çeşidinin olgun salkımı	28
Şekil 4.10.	Bastığı üzüm çeşidinin olgun yaprağı	28
Şekil 4.11.	Belülük üzüm çeşidinin olgun salkımı	30
Şekil 4.12.	Belülük üzüm çeşidinin olgun yaprağı	30
Şekil 4.13.	Beyaz gıldun üzüm çeşidinin olgun salkımı	32
Şekil 4.14.	Beyaz gıldun üzüm çeşidinin olgun yaprağı	32
Şekil 4.15.	Bizdok üzüm çeşidinin olgun salkımı	34
Şekil 4.16.	Bizdok üzüm çeşidinin olgun yaprağı	34
Şekil 4.17.	Boğazkere üzüm çeşidinin olgun salkımı	36
Şekil 4.18.	Boğazkere üzüm çeşidinin olgun yaprağı	36
Şekil 4.19.	Borbore üzüm çeşidinin olgun salkımı	38

Şekil 4.20.	Borbore üzüm çeşidinin olgun yaprağı	38
Şekil 4.21.	Çevga üzüm çeşidinin olgun salkımı	40
Şekil 4.22.	Çevga üzüm çeşidinin olgun yaprağı	40
Şekil 4.23.	Çirbet üzüm çeşidinin olgun salkımı	42
Şekil 4.24.	Çirbet üzüm çeşidinin olgun yaprağı	42
Şekil 4.25.	Erkenisi üzüm çeşidinin olgun salkımı	44
Şekil 4.26.	Erkenisi üzüm çeşidinin olgun yaprağı	44
Şekil 4.27.	Eşgar üzüm çeşidinin olgun salkımı	46
Şekil 4.28.	Eşgar üzüm çeşidinin olgun yaprağı	46
Şekil 4.29.	Genç mehmet üzüm çeşidinin olgun salkımı	48
Şekil 4.30.	Genç mehmet üzüm çeşidinin olgun yaprağı	48
Şekil 4.31.	Gergerek üzüm çeşidinin olgun salkımı	50
Şekil 4.32.	Gergerek üzüm çeşidinin olgun yaprağı	50
Şekil 4.33.	Hasani üzüm çeşidinin olgun salkımı	52
Şekil 4.34.	Hasani üzüm çeşidinin olgun yaprağı	52
Şekil 4.35.	Hatun parmağı üzüm çeşidinin olgun salkımı	54
Şekil 4.36.	Hatun parmağı çeşidinin olgun yaprağı	54
Şekil 4.37.	Horoz karası üzüm çeşidinin olgun salkımı	56
Şekil 4.38.	Horoz karası çeşidinin olgun yaprağı	56
Şekil 4.39.	İtemez üzüm çeşidinin olgun salkımı	58
Şekil 4.40.	İtemez çeşidinin olgun yaprağı	58
Şekil 4.41.	Kara şire üzüm çeşidinin olgun salkımı	60
Şekil 4.42.	Kara şire üzüm çeşidinin olgun yaprağı	60
Şekil 4.43.	Kara kurutma üzüm çeşidinin olgun salkımı	62
Şekil 4.44.	Kara kurutma üzüm çeşidinin olgun yaprağı	62
Şekil 4.45.	Karik üzüm çeşidinin olgun salkımı	64
Şekil 4.46.	Karik çeşidinin olgun yaprağı	64

Şekil 4.47.	Kırmızı üzüm çeşidinin olgun salkımı	66
Şekil 4.48.	Kırmızı üzüm çeşidinin olgun yaprağı	66
Şekil 4.49.	Kırpık üzüm çeşidinin olgun salkımı	68
Şekil 4.50.	Kırpık üzüm çeşidinin olgun yaprağı	68
Şekil 4.51.	Kızıl banki üzüm çeşidinin olgun salkımı	70
Şekil 4.52.	Kızıl banki üzüm çeşidinin olgun yaprağı	70
Şekil 4.53.	Kohar üzüm çeşidinin olgun salkımı	72
Şekil 4.54.	Kohar üzüm çeşidinin olgun yaprağı	72
Şekil 4.55.	Luvanek üzüm çeşidinin olgun salkımı	74
Şekil 4.56.	Luvanek üzüm çeşidinin olgun yaprağı	74
Şekil 4.57.	Mazruma üzüm çeşidinin olgun salkımı	76
Şekil 4.58.	Mazruma üzüm çeşidinin olgun yaprağı	76
Şekil 4.59.	Morek üzüm çeşidinin olgun salkımı	78
Şekil 4.60.	Morek üzüm çeşidinin olgun yaprağı	78
Şekil 4.61.	Öküzgözü üzüm çeşidinin olgun salkımı	80
Şekil 4.62.	Öküzgözü üzüm çeşidinin olgun yaprağı	80
Şekil 4.63.	Şarabi üzüm çeşidinin olgun salkımı	82
Şekil 4.64.	Şarabi üzüm çeşidinin olgun yaprağı	82
Şekil 4.65.	Şeker üzümü çeşidinin olgun salkımı	84
Şekil 4.66.	Şeker üzümü çeşidinin olgun yaprağı	84
Şekil 4.67.	Şekrok üzüm çeşidinin olgun salkımı	86
Şekil 4.68.	Şekrok üzüm çeşidinin olgun yaprağı	86
Şekil 4.69.	Şire üzüm çeşidinin olgun salkımı	88
Şekil 4.70.	Şire üzüm çeşidinin olgun yaprağı	88
Şekil 4.71.	Şitu üzüm çeşidinin olgun salkımı	90
Şekil 4.72.	Şitu üzüm çeşidinin olgun yaprağı	90
Şekil 4.73.	Şorek üzüm çeşidinin olgun salkımı	92

Şekil 4.74.	Şorek üzüm çeşidinin olgun yaprağı	92
Şekil 4.75.	Tahannebi üzüm çeşidinin olgun salkımı	94
Şekil 4.76	Tahannebi üzüm çeşidinin olgun yaprağı	94
Şekil 4.77.	Talik üzüm çeşidinin olgun salkımı	96
Şekil 4.78.	Talik üzüm çeşidinin olgun yaprağı	96
Şekil 4.79.	Temmuzi üzüm çeşidinin olgun salkımı	98
Şekil 4.80.	Temmuzi üzüm çeşidinin olgun yaprağı	98
Şekil 4.81.	Vanki üzüm çeşidinin olgun salkımı	100
Şekil 4.82.	Vanki üzüm çeşidinin olgun yaprağı	100
Şekil 4.83.	Vilki üzüm çeşidinin olgun salkımı	102
Şekil 4.84.	Vilki üzüm çeşidinin olgun yaprağı	102
Şekil 4.85.	Yediveren üzüm çeşidinin olgun salkımı	104
Şekil 4.86	Yediveren üzüm çeşidinin olgun yaprağı	104
Şekil 4.87.	Zerik üzüm çeşidinin olgun salkımı	106
Şekil 4.88.	Zerik üzüm çeşidinin olgun yaprağı	106
Şekil 4.89.	Zülfiye dayan üzüm çeşidinin olgun salkımı	108
Şekil 4.90.	Zülfiye dayan üzüm çeşidinin olgun yaprağı	108

KISALTMALAR VE SİMGELER

da	: Dekar
g	: Gram
g/l	: Gram/Litre
ha	: Hektar
kg	: Kilogram
kg/da	: Kilogram/dekar
l	: Litre
m	: Metre
cm	: Santimetre
mm	: Milimetre
%	: Yüzde
SÇKM	: Suda Çözülebilir Kuru Madde
SYU	: Salkıma Yapılan Uygulamalar
BU	: Bilezik alma
T.E.A.	: Titre Edilebilir Asit
Briks	: Suda Çözünen Kuru Madde Miktarı
DPPH	: Radikal Kapasite süpürme Yöntemi
TEAC	: Antioksidan Kapasite Yöntemi
FRAP	: Demir(III) iyonu İndirgeyici Antioksidan güç yöntemi

1. GİRİŞ

Dünya üzerinde Bağcılık Kuzey yarım kürede 34. paralelden başlayıp 51. paralele kadar devam etmektedir. Arkeolojik buluntulara göre bağcılık ve şarapçılık kültürünün milat'tan 6000 yıl önce Anadolu'nun kuzeydoğu kesimini de içine alan bölgede başladığı kabul edilmektedir. Ülkemiz bu paraleller arasında olduğundan dolayı bağcılık için en uygun iklim kuşağı üzerinde yer almaktadır. Ayrıca bağcılığın ana vatanı olması münasebetiyle son derece eski ve köklü bağcılık kültürüne sahiptir. Söz konusu paraleller arasında 24.000 üzüm çeşidi bulunmaktadır, ülkemizde ise yaklaşık 2000 civarında üzüm çeşidinin yetiştirildiği tahmin edilmektedir. Dünya üzerinde yaklaşık 24.000 çeşidin coğrafik sınırlar içerisinde yetiştirilmesi çok değişik etkenlere bağlı olmaktadır. Bu değişik etkenlerin başında da her ekoloji için ayrı önem kazanan iklimsel faktörler gelmektedir. Üzüm çeşitleri değişik iklim faktörlerinin etkisi altında çok farklı gelişme ve olgunlaşma durumları gösterebildiği gibi, farklı üzüm çeşitleri de farklı bölgelerde aynı zamanda olgunlaşabilirler. Bunların nedeni her çeşit için ayrı sıcaklık, yağış ve güneşlenme süresinin olmasıdır (Çelik ve ark. 1998).

Türkiye'de üzüm yetiştiriciliği yapılan yerlerde birim alanda üretilen ürün miktarının düşük oluşundan dolayı bağcılıkta birim alanda elde edilen ürün miktarını artırmak amacıyla birçok araştırmalar yapılmıştır (Karataş 1999).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi sadece bağ alanı ve üzüm üretimi bakımından ülkemizin önemli bir bölgesi değil aynı zamanda sahip olduğu kültür asması (*Vitis vinifera ssp.sativa*) ve yabani asma türleri (*Vitis vinifera ssp.silvestris*) bakımından da önemli gen merkezidir. Bölgede çok sayıda farklı üzüm çeşidi ile yetiştiricilik yapılması bunun en somut örneğidir (Winkler ve ark. 1974; Çelik ve ark. 1998 ; Özden ve Karipçin 2007; Karataş ve ark. 2015).

Bölgenin bağcılık açısından en önemli illeri Şanlıurfa, Diyarbakır ve Mardin'dir. Bağ alanı yönünden sırasıyla Şanlıurfa 6. sırada, Diyarbakır 8. Sırada, ve Mardin 10. Sırada yer almaktadır. Üretim yönünden ise verim düşük olduğu için Şanlıurfa 11. Sırada, Diyarbakır 8. Sırada ve Mardin 9. Sırada yer almaktadır (Tanrısever 2016).

Bu araştırmada kullanılan toplam 45 üzüm çeşidinin yetiştirildiği Diyarbakır ilinin coğrafi konumu, bağcılık için son derece uygun bir yapı göstermektedir. Bölgedeki bağcılık çok eskilere dayanmaktadır. İlimizin ekonomisi tarıma dayalı olmasına rağmen tahıllardan sonra bağcılık önem taşımaktadır. 2001 yılı değerlerine göre en fazla üretim Lice ve Ergani ilçelerinde olmuştur. (Atalay ve ark. 2003 ; Karataş 2005)

Diyarbakır ili bağcılık açısından son derece uygun toprak ve iklim koşullarına sahiptir genel anlamda sıcak kara iklimine sahip ilde yazlar çok sıcak ve kurak, kışlar ise nispeten yağışlı geçmektedir. Uzun yıllara ait iklim verileri incelendiğinde asmanın büyüme ve gelişme gibi biyolojik işlevleri üzerine önemli etkisi bulunan maksimum, minimum ve ortalama sıcaklık ile etkili sıcaklık toplamı, güneşlenme, yağış ve rüzgar değerlerinin Diyarbakır ilinde asmalarda büyüme ve gelişmeyi engelleyici olmadıkları belirlenmiştir. Yıllık ortalama sıcaklık 15.8°C, en yüksek sıcaklık 46.2°C, en düşük sıcaklık ise -24.2°C olarak gerçekleşmiştir. İlin yağış durumu incelendiğinde, 496 mm olan yıllık ortalama yağış tutarının ancak yaklaşık %2 'si yaz aylarında gerçekleşmekte, kuzeydeki dağların eteklerine doğru gidildikçe yağışlar artmaktadır (Kaplan 1994).

Günümüzde bağcılık, Diyarbakır'ın birçok ilçesinde ve köyünde kârlı bir kazanç olmaktan çıkmış görünmekte ve birçok bağlık alan köreltilerek, değişik tarım alanına dönüştürülmektedir. Diyarbakır'da yapılan bağcılık, teknik bilgiden yoksun, daha çok babadan oğula geçen bilgilerle sürdürülünce verim gittikçe düşmekte, yetiştirilen üzüm, pazarda alıcı bulamamaktadır. Böyle olunca elde edilen mahsulün, aile ihtiyacını karşılayacak derecede sınırlı tutulması için, mevcut bağlar küçültülmekte, böylelikle bağcılığın eskisi gibi devamlılığı kaybolmaktadır (Karataş ve ark. 2015).

İlçeler de halen eski bağcılık tekniklerinin uygulanması, omcaların büyük bir kısmının yaşlı olması ve yeterli bakım işlemlerinin yapılmamasından dolayı ildeki verim çok düşüktür. Bağlarda terbiye şekli konusunda standart bir uygulama yoktur. Bağlarda daha çok "yerde sürünün" veya "serpene" şekli kullanılmaktadır. Telli terbiye sistemi ise çok azdır. Bağlarda dikim mesafelerinde bir standart mevcut değildir. Bu durum kültürel işlemlerin yapılmasını zorlaştırmaktadır. İlde bağlarda sulama yapılmadığı ve yağışların yetersiz olması verim ve kaliteyi düşürmektedir. (Karataş ve ark. 2015).

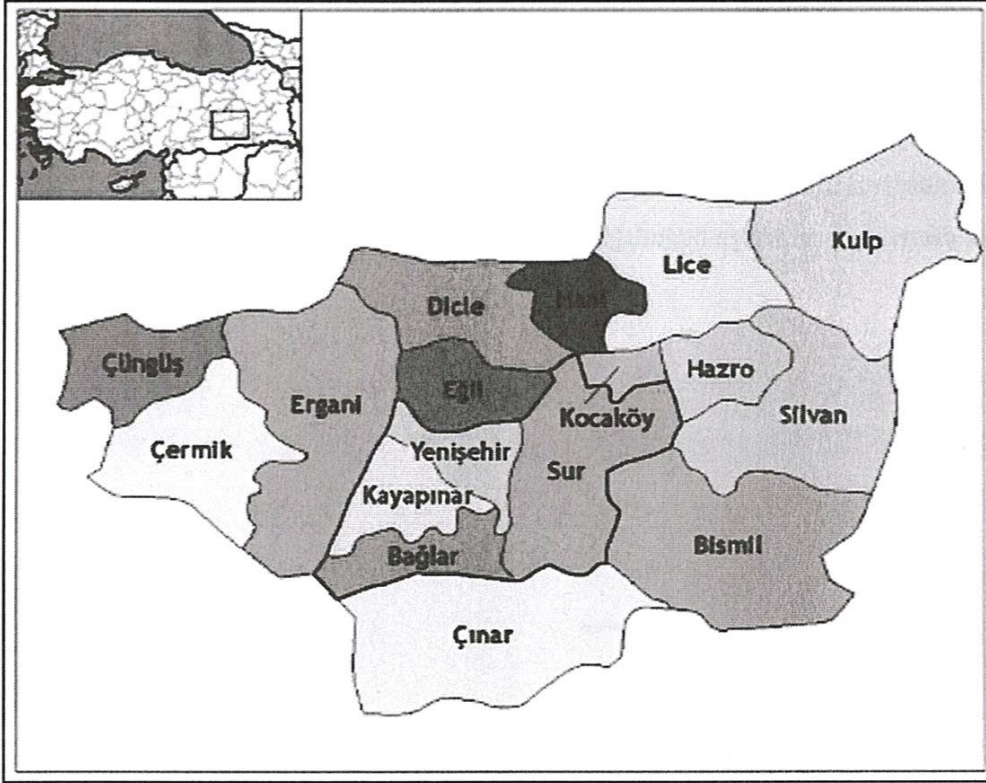
Diyarbakır'ın ovalık ilçelerinde bağcılığın terk edilmesi söz konusu iken, engebeli alanlara sahip ilçelerde bağcılık gelişmektedir. Çınar'da bağcılık sadece birkaç köyle sınırlı iken engebeli araziye sahip Hani ve Hazro'da sürülebilen alanlar, küçük de olsa bağa dönüştürülmektedir. Bu karamsar tablodan uzak olan beş ilçemiz, bağcılık alanında ileri konumdadır. Çermik Çüngüş, Ergani, Dicle ve Eğil İlçelerinde halen mevcut bulunan bağ alanlarının en büyük sorunu ise bakımsızlıktır. Bağlarda toprak işleme, sulama, budama, hastalık ve zararlarla mücadele, gübreleme yeterince ve gerektiği gibi yapılmamaktadır. Budamada omcalarda fazla miktarda göz bıraktığı için omcalar çalı formu kazanmıştır. Şekil 1.1' de Diyarbakır İli Haritası verilmiştir.

Diyarbakır ve ilçeleri üzüm çeşidi bakımından oldukça zengin olup hemen her ilçede ayrı çeşitler yetiştirilmektedir. Bu farklılık gen kaynağı açısından önemli olsa bile, bu çeşitlerin büyük bölümünün standart dışı olması kalite, verim ve pazarlama yönünden olumsuz faktörlerdir. Şekil 1.2.' de Diyarbakır İlçeleri haritası verilmiştir.

Bu çalışma daha önce yörede tespit edilen ve moleküler analizi yapılan 45 adet yerel üzüm çeşidinin yaygın olarak yetiştirildiği yerlerde verim ve kalite özelliklerinin ortaya çıkarılması ve bölge bağcılığına kazandırılması amacıyla yapılmıştır .

Şekil 1.1. Diyarbakır İli Haritası

Şekil 1.2. Diyarbakır İlçeleri Haritası

2. KAYNAK ÖZETLERİ

Dünyada yaygın olarak yetiştiriciliği yapılmakta olan Asma (*Vitis vinifera ssp. sativa*) oldukça eski tarihsel geçmişe sahiptir. *Vitis vinifera ssp. silvestris*, kültür asmasının (*Vitis vinifera ssp. sativa*) atası olarak bilinir ve bu nedenle önemli bir temsilcidir (Zohary 1995; This ve ark. 2006).

Kültür asması olarak bilinen (*Vitis vinifera ssp. sativa L.*) binlerce yıl süren doğal yada yapay malzeme ve seleksiyon ile yabani asmadan (*Vitis vinifera ssp. silvestris Gmel.*) meydana gelmiştir. Yabani asmanın en fazla tip zenginliğine Kafkasya'nın güneyi ve Hazar Denizi'nin batısı ile Anadolu'da rastlanmaktadır (Ağaoğlu 1999). Anadolu Dünyada belirlenen sekiz gen merkezi üzerinde bulunmaktadır (Çelik ve ark. 1998).

Ülkemizin değişik yerlerinde bağcılık kültürünün yaygın olduğunu belirten en önemli göstergelerden biri de yapılan arkeolojik kazılardan çıkarılan tarihi eserlerde üzüm ile ilgili kabartmaların ve şekillerin bulunmasıdır (Oraman 1972; Fidan 1985; Duran 2003; Tanrısever 2016).

Ülkemiz bağcılık potansiyelinin yaklaşık 1/5 ini oluşturan Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Türkiye'nin Ege ve Akdeniz bölgelerinden sonra en çok üzüm üreten bölgesi olup, ülke üretiminde yaklaşık % 20'lik paya sahiptir. Üzüm üretimi bakımından incelendiğinde ise ülkemizde üretilen 3.650.000 ton toplam üzüm üretiminin 615.942 tonu Güneydoğu Anadolu Bölgesi illeri tarafından karşılanmaktadır (TUİK 2015).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, ülkemizde bulunan toplam bağ alanlarının yaklaşık %25'ini üretilen toplam üzümün ise yaklaşık %15'ini karşılayan önemli bir bölgedir (Özdemir ve Tangolar 2005; Özdemir ve ark. 2008; Karataş ve ark. 2015).

Günümüze kadar yapılan bir çok araştırmada bölgenin sahip olduğu bağcılık potansiyeli vurgulanmıştır (Atalay ve ark. 2003; Özdemir ve Tangolar 2005; Karataş ve ark. 2007; Özden ve Karipçin 2007; Özdemir ve Karataş 2008; Karataş ve ark. 2010; Özdemir ve ark. 2010; Değirmenci ve ark. 2010; Kaya ve ark. 2014; Karataş ve ark. 2015; Tanrısever 2016;)

Diyarbakır ve Mardin il sınırları içinde yetiştirilen üzüm çeşitlerinin ampelografik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla 1989-1992 yıllarında üretici bağlarında bulunan çeşitler üzerinde yürütülmüştür. Çeşitlerin özellikleri IBPGR' nin "Üzüm Tanımlayıcıları" metoduna göre belirlenmiştir. Araştırma sonucunda Diyarbakır ve Mardin yöresinde 53 üzüm çeşidinin yetiştirildiği *Vitis vinifera* L. Türü grubunda yer aldığı tespit edilmiştir (Kaplan 1994).

Hamman ve Dami (2000), Colorado' da yürüttükleri araştırmada damla sulama ile üç farklı sulama sisteminde bağ gelişimini, üzüm verimini, meyve suyu kalitesini, şarap kalitesini ve topraktaki nem durumunu incelemişlerdir. Sulama konuları olan 192 - 96 - 48 litre suyu ben düşme dönemine kadar bitkiye uygulamış olup, daha sonra sulama miktarlarını 1/4 oranında azaltarak vermişlerdir. Omca verimi, toprak nemi, tane ağırlığı, salkım ağırlığı, şarap içeriği ve şarap renginde önemli fark tespit edilmiş ancak suda eriyebilir madde ve soğuklara karşı dirençte farklılık bulamamışlardır.

Ateş (2009) tarafından yürütülen çalışmada Sultani Çekirdeksiz üzüm çeşidinde yapraktan ve topraktan uygulanan bitki gelişim düzenleyicisi solüsyonun üzüm verimi, kalitesi ve vegetatif gelişme üzerine etkisini araştırmıştır. Çalışmanın neticesinde her iki yılda uygulanan bitki gelişim düzenleyici solüsyonlarının (60 g/l humik asit) Sultani Çekirdeksiz yaş üzüm verim ve üzüm kalitesini artırdığını belirtmiştir. Bitki gelişim düzenleyici solüsyonunu uygulanmış asmalarda kontrole oranla ortalama salkım ağırlığı %12'lik, verimde %16'lık 100 tane ağırlığındaki bir artış saptanmıştır.

Wang Xu ve ark. (2006), Lihmat ve Manicure Finger çeşitlerinin büyüme ve meyve kalitesi üzerine farklı bilezik alma dönemlerinin etkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda tane ve salkım ağırlığının arttığı, meyve kalitesinin yükseldiği ve ekonomik gelirin dikkate değer şekilde arttığı tespit edilmiştir. en iyi etkinin çiçeklenmeden 20 gün sonra tam bilezik alma ile gerçekleştiğini belirtmişlerdir.

Gündüz ve Korkmaz (2008), tarafından yürütülen çalışmada, Menemen Ovası koşullarında 1997-2001 yılları arasında Yuvarlak Çekirdeksiz üzüm çeşidinde çalışılmıştır. Araştırma ile Menemen Ovası koşullarında damla sulama sistemi ile sulanan bağ için en yüksek verimi sağlayan sulama aralığı ile sulama suyu miktarının belirlenmesi ve ayrıca sulamanın meyve kalitesi üzerine etkisinin saptanması

amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, 3 ve 6 gün ortalaması ile en yüksek verim elde edilmiş ve yaş üzüm verimi 2201 kg/da, kuru üzüm verimi 610 kg/da olduğu belirtilmiştir.

Abd El- Razek ve ark.'nın (2010) Crimson Seedless üzüm çeşidinde yaprak alma ve salkım seyreltme uygulamalarının salkım ağırlığı, salkım büyüklüğü, tane büyüklüğü, tane rengi, (ŞÇKM), sıra randımanı, meyve kalite değerlerinin arttırmış olduğunu olgunlaşma sürecinin hızlandığını, asitlik değerinin ise azaldığını tespit etmişlerdir.

Karataş ve ark 'nın (1999) Kalecik Karası üzüm çeşidinde (*V. vinifera L.*) ürün dalı istikametlerinin üzüm verim ve kalite üzerine etkileri araştırılmıştır. Çift kollu guyot terbiye sistemi uygulanarak yetiştirilmiş olan Kalecik karası üzüm çeşidinin bir yaşlı dallarında kış budamasından sonra 10 gözlü ürün dallarının teller üzerine beş farklı (yatay şekli, dikey şekli, 45 lik açılı şekil, Yay şekil, Serbest şekil) bağlama şeklinin, ürün verim ve kalite özellikleri üzerine etkilerini araştırmışlardır. Sonuç olarak 45 derecelik Açılı şekil ve Yay şekil Uygulamalarının, verim ve kalite özellikleri pratiğe dökülebilecek nitelikte olumlu sonuçlar verdiği belirtilmiştir.

Melezleme ile elde edilen üzüm (*Vitis vinifera L.*) çeşit adaylarının bazı kalite özelliklerinin belirlenmesi adlı çalışmada, sofralık üzümlerin kalite özellikleri araştırılmış, çalışma sonucunda tescil öncesi üzüm çeşit (Yalova 91/3 ; Pembe 77, Tekirdağ 15/A-61) adaylarının bazı kalite özellikleri belirlenerek sofralık potansiyelleri ortaya konulduğu belirtilmiştir (Atak ve ark. 2011).

Eren (2012) tarafından yapılan çalışmada, 2009- 2010 yıllarında Sivas'ın Gemerek ilçesinde yetiştiriciliği yapılan Karabekir, Göğçek, Dişi eldaş, Kaba eldaş, Gül üzümü, Kehribar, Patlak kara, Dik karabekir ve meme üzümü olmak üzere 9 üzüm çeşidinin uluslararası normlar çevresine ampelografik özelliklerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmasında, denemeye alınan üzüm çeşitlerinin ampelografik özellikleri, verim ve kaliteye ilişkin özellikleri incelenmiş ve fenolojik dönemleri gözlenmiştir. Araştırma sonucunda yerel çeşitlerden üstün özelliklere sahip standart üzüm çeşitlerimiz arasında aday olabilecek çeşitler ön plana çıkmıştır. Asma gen kaynaklarımızın korunması açısından bu çalışma önem taşımaktadır.

Sivas'ın Gemerek ilçesi üzüm çeşitlerinin kalite özelliklerinin belirlenmesi konulu çalışmada, yerel üzüm çeşitlerinin suda çözünür kuru madde miktarı (ŞÇKM), pH, tartarik asit ve organik asit içeriği gibi kalite özellikleri belirlenmiştir. Araştırma kapsamında dokuz üzüm çeşidi (Karabekir, Göğçek, Dişi eldaş, Kaba eldaş, Gül üzümü, Kehribar, Patlak kara, Dik karabekir ve meme üzümü) incelenmiştir. Çalışma sonucunda, kümeleme analizi ile dokuz üzüm çeşidi arasındaki benzerlik oranının, diğer bir ifade ile çeşitler arasında tespit edilen yaklaşık %36 oranında fenotipik farklılık belirlenmiştir. Islah çalışmalarında kaynak olarak kullanılabileceği vurgulanmıştır (Keskin ve ark. 2013)

İşçi ve Altındışlı (2014) tarafından yürütülen çalışmada, 41B ve 110 R asma anaçları üzerine aşılı Alphonse Lavellee ve Trakya İlkeren sofralık üzüm çeşitlerinde; salkıma yapılan uygulamalar (SYU), bilezik alma (BA) ve bilezik alma + salkıma yapılan uygulamaların (BA + SYU) sofralık üzüm kalitesi üzerine olan etkileri incelenmiştir. Hiç bir kimyasal girdinin kullanılmadığı organik tarım ilkeleri doğrultusunda yetiştiricilik yapılan bağlardaki üzümlerin, sofralık kalite özelliklerini arttırmaya yönelik olarak uygulanacak olan SYU, BA ve BA + SYU' ların gerçekleştirilmesinin verim açısından önemli olduğu vurgulanmıştır.

Pehlivan ve Uzun (2015) tarafından yürütülen çalışmada, Denizli'nin Güney ilçesinde yetiştirilen Shiraz üzüm çeşidine tane tutumundan hemen sonra uygulanan 4 farklı salkım seyreltmesinin (8,16, 24 ve 32 salkım/asma) verim ve kalite özellikleri ile tanenin biyokimyasal özellikleri üzerine etkileri incelenmiştir. Ayrıca, tanelerin antioksidan aktiviteleri DPPH, TEAC ve FRAP yöntemlerine göre belirlenerek karşılaştırılmıştır. En yüksek üzüm verimi (5576.70 g/asma) 32 salkım/asma uygulamasından elde edilmiştir.

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Materyal

Bu çalışma Diyarbakır ili üzüm çeşitlerinin verim ve kalite özelliklerinin belirlenmesi için Diyarbakır Tarım ve Orman İl Müdürlüğü kayıtları ve İlçe Müdürlükleri personeli ile işbirliğine gidilmiştir. Bu kapsamda Diyarbakır ili Merkez ve İlçelerde yapılan araştırma, inceleme ve üreticilerle yapılan görüşmeler sonucunda verim ve kalite çalışmaları yürütülmüştür. Çalışmaların yürütüldüğü bazı üretici bağlarından görüntüler şekil 3.1. 'de verilmiştir (Kaplan 1994. Karataş ve ark 2015).

Araştırma sırasında bağcılığın yoğun olarak yapıldığı ilçeler ve köyler başta olmak üzere Diyarbakır Merkez, Bismil, Çermik, Çınar, Çüngüş, Dicle, Eğil, Ergani, Hani, Hazro, Kocaköy, Kulp, Lice, Silvan ilçeleri ve bu ilçelere bağlı köylerdeki üretici bağlarında olmak üzere toplam 10 yerleşim merkezinde 20 farklı üretici bağı incelenerek tespit edilen 45 üzüm çeşidi üzerinde çalışmalar yapılmıştır. Üzerinde çalışılan üzüm çeşitlerinin kısa ampelografik özellikleri çizelge 3.1.'de verilmiştir.

Şekil 3.1. Diyarbakır İli Çermik İlçesi bağlarından bir görüntü

2. KAYNAK ÖZETLERİ

Çizelge 3.1. Diyarbakır ilinde yetiştirilen yerel üzüm çeşitleri ve sinonimleri

No	Üzüm Çeşidi	Sinonimleri	Tane Rengi	Değerlendirilme Şekli	Salkım Alındığı İlçe
1	Abderi	Suluüzüm, Zeynebi	Beyaz	Sofralık , kurutmalık	Çermik
2	Avkenek	Suüzümü, Avkenek	Beyaz	Sofralık,Şıralık	Çermik
3	Bağıltı		Kırmızı-Mor	Kurutmalık	Kulp
4	Balcani	Balcan, Patlıcan, Balcanlı,	Koyu kırmızı - Mor	Sofralık	Lice
5	Bastığı		Beyaz	Sofralık,Şıralık	Hani
6	Belülük		Koyu kırmızı-Mor	Kurutmalık, Şıralık	Kulp
7	Beyaz gıldun		Beyaz	Sofralık	Eğil
8	Bizdok		Beyaz	Kurutmalık	Hazro
9	Boğazkere		Siyah	Şaraplık	Çermik
10	Borbore		Siyah	Sofralık	Hazro
11	Çevga		Siyah	Sofralık	Silvan
12	Çirbet	Cibeyt, Çirbeyt	Beyaz	Sofralık, Şıralık	Çermik
13	Erkenisi		Siyah	Sofralık	Silvan
14	Eşgar		Kırmızı	Sofralık , kurutmalık	Kulp
15	Genç mehmet	Mazrone	Beyaz	Sofralık, Şıralık	Çermik
16	Gergerek	Ğerek	Beyaz	Sofralık	Çermik
17	Hasani		Beyaz	Sofralık	Silvan
18	Hatun parmağı	Zeynebi, İstanbullu, Herzem	Koyu kırmızı	Sofralık	Ergani
19	Horoz karası		Siyah	Kurutmalık	Kulp
20	İtemez	İtyemez	Siyah	Kurutmalık	Çermik
21	Kara şire		Siyah	Sofralık	Çermik
22	Kara kurutma		Siyah	Kurutmalık	Çüngüş
23	Karik	Karaerik	Mavi - Siyah	kurutmalık	Çermik
24	Kırmızı üzüm	(Sorik)	Kırmızı	Sofralık	Hazro
25	Kırpık		Beyaz	kurutmalık	Çermik
26	Kızıl bankı	Kızılvanı	Kırmızı	Sofralık	Çermik
27	Kohar	Kohur	Siyah	Şaraplık	Hazro
28	Luvane	Tilki kuyruğu	Beyaz	Sofralık	Çermik
29	Mazrume	Mazrume, Şire	Beyaz	Sofralık, Şıralık	Silvan
30	Morek	Morüzüm, Morik, Zeynebi	Koyu kırmızı-Mor	Sofralık	Ergani
31	Öküzgözü		Siyah	Şaraplık, Şıralık	Çüngüş
32	Şarabi	Şaraplık	Siyah	Şaraplık, Şıralık	Çermik
33	Şeker üzümü	Auklek	Beyaz	Sofralık, Kurutmalık	Çermik
34	Şekrok		Kırmızı	Sofralık	Silvan

Çizelge 3.1. Diyarbakır ilinde yetiştirilen yerel üzüm çeşitleri ve sinonimleri (devamı)

No	Üzüm Çeşidi	Sinonimleri	Tane Rengi	Değerlendirilme Şekli	Salkım Alındığı İlçe
35	Şire	Şirelik	Beyaz	Sofralık, Şıralık	Dicle
36	Şitu	Kış Üzüümü	Beyaz	Sofralık	Lice
37	Şorek		Beyaz	Şaraplık	Silvan
38	Tahannebi	Beyazüzüm, Tahnvi	Beyaz	Sofralık	Ergani
39	Talik		Siyah	Şaraplık, Şıralık	Kulp
40	Temmuzi		Siyah	Sofralık	Silvan
41	Vanki		Beyaz	Sofralık, Kurutmalık	Çermik
42	Vilki	Kışüzümü, Sorik	Kırmızı	Sofralık	Çermik
43	Yediveren		Kırmızı, Siyah	Sofralık	Çermik
44	Zerik		Beyaz	Sofralık	Eğil
45	Zülfiye dayan		Siyah	Sofralık	Çermik

3.2. Metot

Bu araştırmada Diyarbakır ilinde 45 yöresel üzüm çeşitlerinin fenolojik evreleri, verim ve kalite özellikleri incelenmiştir. Üzüm çeşitlerinin fenolojik evreleri 2017 ve 2018 yıllarında (Sürme, tam çiçeklenme, tane tutumu, ben düşme ve hasat) belirli zaman aralıkları ile izlenerek tespit edilmiştir. Üzüm çeşitlerinin verim ve kalite parametrelerini incelenmek amacıyla sağlıklı omcalardan her üzüm çeşidinden on salkım alınıp Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü laboratuvarlarında (salkım ağırlığı (g), omca verimi (kg), dekara verim (kg), salkım boyu (cm), salkım eni (cm), tane ağırlığı (g), tane boyu (mm), tane eni (mm), suda çözünbilir kuru madde %, pH ve tartarik asit (g/l) incelenerek laboratuvar analizleri üç tekerrürlü olarak yapılmıştır. İncelenen parametrelerin açıklamaları aşağıda verilmiştir. Çalışmaların yapıldığı laboratuvar görüntüleri şekil 3.2. ve 3.3 'te verilmiştir.

3.2.1. Fenolojik Gözlemler

Kış gözlerinin uyanmasından olgunluğa kadar olan aşamalar (Çelik 1998; Ağaoğlu, 1998). (Sürme, tam çiçeklenme, tane tutumu, ben düşme ve hasat) takip edilerek bağdaki yerlerinde işlem yapılmıştır.

3.2.2. Salkım Ağırlığı (g)

Olgunlaşmış omcalardan rastgele alınan toplam 10 adet salkım tartılarak 0.001g hassasiyetle ölçülmüş ve ortalama salkım ağırlığı bulunmuştur.

3.2.3. Omca Verimi (kg)

Olgunlaşmış bir omcadan alınan 10 adet salkımın ortalama ağırlığının omcadaki toplam salkım sayısı ile çarpılması suretiyle bulunmuştur.

3.2.4. Dekara Verim (kg)

Hesaplanan ortalama omca veriminin bir dekar alanda bulunan toplam omca sayısı ile çarpılması sonucu bulunmuştur.

3.2.5. Salkım Boyu (cm)

Omcalardan rastgele 10 adet salkım seçilerek laboratuvarında 0.1 cm hassasiyetteki dijital kumpas ile salkım uzunluğu ölçülmüş ve ortalama değeri hesap edilmiştir.

3.2.6. Salkım Eni (cm)

Omcalardan rastgele 10 adet salkım seçilerek laboratuvarında 0.1 cm hassasiyetteki dijital kumpas ile salkım eni ölçülmüş ve ortalama değeri hesap edilmiştir.

3.2.7. Tane Ağırlığı (g)

Olgunlaşmış salkımların 1/3 lük orta kısmından seçilen 100 adet salkım tanesinin ağırlığı laboratuvarında 0.001 g hassasiyetteki tartı ile tartılmış, aritmetik ortalama yolu ile tane ağırlığı bulunmuştur.

3.2.8. Tane Boyu (mm)

Olgunlaşmış salkımların 1/3 lük orta kısmından seçilen 100 adet salkım tanesinin boyu 0.1 mm hassasiyetteki dijital kumpas ile ölçülmüş ve bu suretle ortalama tane boyu hesaplanmıştır.

3.2.9. Tane Eni (mm)

Olgunlaşmış salkımların 1/3 lük orta kısmından seçilen 100 adet salkım tanesinin eni 0.1 mm hassasiyetteki dijital kumpas ile ölçülmüş ve bu suretle ortalama tane eni hesaplanmıştır.

3.2.10. Suda Çözünebilir Kuru Madde (SÇKM %)

Hasat edilmiş salkımlardan rastgele seçilen 100 adet tanenin sırası çıkarılarak el refraktometresi ve dijital refraktometre ile üç tekerrürlü yapılan ölçümlerle % suda çözünebilir kuru madde miktarı değeri bulunmuştur.

3.2.11. pH

Olgunlaşmış salkımlardan rastgele seçilen 100 adet tanenin sırası çıkarılarak pH metre kullanılarak pH değeri üç tekerrürlü olarak ölçülmüştür.

3.2.12. Titre Edilebilir Asit (T.E.A g/l)

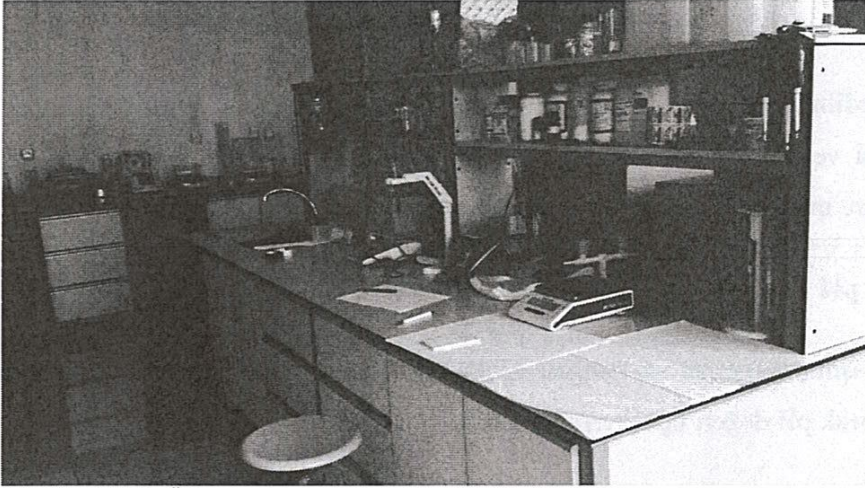
Hasat edilebilecek duruma gelmiş salkımlardan rastgele seçilen 100 adet tanenin sıkılması suretiyle elde edilen sıradan 10 ml alınarak, bunun 20 ml saf su ile seyreltilmesi ile kullanılan NaOH miktarının aşağıdaki formüle göre hesaplanmıştır.

$$\text{Tartarik Asit (g/l)} = \frac{\text{Kullanılan Sodyum Hidroksit miktarı (ml)} \times \text{Equivalent değeri (0.075gr)}}{100}$$

Titre edilen ölçeğin gerçek miktarı

Şekil 3.2. Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi laboratuvar çalışmalarından bir görüntü

Şekil 3.3. Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi laboratuvarından bir görüntü

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Fenolojik Gözlemler

Asmada kış gözlerinin uyanmasından olgunluğa kadar olan aşamalar '*Fenolojik Gelişme Aşamaları*' olarak isimlendirilmektedir (Çelik 1998; Ağaoğlu, 1998). Diyarbakır ili ekolojik koşullarında yetişen 45 üzüm çeşidi üzerinde 2017 ve 2018 yıllarında yapılan gözlem bulguları Çizelge 4.2. de verilmiştir.

4.1.1. Sürme

Üzüm çeşitlerinde gözlerde sürme 15 - 30 Nisan tarihleri arasında gözlemlenmiştir. Tomurcuklardaki sürme en erken olan üzüm çeşitleri Bağlıt, Balcani ve Belülük, olmuştur. Tomurcuklardaki sürme en geç olan üzüm çeşitleri ise Morek, Öküzgözü ve Zülfiye dayan olarak tespit edilmiştir.

4.1.2. Tam Çiçeklenme

Analizi yapılan çeşitlerde tam çiçeklenme 01 - 20 Mayıs tarihleri arasında görülmüştür. Şitu, Şorek ve Talik çeşitleri en erken çiçeklenme olan çeşitler iken Borbore, Çevga ve Eşgar ise en geç çiçeklenme olan çeşitler olarak tespit edilmiştir.

4.1.3. Tane Tutumu

Üzüm çeşitlerinde 1 - 15 Haziran tarihleri arasında tane tutumu görülmüştür. Tane tutumu en erken olan çeşitler Borbore, Çevga ve Gergerek olmuştur. En geç olan çeşitler ise Karik, Zülfiye dayan ve Kızıl banki olarak tespit edilmiştir

4.1.4. Ben Düşme

Çeşitlerde ben düşme 1 - 15 Temmuz tarihleri arasında tespit edilmiştir. En erken ben düşen çeşitler Genç mehmet, Hatun parmağı ve Bastığı iken, en geç ben düşen çeşitler Yediveren, Vilki ve Vanki çeşitleri olmuştur.

4.1.5. Hasat

Analizi yapılan üzüm çeşitlerinde hasat ise 10 Temmuz 20 Ekim tarihleri arasında yoğunlaşmıştır. Erken hasadı yapılan çeşitler Tahannebi, Temmuzi ve Hatun parmağı iken en geç hasadı yapılan üzüm çeşitleri ise; Şarabi, Zülfiye dayan ve Şeker üzümü olarak tespit edilmiştir. İlçeler ve çeşitler bazında tespit edilen fenolojik gözlemler çizelge 4.1. ve çizelge 4.2’de verilmiştir.

Çizelge 4.1. İlçelere göre üzüm çeşitlerinde kaydedilen fenolojik gözlemler

Üretici bağı	Sürme	Tam Çiçeklenme	Tane tutumu	Ben düşümü	Hasat
Ergani	20-25 Nisan	10-17 Mayıs	01-12 Haziran	05-15 Temmuz	10 Temmuz 27 Eylül
Dicle	20-30 Nisan	10-20 Mayıs	01-12 Haziran	05-15 Temmuz	20-30 Eylül
Eğil	20-25 Nisan	10-15 Mayıs	01-10 Haziran	01-10 Temmuz	25-30 Eylül
Hazro	15-25 Nisan	15-20 Mayıs	05-15 Haziran	10-15 Temmuz	01-07 Ekim
Silvan	15-25 Nisan	05-20 Mayıs	01-15 Haziran	05-15 Temmuz	20 Temmuz 10 Ekim
Hani	20-25 Nisan	01-15 Mayıs	01-12 Haziran	05-15 Temmuz	01-15 Ekim
Lice	15-25 Nisan	01-15 Mayıs	01-15 Haziran	01-10 Temmuz	01-10 Ekim
Kulp	15-25 Nisan	05-20 Mayıs	01-10 Haziran	05-15 Temmuz	20-30 Eylül
Çüngüş	15-25 Nisan	01-15 Mayıs	01-10 Haziran	05-15 Temmuz	01-15 Ekim
Çermik	20-25 Nisan	05-15 Mayıs	01-15 Haziran	01-15 Temmuz	05-20 Ekim

Çizelge 4.2. Diyarbakır ili yöresel üzüm çeşitlerinin fenolojik özellikleri

Üzüm Çeşidi	Sürme	Tam Çiçeklenme	Tane tutumu	Ben düşme	Hasat
Abderi	29 Nisan	19 Mayıs	14 Haziran	14 Temmuz	19 Ekim
Avkenek	29 Nisan	19 Mayıs	14 Haziran	14 Temmuz	19 Ekim
Bağıltı	15 Nisan	08 Mayıs	06 Haziran	06 Temmuz	20 Eylül
Balcani	15 Nisan	07 Mayıs	05 Haziran	05 Temmuz	15 Eylül
Bastığı	18 Nisan	04 Mayıs	03 Haziran	01 Temmuz	20 Ağustos
Belülük	15 Nisan	08 Mayıs	06 Haziran	06 Temmuz	20 Eylül
Beyaz gıldun	18 Nisan	04 Mayıs	03 Haziran	04 Temmuz	20 Ağustos
Bizdok	16 Nisan	10 Mayıs	10 Haziran	10 Temmuz	1 Eylül
Boğazkere	29 Nisan	19 Mayıs	14 Haziran	14 Temmuz	19 Ekim
Borbore	15 Nisan	20 Mayıs	01 Haziran	10 Temmuz	1 Eylül
Çevga	15 Nisan	20 Mayıs	01 Haziran	06 Temmuz	30 Ağustos
Çirbet	29 Nisan	19 Mayıs	14 Haziran	14 Temmuz	19 Ekim
Erkenisi	16 Nisan	02 Mayıs	02 Haziran	02 Temmuz	11 Temmuz
Eşgar	16 Nisan	20 Mayıs	06 Haziran	06 Temmuz	20 Eylül
Genç mehmet	29 Nisan	19 Mayıs	14 Haziran	01 Temmuz	19 Ekim
Gergerek	29 Nisan	19 Mayıs	01 Haziran	14 Temmuz	19 Ekim
Hasani	19 Nisan	05 Mayıs	05 Haziran	06 Temmuz	30 Ağustos
Hatun parmağı	16 Nisan	02 Mayıs	02 Haziran	01 Temmuz	10 Temmuz
Horoz karası	16 Nisan	08 Mayıs	06 Haziran	06 Temmuz	20 Eylül
İtemez	28 Nisan	18 Mayıs	13 Haziran	13 Temmuz	18 Ekim
Kara kurutma	20 Nisan	15 Mayıs	08 Haziran	08 Temmuz	25 Eylül
Kara şire	28 Nisan	18 Mayıs	13 Haziran	13 Temmuz	18 Ekim
Karik	28 Nisan	18 Mayıs	15 Haziran	13 Temmuz	18 Ekim
Kırmızı üzüm	16 Nisan	10 Mayıs	10 Haziran	10 Temmuz	1 Eylül
Kırpık	28 Nisan	18 Mayıs	13 Haziran	13 Temmuz	18 Ekim
Kızıl banki	28 Nisan	18 Mayıs	15 Haziran	13 Temmuz	18 Ekim
Kohar	16 Nisan	10 Mayıs	10 Haziran	10 Temmuz	1 Eylül

Luvanek	29 Nisan	19 Mayıs	14 Haziran	14 Temmuz	19 Ekim
Mazruma	19 Nisan	05 Mayıs	05 Haziran	06 Temmuz	30 Ağustos
Morek	30 Nisan	02 Mayıs	02 Haziran	02 Temmuz	11 Temmuz
Öküzgözü	30 Nisan	15 Mayıs	08 Haziran	08 Temmuz	25 Eylül
Şarabi	29 Nisan	19 Mayıs	14 Haziran	14 Temmuz	20 Ekim
Şeker üzümü	29 Nisan	19 Mayıs	14 Haziran	14 Temmuz	20 Ekim
Şekrok	19 Nisan	05 Mayıs	05 Haziran	06 Temmuz	30 Ağustos
Şire	18 Nisan	04 Mayıs	03 Haziran	04 Temmuz	20 Ağustos
Şitu	16 Nisan	01 Mayıs	05 Haziran	05 Temmuz	15 Eylül
Şorek	19 Nisan	01 Mayıs	05 Haziran	06 Temmuz	30 Ağustos
Tahannebi	16 Nisan	02 Mayıs	02 Haziran	02 Temmuz	10 Temmuz
Talik	16 Nisan	01 Mayıs	06 Haziran	06 Temmuz	20 Eylül
Temmuzi	16 Nisan	02 Mayıs	02 Haziran	02 Temmuz	10 Temmuz
Vanki	26 Nisan	16 Mayıs	11 Haziran	Ben düşme	15 Ekim
Vilki	26 Nisan	16 Mayıs	11 Haziran	15 Temmuz	15 Ekim
Yediveren	26 Nisan	16 Mayıs	11 Haziran	15 Temmuz	15 Ekim
Zerik	18 Nisan	04 Mayıs	03 Haziran	15 Temmuz	20 Ağustos
Zülfiye dayan	30 Nisan	19 Mayıs	15 Haziran	04 Temmuz	20 Ekim

4.2. Üzüm Çeşitlerinin Verim Ve Kalite Özellikleri

2017 – 2018 yıllarında Diyarbakır Merkez ve ilçelerinde 45 üzüm çeşidi incelenmiş olup, tespit edilen verim değerleri; salkım ağırlığı, omca verimi ve dekara verim olmuştur. Tespit edilen kalite değerleri ise salkım boyu, salkım eni, tane ağırlığı, tane boyu, tane eni, suda çözünebilir kuru madde, pH ve tartarik asit miktarı, olarak belirlenmiştir.

4.2.1. Abderi Üzüm Çeşidi

Abderi üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.3. te verilmiştir.

Çizelge 4.3. Abderi üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

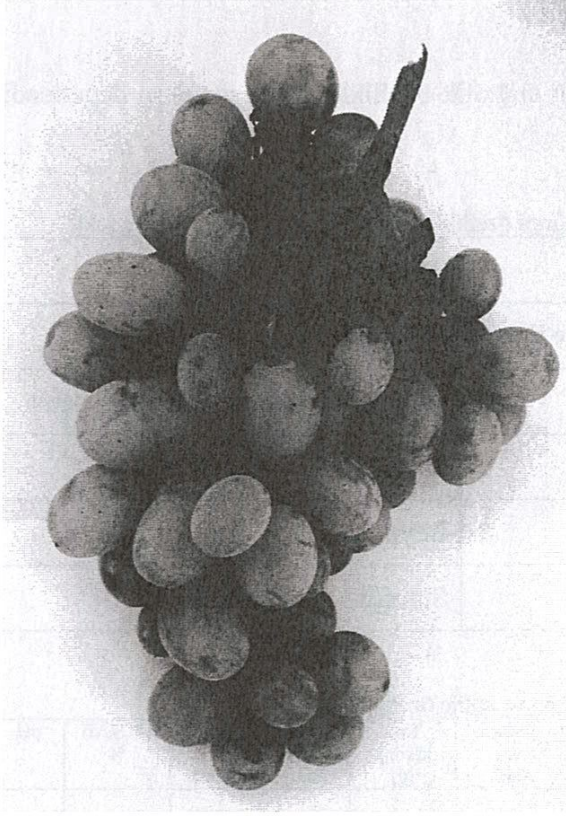
1	Çeşit ismi	Abderi
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Çermik
3	Bağ alanının mevkii	Kuyular köyünün 2 km kuzeybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.1539873 – 39.3642711
5	Tane Rengi	Beyaz
6	Değerlendirme şekli	Sofralık - Kurutmalık

Çizelge 4.4. Abderi üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

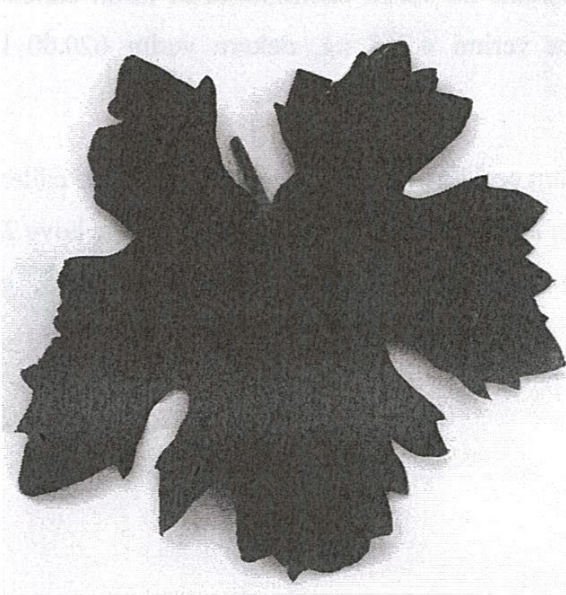
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
113.52	4.768	620.00	10.20	8.10	1.95	22.06	17.81	15.30	3.44	5.25

Çizelge 4.4.'te Abderi üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Abderi üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 113.52 g, omca verimi 4.768 kg, dekara verim 620.00 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.4.'te Abderi üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 10.20 cm, salkım eni 8.10 cm, tane ağırlığı 1.95 g, tane boyu 22.06 mm, tane eni 17.81 mm, (SÇKM) % 15.30, pH 3,44, tartarik asit 5.25, g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.1. Abderi zm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.2. Abderi zm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.2. Avkenek Üzüm Çeşidi

Avkenek üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.5. te verilmiştir.

Çizelge 4.5.Avkenek üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirilme şekli

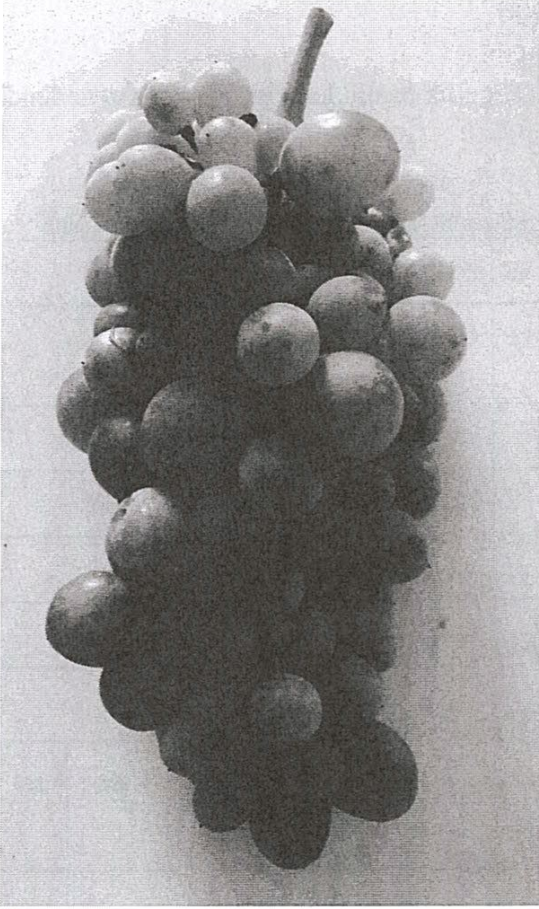
1	Çeşit ismi	Avkenek
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Çermik
3	Bağ alanının mevkii	Kuyular köyünün 2 km kuzeybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.1539873 – 39.3642711
5	Tane Rengi	Beyaz
6	Değerlendirme şekli	Sofralık - Şıralık

Çizelge 4.6. Avkenek üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

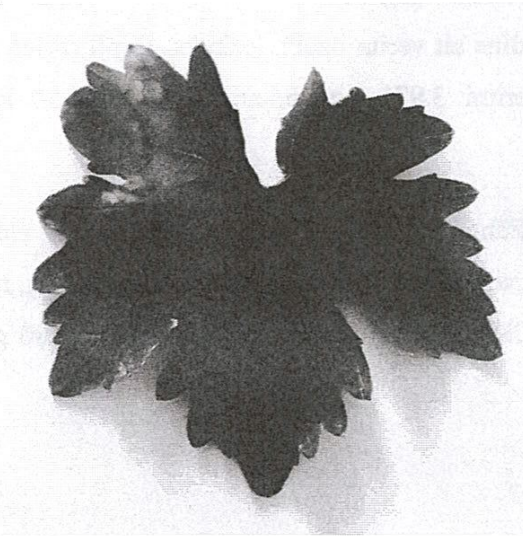
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
116.81	3.971	476.50	12.20	6.37	3.14	18.03	14.71	16.30	3.52	5.80

Çizelge 4.6.'da Avkenek üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Avkenek üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 116.81g, omca verimi 3.971 kg, dekara verim 476.50 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.6.'da Avkenek üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 12.20 cm, salkım eni 6.37 cm, , tane ağırlığı 3.14 g, tane boyu 18.03 mm, tane eni 14.71 mm, (SÇKM) %16.30, pH 3.52 tartarik asit 5.80 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.3. Avkenek zm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.4. Avkenek zm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.3. Bağlıtı Üzüm Çeşidi

Bağlıtı üzüm çeşidine ait coğrafi özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.7. de verilmiştir.

Çizelge 4.7. Bağlıtı üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

1	Çeşit ismi	Bağlıtı
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Kulp
3	Bağ alanının mevkii	Ayhan köyünün 3 km güneydoğusu
4	Bağ alanının koordinatı	38.3163165 – 41.1606187
5	Tane Rengi	Kırmızı - Mor
6	Değerlendirme şekli	Kurutmalık

Çizelge 4.8. Bağlıtı üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
192.15	3.843	499.60	13.10	7.21	3.28	19.22	16.12	23.40	4.79	4.00

Çizelge 4.8.'de Bağlıtı üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Bağlıtı üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 192.15 g, omca verimi 3.843 kg, dekara verim 499.60 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.8.'de Bağlıtı üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 13.10 cm, salkım eni 7.21 cmtane ağırlığı 3.28 g, tane boyu 19.22 mm, tane eni 16.12 mm, (SÇKM) % 23.40, pH 4.79 tartarik asit 4.00 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.5. Bağlıtı üzüm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.6. Bağlıtı üzüm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.4. Balcani Üzüm Çeşidi

Balcani üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.9. da verilmiştir.

Çizelge 4.9. Balcani üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

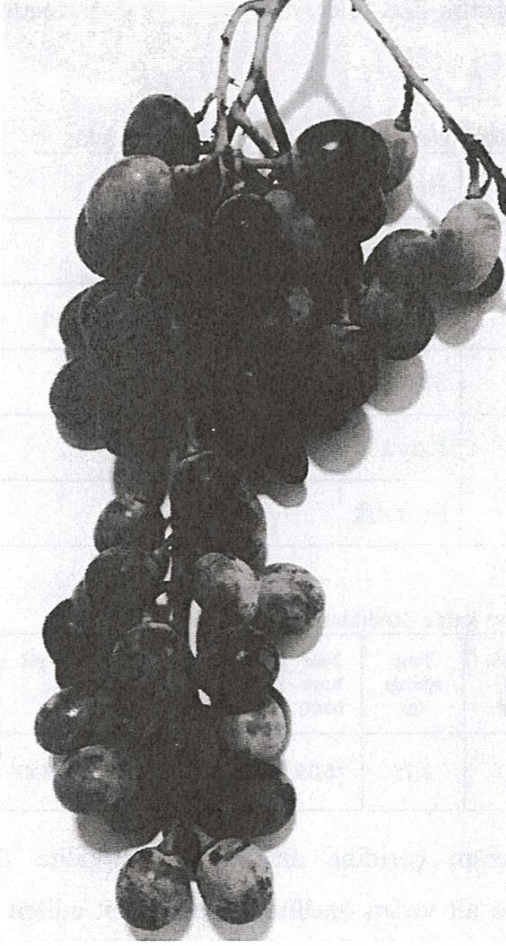
1	Çeşit ismi	Balcani
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Lice
3	Bağ alanının mevkii	Dibek köyünün 6 km güney batısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.400849 – 40.659843
5	Tane Rengi	Koyu kırmızı , Mor
6	Değerlendirme şekli	Sofralık

Çizelge 4.10. Balcani üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
103.09	3.711	519.50	14.11	6.71	2.75	18.05	13.75	14.70	3.83	7.00

Çizelge 4.10.'da Balcani üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Bağlıtı üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 103.09 g, omca verimi 3.711 kg, dekara verim 519.50 olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.10.'da Balcani üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise kg salkım boyu 14.11 cm, salkım eni 6.71 cm, tane ağırlığı 2.75 g, tane boyu 18.05 mm, tane eni 13.75 mm, (SÇKM) % 14.70, pH 3.83 tartarik asit 7.00 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.7. Balcani zm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.8. Balcani zm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.5. Bastığı Üzüm Çeşidi

Bastığı üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerdendirme şekli çizelge 4.11. de verilmiştir.

Çizelge 4.11. Bastığı üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerdendirme şekli

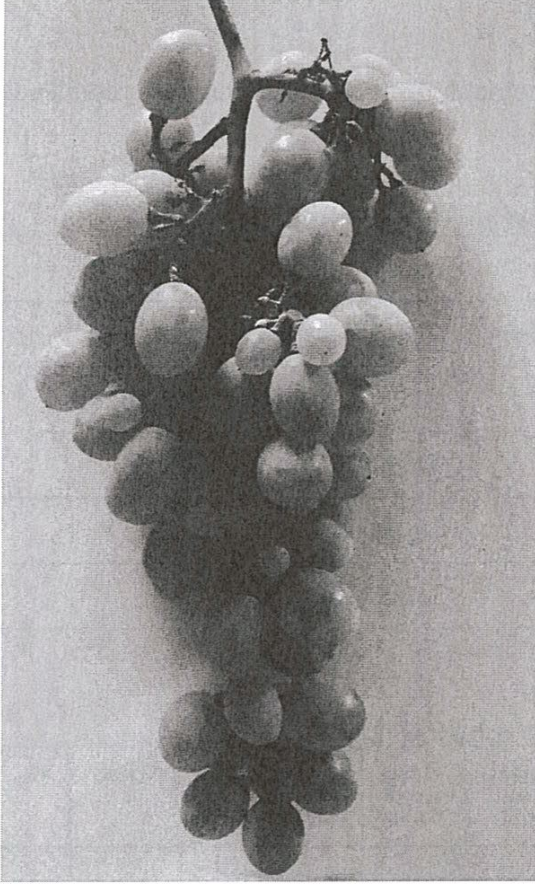
1	Çeşit ismi	Bastığı
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Hani
3	Bağ alanının mevkii	Abacılar köyünün 2 km doğusu
4	Bağ alanının koordinatı	38.4402253 – 40.3083579
5	Tane Rengi	Beyaz
6	Değerdendirme şekli	Sofralık, Şıralık

Çizelge 4.12.Bastığı üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

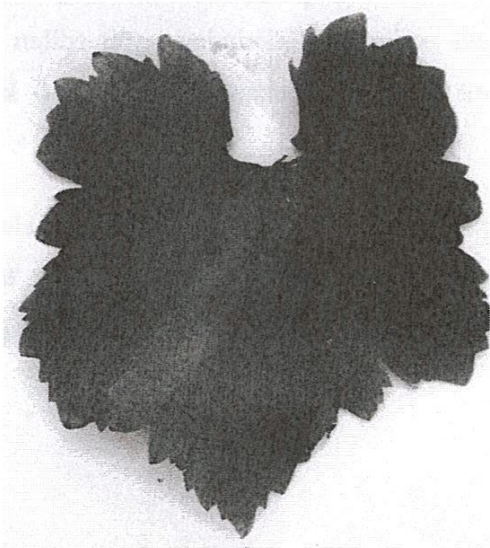
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
127.52	6.503	715.30	9.10	6.21	2.25	16.95	13.91	15.60	3.61	4.40

Çizelge 4.12.'de Bastığı üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Bastığı üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerdler; salkım ağırlığı 127.52 g, omca verimi 6.503 kg, dekara verim 715.30 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.12.'de Bastığı üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerdler ise salkım boyu 9.10 cm, salkım eni 6.21 cm, tane ağırlığı 2.25 g, tane boyu 16.95 mm, tane eni 13.91 mm, (SÇKM) % 15.60, pH 3.61 tartarik asit 4.40 g/l olarak hesaplanmıştır.

řekil 4.9.Bastıęi Őzűm eřidinin olgun salkımı

řekil 4.10. Bastıęi űzűm çeřidinin olgun yapraęı

4.2.6. Belülük Üzüm Çeşidi

Belülük üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.13. te verilmiştir.

Çizelge 4.13. Belülük üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

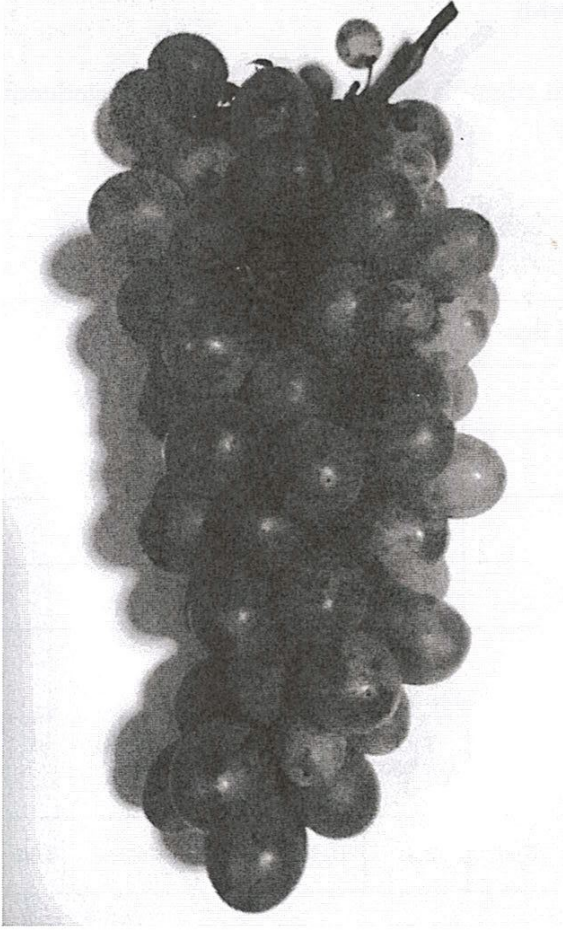
1	Çeşit ismi	Belülük
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Kulp
3	Bağ alanının mevkii	Ayhan köyünün 3 km güneydoğusu
4	Bağ alanının koordinatı	38.3163165 – 41.1606187
5	Tane Rengi	Koyu kırmızı, Mor
6	Değerlendirme şekli	Kurutmalık, Şıralık

Çizelge 4.14. Belülük üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

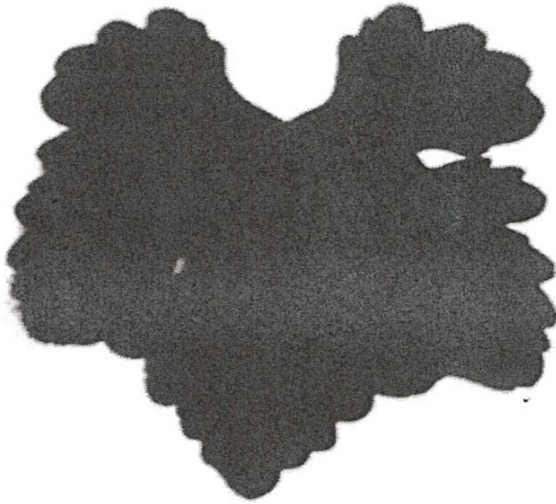
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
104.03	2.809	564.20	11.10	6.06	2.43	18.90	17.00	19.70	4.34	4.02

Çizelge 4.14.de Belülük üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Belülük üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 104.03 g, omca verimi 2.809 kg, dekara verim 564.20 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.14.de Belülük üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 11.10 cm, salkım eni 6.06 cm, tane ağırlığı 2.43 g, tane boyu 18.90 mm, tane eni 17.00 mm, (SÇKM) % 19.70, pH 4.34 tartarik asit 4.02 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.11. Belülük üzüm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.12. Belülük üzüm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.7. Beyaz gıldun Üzüm Çeşidi

Beyaz gıldun üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.15. te verilmiştir.

Çizelge 4.15. Beyaz gıldun üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

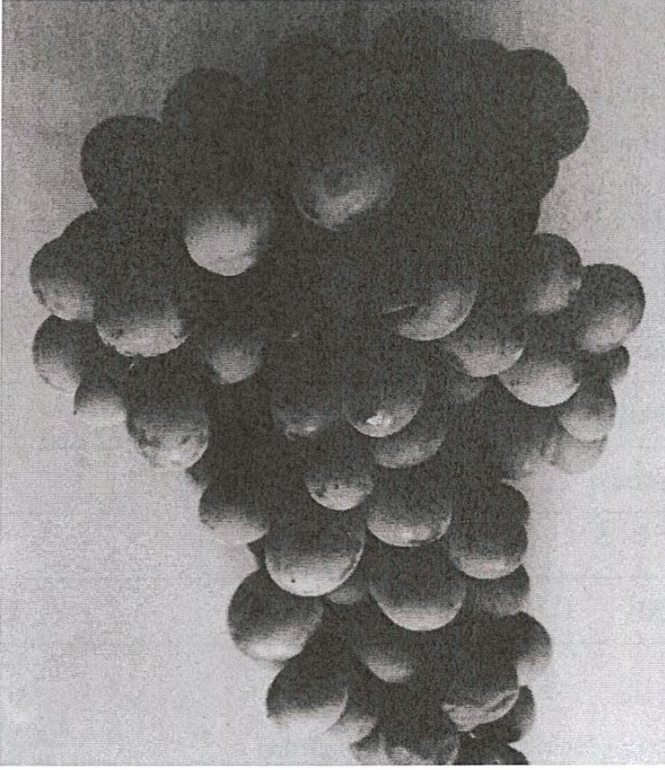
1	Çeşit ismi	Beyaz gıldun
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır - Eğil
3	Bağ alanının mevkii	Dere köyü 5 km güney
4	Bağ alanının koordinatı	38.238603 – 40.067583
5	Tane Rengi	Beyaz
6	Değerlendirme şekli	Sofralık

Çizelge 4.16. Beyaz gıldun üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

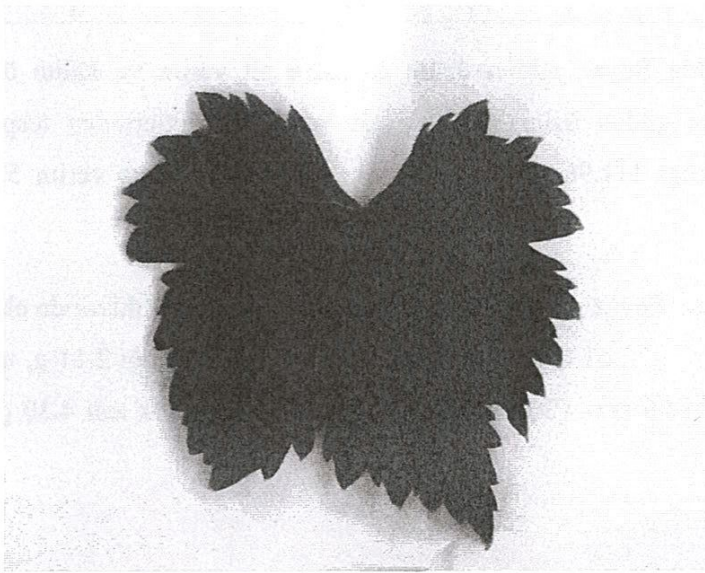
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
111.96	4.814	577.70	12.61	8.01	2.11	16.05	11.06	15.35	3.56	4.30

Çizelge 4.16.'da Beyaz gıldun üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Beyaz gıldun üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 111.96 g, omca verimi 4.814 kg, dekara verim 577.70 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.16.'da Beyaz gıldun üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 12.61 cm, salkım eni 8.01 cm, tane ağırlığı 2.11 g, tane boyu 16.05 mm, tane eni 11.06 mm, (SÇKM) % 15.35, pH 3.56 tartarik asit 4.30 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.13. Beyaz gıldun üzüm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.14. Beyaz gıldun üzüm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.8. Bizdok Üzüm Çeşidi

Bizdok üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.17. de verilmiştir.

Çizelge 4.17. Bizdok üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

1	Çeşit ismi	Bizdok
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Hazro
3	Bağ alanının mevkii	Ülgen köyünün 2 km güneyi
4	Bağ alanının koordinatı	38.2452433 – 40.8875653
5	Tane Rengi	Beyaz
6	Değerlendirme şekli	Kurutmalık

Çizelge 4.18. Bizdok üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

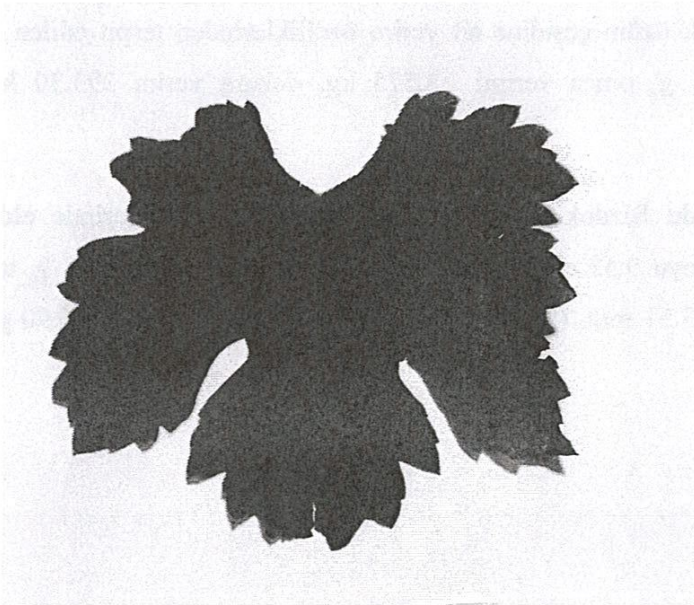
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
99.33	3.575	393.30	9.52	5.21	1.8	17.57	13.51	14.70	4.07	6.90

Çizelge 4.18.'de Bizdok üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Bizdok üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 99.33 g, omca verimi 3.575 kg, dekara verim 393.30 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.18.'de Bizdok üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 9.52 cm, salkım eni 5.21 cm, tane ağırlığı 1.8 g, tane boyu 17.57 mm, tane eni 13.51 mm, (SÇKM) % 14.70, pH 4.07 tartarik asit 6.90 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.15. Bisdok zm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.16. Bisdok zm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.9. Boğazkere Üzüm Çeşidi

Boğazkere üzüm çeşidine ait coğrafi özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.19. da verilmiştir.

Çizelge 4.19.Boğazkere üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

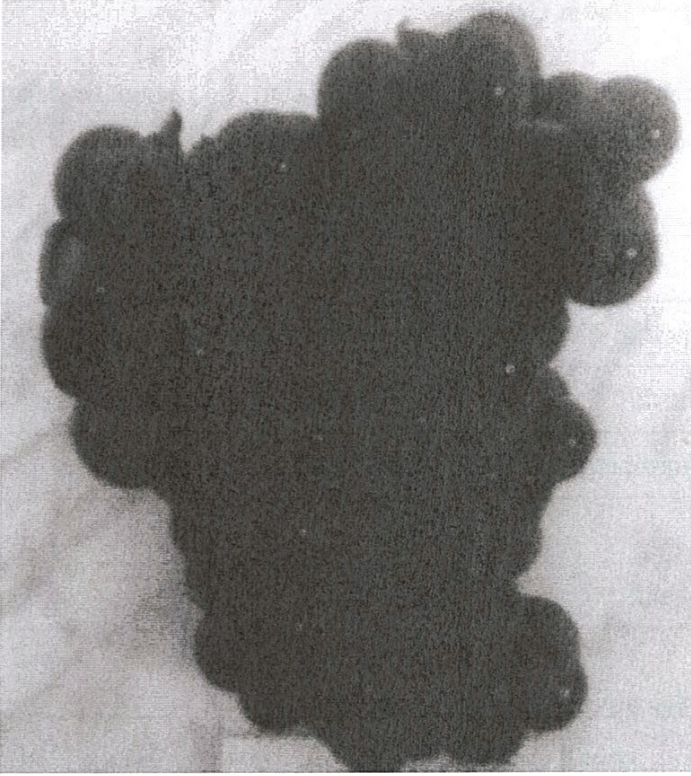
1	Çeşit ismi	Boğazkere
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Çermik
3	Bağ alanının mevkii	Kuyular köyünün 2 km kuzeybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.1539873 – 39.3642711
5	Tane Rengi	Siyah
6	Değerlendirme şekli	Şaraplık

Çizelge 4.20.Boğazkere üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

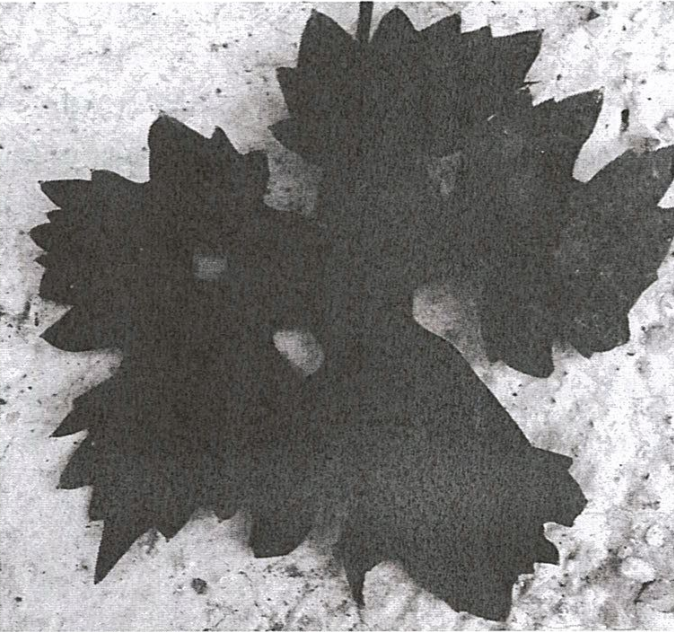
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
108.75	4.132	454.52	9.71	5.41	2.85	17.15	13.92	14.21	3.66	7.35

Çizelge 4.20.'de Boğazkere üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Boğazkere üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 108.75 g, omca verimi 4.132 kg, dekara verim 454.52 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.20.'de Boğazkere üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 9.71 cm, salkım eni 5.41 cm, tane ağırlığı 2.85 g, tane boyu 17.15 mm, tane eni 13.92 mm, (SÇKM) % 14.21, pH 3.66 tartarik asit 7.35 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.17. Boğazkere üzüm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.18. Boğazkere üzüm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.10. Borbore Üzüm Çeşidi

Borbore üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.21. de verilmiştir.

Çizelge 4.21.Borbore üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

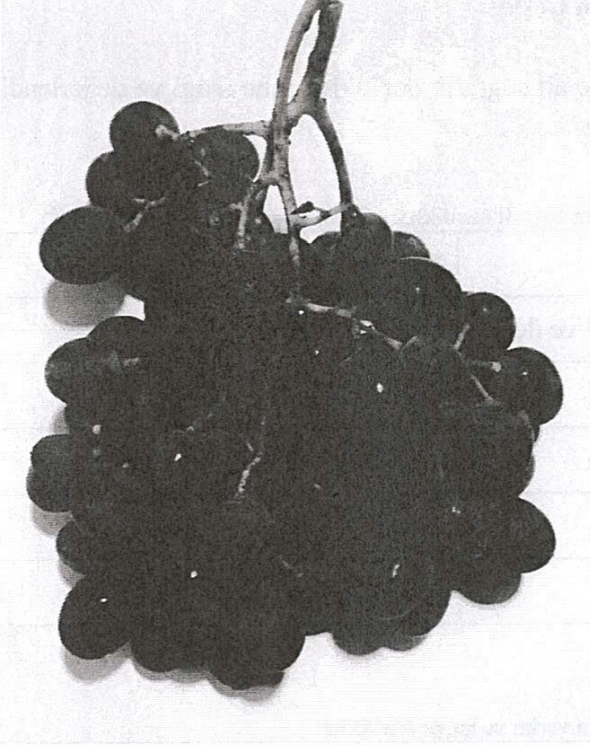
1	Çeşit ismi	Borbore
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Hazro
3	Bağ alanının mevkii	Ülgen köyünün 2 km güneyi
4	Bağ alanının koordinatı	38.2452433 – 40.8875653
5	Tane Rengi	Siyah
6	Değerlendirme şekli	Sofralık

Çizelge 4.22.Borbore üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

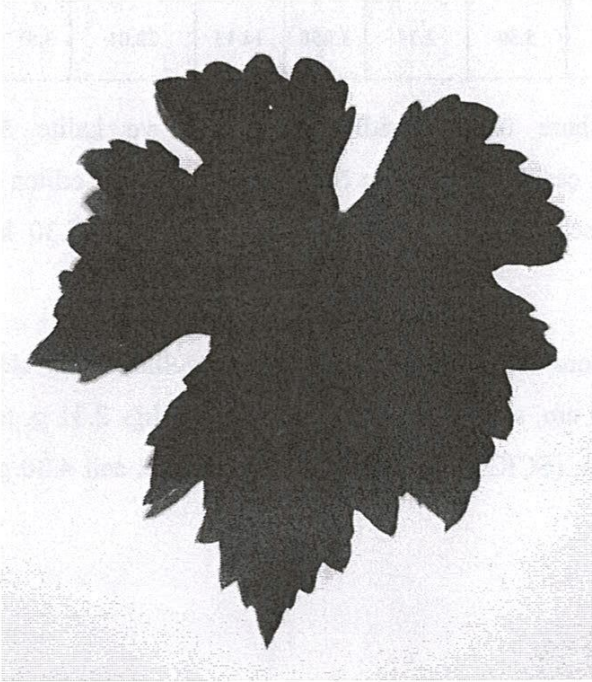
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
114.52	2.061	247.30	6.50	5.30	2.31	15.58	14.13	22.01	3.51	4.30

Çizelge 4.22.'de Borbore üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Borbore üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 114.52 g, omca verimi 2.061 kg, dekara verim 247.30 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.22.'de Borbore üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 6.50 cm, salkım eni 5.30 cm, tane ağırlığı 2.31 g, tane boyu 15.58 mm, tane eni 14.13 mm, (SÇKM) % 22.01, pH 3.51 tartarik asit 4.30 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.19. Borbore zm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.20. Borbore zm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.11. Çevga Üzüm Çeşidi

Çevga üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.23. te verilmiştir.

Çizelge 4.23. Çevga üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

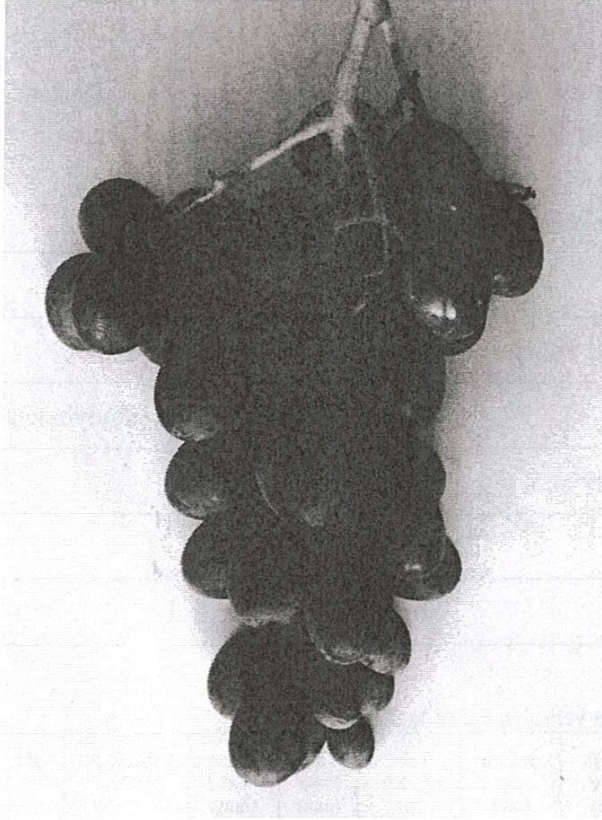
1	Çeşit ismi	Çevga
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Silvan
3	Bağ alanının mevkii	Gürpınar köyünün 2 km güneybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.197556 – 41.080271
5	Tane Rengi	Siyah
6	Değerlendirme şekli	Sofralık

Çizelge 4.24. Çevga üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

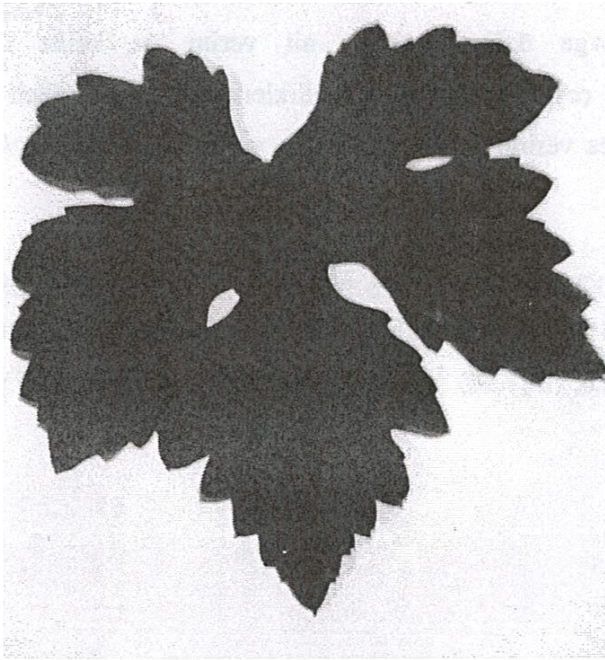
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
73.74	2.580	258.00	9.61	5.31	3.37	17.82	14.32	15.20	3.57	7.25

Çizelge 4.24.'te Çevga üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Çevga üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 73.74 g, omca verimi 2.580 kg, dekara verim ise 258,00 kg/da olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.24.'te Çevga üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 9.61 cm, salkım eni 5.31 cm, kg tane ağırlığı 3.37 g, tane boyu 17.82 mm, tane eni 14.32 mm, (SÇKM) % 15.20, pH 3.57 tartarik asit 7.25 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.21. evga zm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.22. evga zm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.12. Çirbet Üzüm Çeşidi

Çirbet üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.25. de verilmiştir.

Çizelge 4.25.Çirbet üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

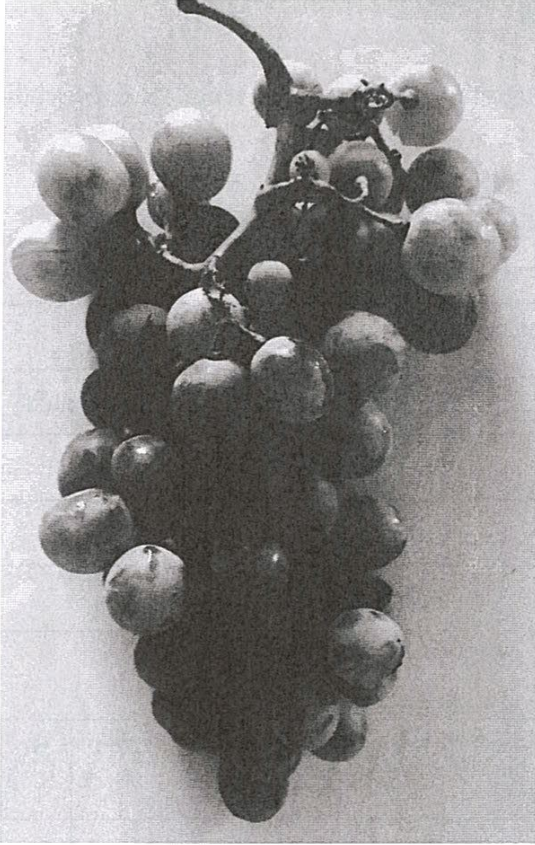
1	Çeşit ismi	Çirbet
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Çermik
3	Bağ alanının mevkii	Kuyular köyünün 2 km kuzeybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.1539873 – 39.3642711
5	Tane Rengi	Beyaz
6	Değerlendirme şekli	Sofralık, Şıralık

Çizelge 4.26.Çirbet üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

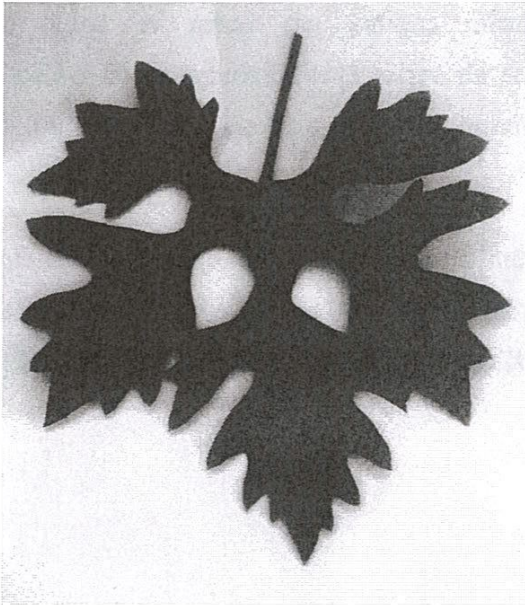
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
124.02	4.340	607.60	11.01	7.10	3.01	17.18	14.30	17.50	3.58	4.00

Çizelge 4.26.'da Çirbet üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Çirbet üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 124.02 g, omca verimi 4.340 kg, dekara verim 607.60 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.26.'da Çirbet üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 11.01 cm, salkım eni 7.10 cm, tane ağırlığı 3.01 g, tane boyu 17.18 mm, tane eni 14.30 mm, (SÇKM) % 17.50, pH 3.58 tartarik asit 4.00 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.23. Çirbet üzüm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.24. Çirbet üzüm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.13. Erkenisi Üzüm Çeşidi

Abderi üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.27. de verilmiştir.

Çizelge 4.27. Erkenisi üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

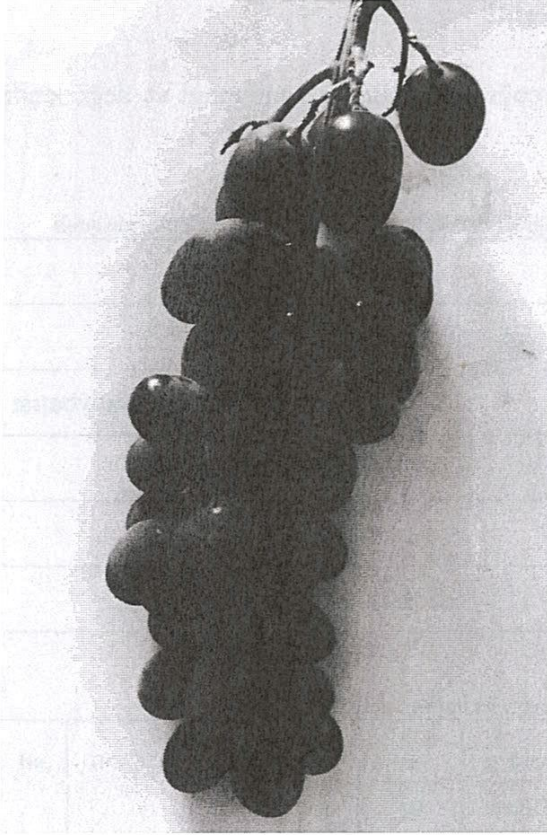
1	Çeşit ismi	Erkenisi
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Silvan
3	Bağ alanının mevkii	Gürpınar köyünün 2 km güneybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.197556 – 41.080271
5	Tane Rengi	siyah
6	Değerlendirme şekli	Sofralık

Çizelge 4.28. Erkenisi üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

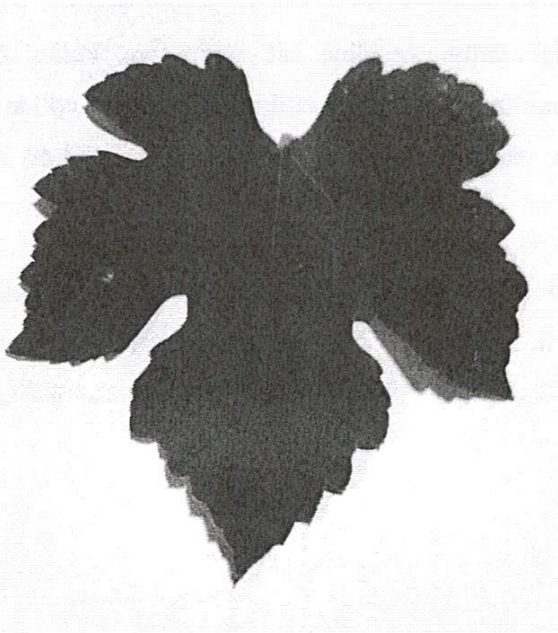
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
151.55	3.940	433.40	9.51	5.31	3.30	20.79	17.34	18.35	4.45	4.70

Çizelge 4.28.'de Erkenisi üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Erkenisi üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 151.55 g, omca verimi 3.940 kg, dekara verim 433.40 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.28.'de Erkenisi üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 9.51 cm, salkım eni 5.31 cm, tane ağırlığı 3.30 g, tane boyu 20.79 mm, tane eni 17.34 mm, (SÇKM) % 18.35, pH 4.45 tartarik asit 4.70 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.25. Erkenisi zm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.26. Erkenisi zm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.14. Eşgar Üzüm Çeşidi

Eşgar üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.29. da verilmiştir.

Çizelge 4.29.Eşgar üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

1	Çeşit ismi	Eşgar
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Kulp
3	Bağ alanının mevkii	Ayhan köyünün 3 km güneydoğusu
4	Bağ alanının koordinatı	38.3163165 – 41.1606187
5	Tane Rengi	Kırmızı
6	Değerlendirme şekli	Sofralık , kurutmalık

Çizelge 4.30.Eşgar üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

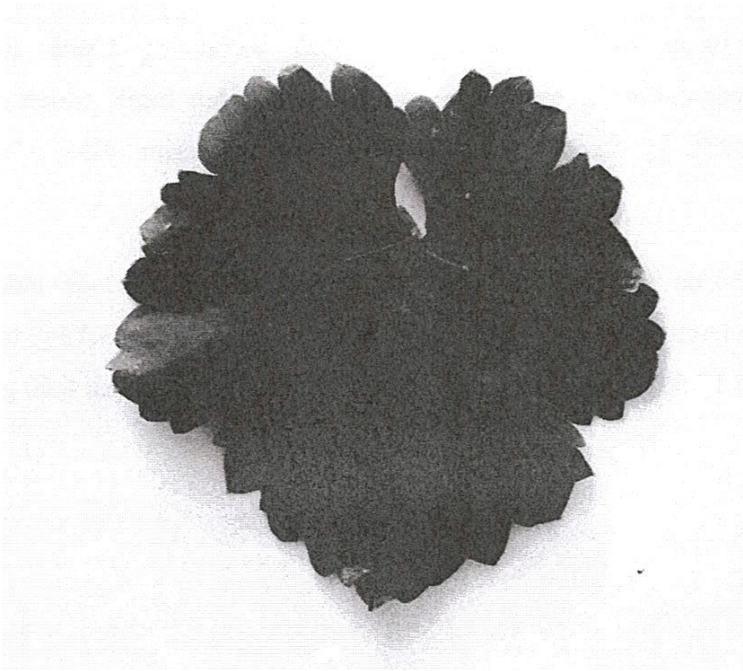
Salkım ağırlığı (gr)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (gr)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
209.92	5.878	705.40	10.97	8.80	3.12	20.27	15.66	15,90	3.56	4.50

Çizelge 4.30.'da Eşgar üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Eşgar üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 209.92 g, omca verimi 5.878 kg, dekara verim 705.40 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.30.'da Eşgar üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 10.97 cm, salkım eni 8.80 cm, tane ağırlığı 3.12 g, tane boyu 20.27 mm, tane eni 15.66 mm, (SÇKM) % 15,90, pH 3.56, tartarik asit 4.50 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.27. Eşgar  z m çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.28. Eşgar  z m çeşidinin olgun yaprağı

4.2.15. Genç Mehmet Üzüm Çeşidi

Genç mehmet üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.31. te verilmiştir.

Çizelge 4.31. Genç mehmet üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

1	Çeşit ismi	Genç mehmet
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır - Çermik
3	Bağ alanının mevkii	Kuyular köyünün 2 km kuzeybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.1539873 – 39.3642711
5	Tane Rengi	Beyaz
6	Değerlendirme şekli	Sofralık, Şıralık

Çizelge 4.32. Genç mehmet üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

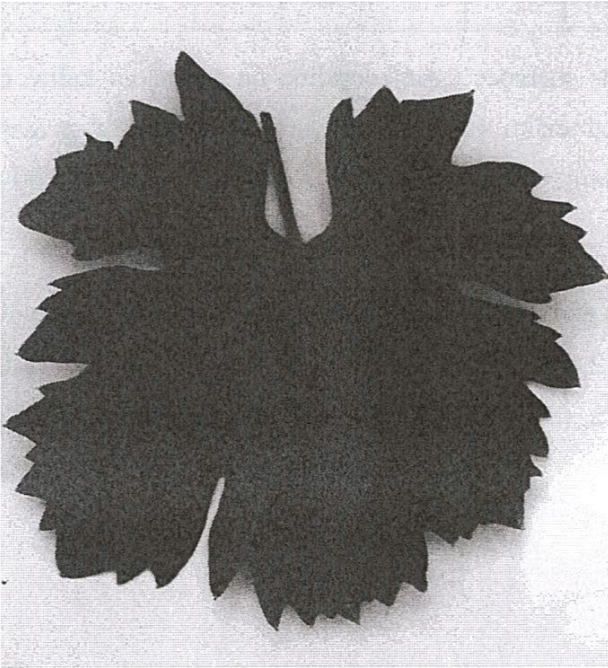
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
91.04	3.186	446.00	8.12	6.60	2.39	15.92	13.20	16.10	3.65	4.50

Çizelge 4.32.'de Genç mehmet üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Genç mehmet üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 91.04 g, omca verimi 3.186 kg, dekara verim 446.00 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.32.'de Genç mehmet üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 8.12 cm, salkım eni 6.60 cm, tane ağırlığı 2.39 g, tane boyu 15.92 mm, tane eni 13.20 mm, (SÇKM) % 16.10, pH 3.65, tartarik asit 4.50 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.29. Genç mehmet üzüm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.30. Genç mehmet üzüm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.16. Gergerek Üzüm Çeşidi

Gergerek üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.33. te verilmiştir.

Çizelge 4.33. Gergerek üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

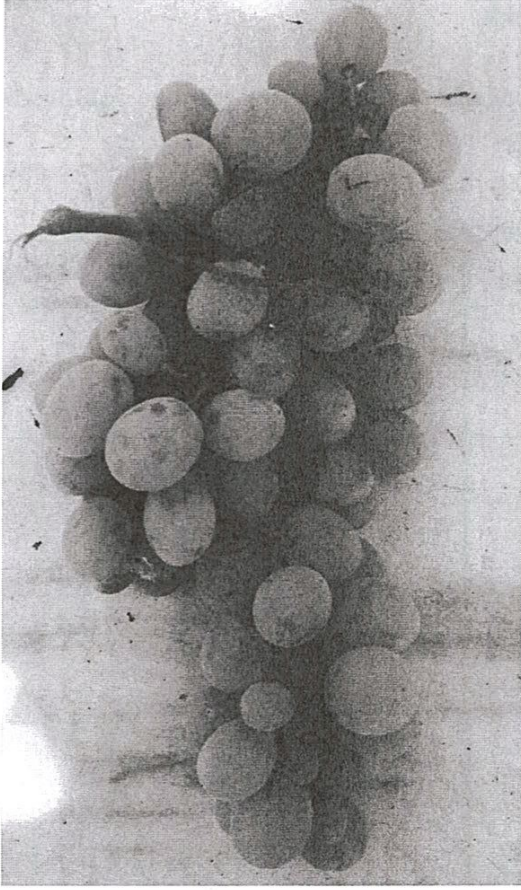
1	Çeşit ismi	Gergerek
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır - Çermik
3	Bağ alanının mevki	Kuyular köyünün 2 km kuzeybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.1539873 – 39.3642711
5	Tane Rengi	Beyaz
6	Değerlendirme şekli	Sofralık

Çizelge 4.34. Gergerek üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

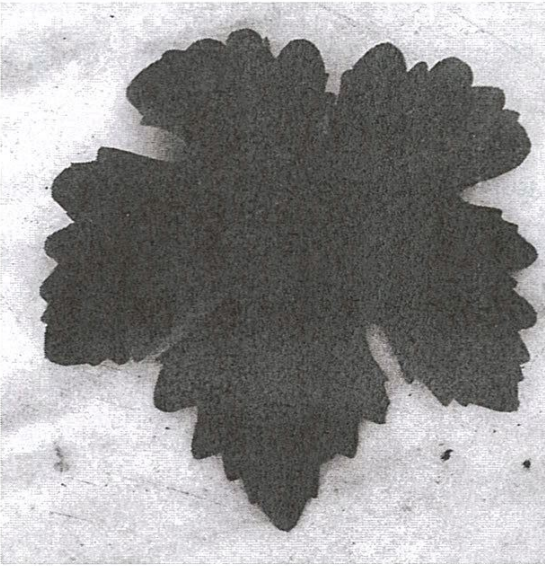
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
116.87	4.792	527.10	9.13	6.76	2.75	18.35	16.02	14.60	3.60	7.00

Çizelge 4.34.'te Gergerek üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Gergerek üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 116.87 g, omca verimi 4.792 kg, dekara verim 527.10 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.34.'te Gergerek üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 9.13 cm, salkım eni 6.76 cm, tane ağırlığı 2.75 g, tane boyu 18.35 mm, tane eni 16.02 mm, (SÇKM) % 14.60, pH 3.60, tartarik asit 7.00 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.31. Gergerek zm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.32. Gergerek zm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.17. Hasani Üzüm Çeşidi

Hasani üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.3. te verilmiştir.

Çizelge 4.35. Hasani üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

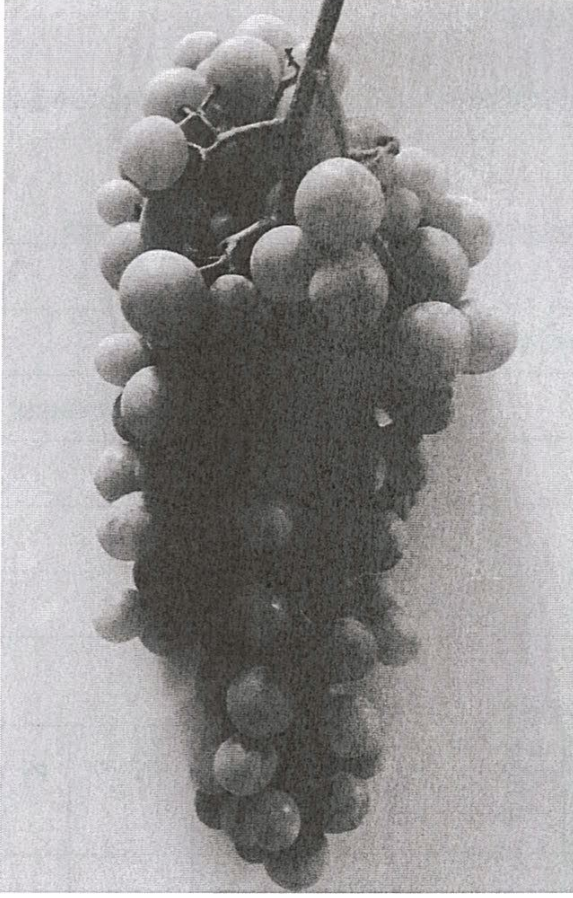
1	Çeşit ismi	Hasani
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Silvan
3	Bağ alanının mevkii	Gülpınar köyünün 2 km güneybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.197556 – 41.080271
5	Tane Rengi	Beyaz
6	Değerlendirme şekli	Sofralık

Çizelge 4.36. Hasani üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

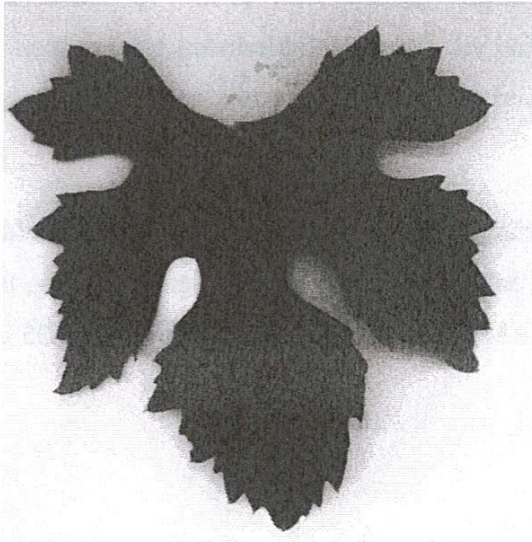
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
205.80	6.610	723.40	13.23	5.00	2.37	16.08	15.24	15.40	3.60	4.05

Çizelge 4.36.'da Hasani üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Hasani üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 205.80 g, omca verimi 6.610 kg, dekara verim 723.40 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.36.'da Hasani üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 13.23 cm, salkım eni 5.00 cm, tane ağırlığı 2.37 g, tane boyu 16.08 mm, tane eni 15.24 mm, (SÇKM) % 15.40, pH 3.60, tartarik asit 4.05 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.33. Hasani zm çeşidinin olgun salkımı

şekil 34. Hasani zm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.18. Hatun Parmağı Üzüm Çeşidi

Hatun parmağı üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.37. de verilmiştir.

Çizelge 4.37.Hatun parmağı üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

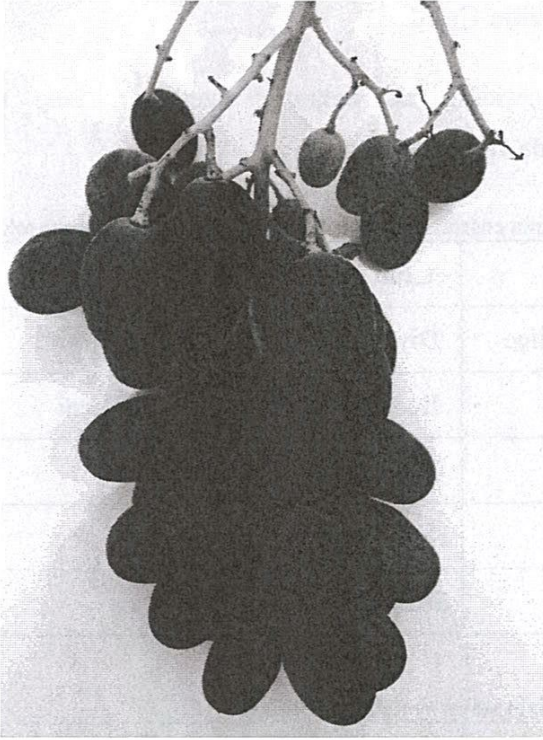
1	Çeşit ismi	Hatun parmağı
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır - Ergani
3	Bağ alanının mevkii	Bademi köyünün 3 km Doğusu
4	Bağ alanının koordinatı	38.293157 – 39.935511
5	Tane Rengi	Koyu kırmızı
6	Değerlendirme şekli	Sofralık

Çizelge 4.38. Hatun parmağı üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

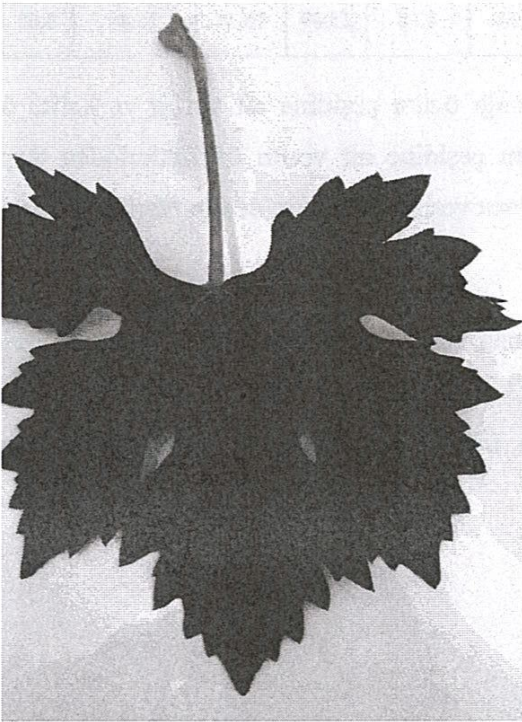
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
165,05	6.720	725.50	11.23	5.50	2,18	15,89	15,34	15,40	3,60	4,05

Çizelge 4.38.'de Hatun parmağı üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Hatun parmağı üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 165,05 g, omca verimi 6.720 kg, dekara verim 725.50 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.38.'de Hatun parmağı üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 11.23 cm, salkım eni 5.50 cm, tane ağırlığı 2,18 g, tane boyu 15,89 mm, tane eni 15,34 mm, (SÇKM) % 15.40, pH 3.60, tartarik asit 4.05 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.35. Hatun parmağı üzüm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.36. Hatun parmağı çeşidinin olgun yaprağı

4.2.19. Horoz Karası Üzüm Çeşidi

Horoz karası üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.40. da verilmiştir.

Çizelge 4.39. Horoz karası üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

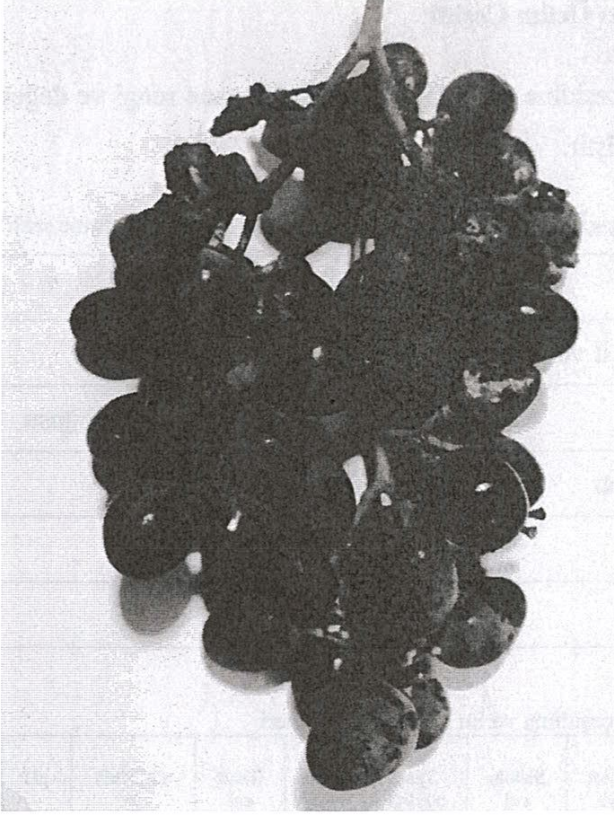
1	Çeşit ismi	Horoz Karası
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Kulp
3	Bağ alanının mevkii	Ayhan köyünün 3 km güneydoğusu
4	Bağ alanının koordinatı	38.3163165 – 41.1606187
5	Tane Rengi	Siyah
6	Değerlendirme şekli	Kurutmalık

Çizelge 4.40. Horoz karası üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

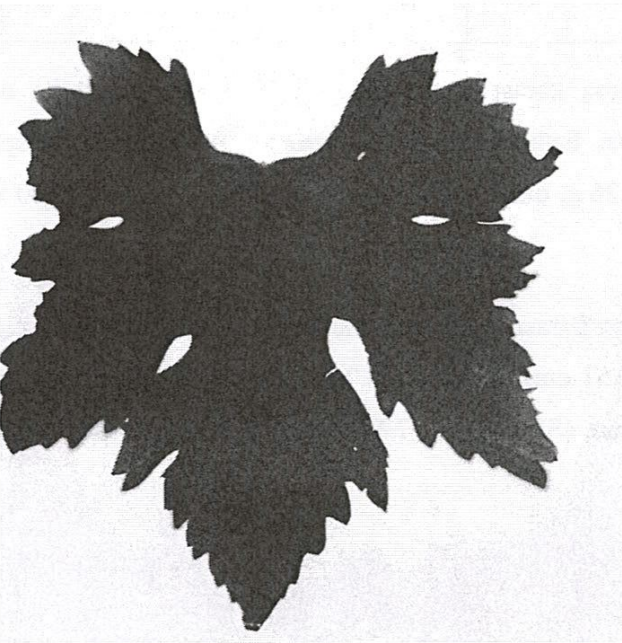
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
80.26	2.408	240.80	10.51	6.71	2.77	19.15	16.05	17.60	4.33	4.30

Çizelge 4.40.'ta Horoz karası üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Horoz karası üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 80.26 g, omca verimi 2.408 kg, dekara verim 240.80 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.40.'ta Horoz karası üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 10.51 cm, salkım eni 6.71 cm, tane ağırlığı 2.77 g, tane boyu 19.15 mm, tane eni 16.05 mm, (SÇKM) % 17.60, pH 4.33, tartarik asit 4.30 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.37.Horoz karası üzüm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.38. Horoz karası çeşidinin olgun yaprağı

4.2.20. İtemez Üzüm Çeşidi

İtemez üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.41. de verilmiştir.

Çizelge 4.41.İtemez üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

1	Çeşit ismi	İtemez
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Çermik
3	Bağ alanının mevkii	Kuyular köyünün 2 km kuzeybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.1539873 – 39.3642711
5	Tane Rengi	Siyah
6	Değerlendirme şekli	Kurutmalık

Çizelge 4.42.İtemez üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

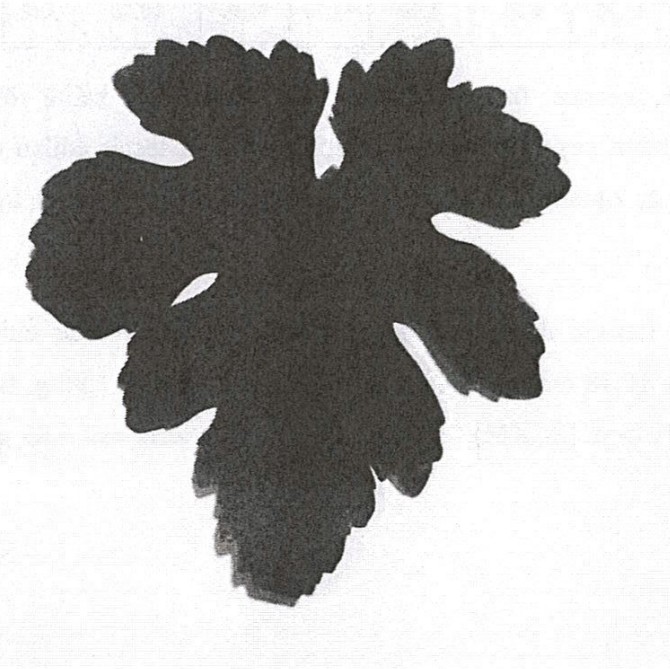
Salkım ağırlığı (gr)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (gr)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
108.86	3.156	347.30	10.18	6.21	1.90	13.70	12.01	18.90	3.92	4.85

Çizelge 4.42.'de İtemez üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. İtemez üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 108.86 g, omca verimi 3.156 kg, dekara verim 347.30 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.42.'de İtemez üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 10.18 cm, salkım eni 6.21 cm, tane ağırlığı 1.90 g, tane boyu 13.70 mm, tane eni 12.01 mm, (SÇKM) % 18.90, pH 3.92, tartarik asit 4.85 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.39. İtemez üzüm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.40. İtemez çeşidinin olgun yaprağı

4.2.21. Kara Şire Üzüm Çeşidi

Kara şire üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.43. te verilmiştir.

Çizelge 4.43.Kara Şire üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

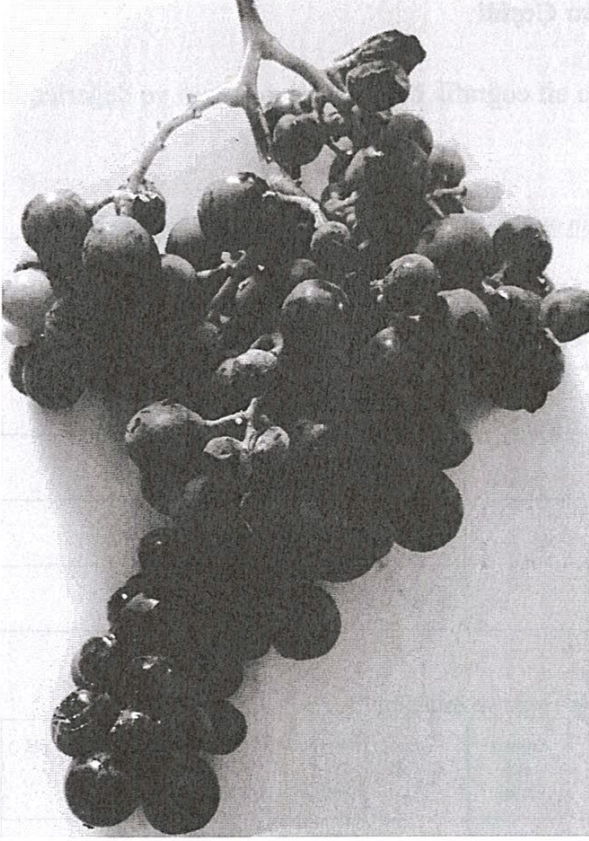
1	Çeşit ismi	Kara şire
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Çermik
3	Bağ alanının mevki	Kuyular köyünün 2 km kuzeybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.1539873 – 39.3642711
5	Tane Rengi	Siyah
6	Değerlendirme şekli	Sofralık

Çizelge 4.44. Kara şire üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

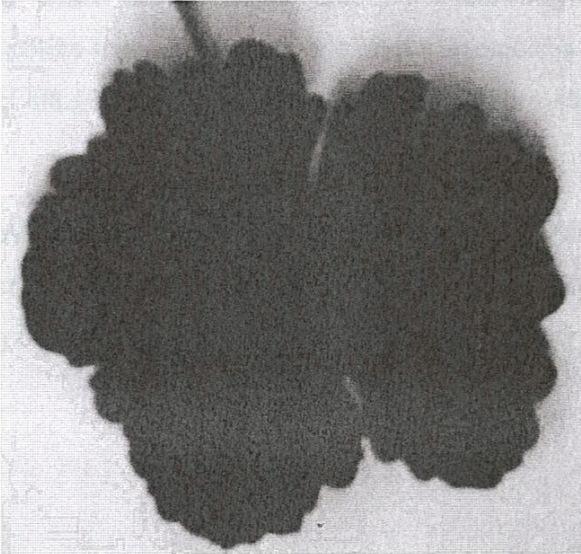
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
177.02	6.950	731.80	9.60	8.36	2.22	16.80	15.30	16.00	4.04	5.00

Çizelge 4.44.'de Kara şire üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Kara şire üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 177.02 g, omca verimi 6.950 kg, dekara verim 731.80 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.44.'de Kara şire üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 9.60 cm, salkım eni 8.36 cm, tane ağırlığı 2.22 g, tane boyu 16.80 mm, tane eni 15.30 mm, (SÇKM) % 16.00, pH 4.04, tartarik asit 5.00 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.41. Kara şire üzüm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.42. Kara şire üzüm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.22. Kara Kurutma Üzüm Çeşidi

Kara kurutma üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.45. te verilmiştir.

Çizelge 4.45. Kara kurutma üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

1	Çeşit ismi	Kara kurutma
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Çüngüş/ Yeniköy
3	Bağ alanının mevkii	Çüngüş İlçesinin 10 km doğusu
4	Bağ alanının koordinatı	38der 13' K – 13der 11' D
5	Tane Rengi	Siyah
6	Değerlendirme şekli	Kurutmalık

Çizelge 4.46. Kara kurutma üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

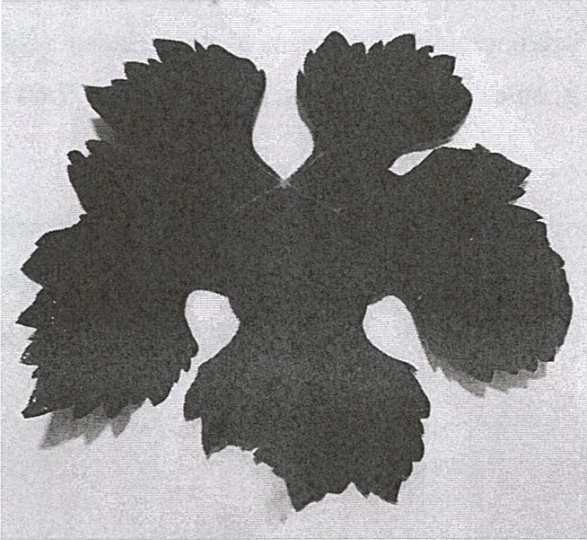
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
173.74	5.212	677.60	11.32	7.31	3.78	22.72	14.71	14.15	3.33	6.35

Çizelge 4.46.'da Kara kurutma üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Kara kurutma üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 173.74 g, omca verimi 5.212 kg, dekara verim 677.60 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.46.'da Kara kurutma üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 11.32 cm, salkım eni 7.31 cmtane ağırlığı 3.78 g, tane boyu 22.72 mm, tane eni 14.71 mm, (SÇKM) % 14.15, pH 3.33, tartarik asit 6.35 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.43. Kara kurutma üzüm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.44. Kara kurutma üzüm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.23. Karik Üzüm Çeşidi

Karik üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.47. de verilmiştir.

Çizelge 4.47. Karik üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

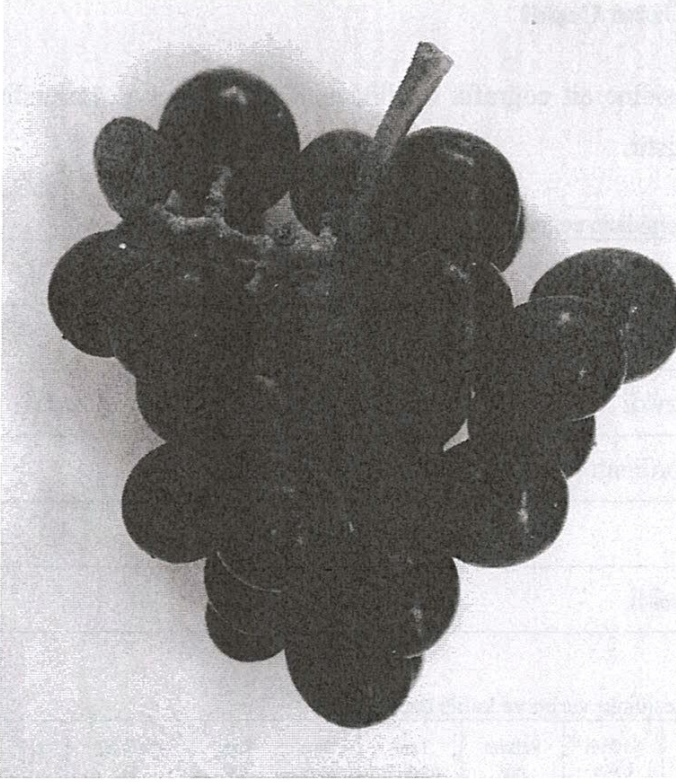
1	Çeşit ismi	Karik
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Çermik
3	Bağ alanının mevki	Kuyular köyünün 2 km kuzeybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.1539873 – 39.3642711
5	Tane Rengi	Mavi siyah
6	Değerlendirme şekli	Kurutmalık

Çizelge 4.48. Karik üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

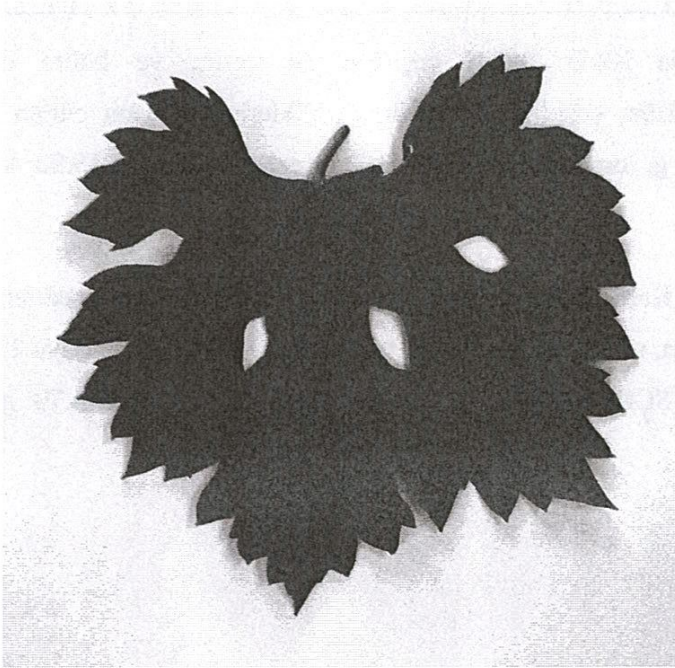
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
98.85	1.779	215.90	9.78	6.01	1.71	13.66	11.81	19.15	4.09	4.70

Çizelge 4.48.'de Karik üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Karik üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 98.85 g, omca verimi 1.779 kg, dekara verim 215.90 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.48.'de Karik üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 9.78 cm, salkım eni 6.01 cm, tane ağırlığı 1.71 g, tane boyu 13.66 mm, tane eni 11.81 mm, (SÇKM) % 19.15, pH 4.09, Tartarik asit 4.70 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.45. Karik üzüm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.46. Karik eşidinin olgun yaprağı

4.2.24. Kırmızı Üzüm Çeşidi

Kırmızı üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.49. de verilmiştir.

Çizelge 4.49. Kırmızı üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

1	Çeşit ismi	Kırmızı üzüm
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Hazro
3	Bağ alanının mevkii	Ülgen köyünün 2 km güneyi
4	Bağ alanının koordinatı	38.2452433 – 40.8875653
5	Tane Rengi	Kırmızı
6	Değerlendirme şekli	Sofralık

Çizelge 4.50. Kırmızı üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

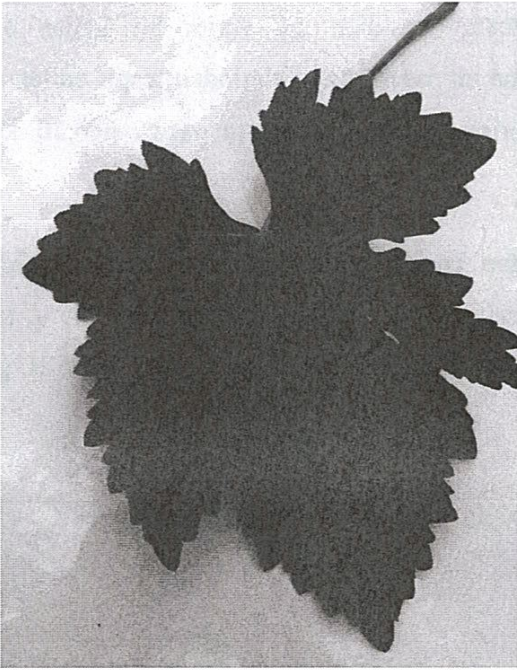
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
203.04	5.279	686.30	11.61	7.50	3.85	20.05	17.13	14.75	4.06	6.10

Çizelge 4.50.'de Kırmızı üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Kırmızı üzüm çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 203.04 g, omca verimi 5.279 kg, dekara verim 686.30 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.50.'de Kırmızı üzüm çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 11.61 cm, salkım eni 7.50 cm, tane ağırlığı 3.85 g, tane boyu 20.05 mm, tane eni 17.13 mm, (SÇKM) % 14.75, pH 4.06, tartarik asit 6.10 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.47. Kırmızı zm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.48. Kırmızı zm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.25. Kırpık Üzüm Çeşidi

Kırpık üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.51. de verilmiştir.

Çizelge 4.51. Kırpık üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

1	Çeşit ismi	Kırpık
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Çermik
3	Bağ alanının mevki	Kuyular köyünün 2 km kuzeybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.1539873 – 39.3642711
5	Tane Rengi	Beyaz
6	Değerlendirme şekli	Kurutmalık

Çizelge 4.52. Kırpık üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

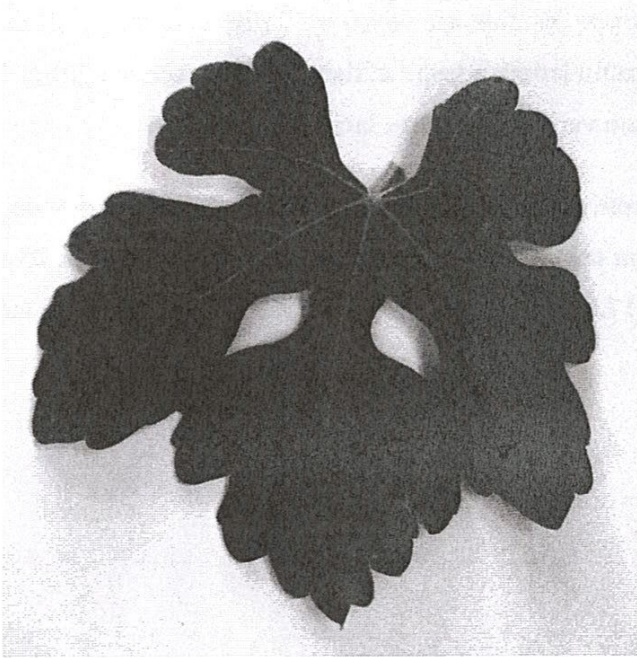
Salkım ağırlığı (gr)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (gr)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
183.09	6.042	604.20	9.61	7.01	3.05	18.25	16.25	17.85	3.87	6.24

Çizelge 4.52.'de Kırpık çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Kırpık çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 183.09 g, omca verimi 6.042 kg, dekara verim 604.20 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.52.'de Kırpık çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 9.61 cm, salkım eni 7.01cm, tane ağırlığı 3.05 g, tane boyu 18.25 mm, tane eni 16.25 mm, (SÇKM) % 17.85, pH 3.87, tartarik asit 6.24 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.49. Kırpık zm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.50. Kırpık zm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.26. Kızıl Banki Üzüm Çeşidi

Kızıl banki üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.53. te verilmiştir.

Çizelge 4.53. Kızıl banki üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

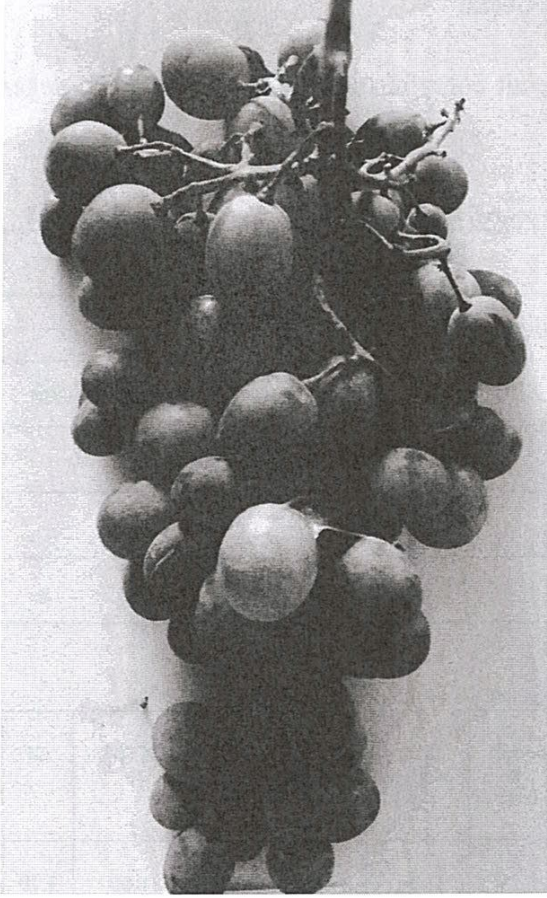
1	Çeşit ismi	Kızıl banki
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Çermik
3	Bağ alanının mevkii	Kuyular köyünün 2 km kuzeybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.1539873 – 39.3642711
5	Tane Rengi	Kırmızı
6	Değerlendirme şekli	Sofralık

Çizelge 4.54. Kızıl banki üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
163.04	6.358	720.10	14.01	5.25	2.78	19.52	16.58	18.00	3.79	4.02

Çizelge 4.54'te Kızıl banki çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Kızıl banki çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 163.04 g, omca verimi 6.358 kg, dekara verim 720.10 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.54'te Kızıl banki çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 14.01 cm, salkım eni 5.25 cm, tane ağırlığı 2.78 g, tane boyu 19.52 mm, tane eni 16.58 mm, (SÇKM) % 18.00, pH 3.79, tartarik asit 4.02 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.51. Kızıl bbanki üzüm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.52. Kızıl banki üzüm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.27. Kohar Üzüm Çeşidi

Kohar üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.55. de verilmiştir.

Çizelge 4.55. Kohar üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

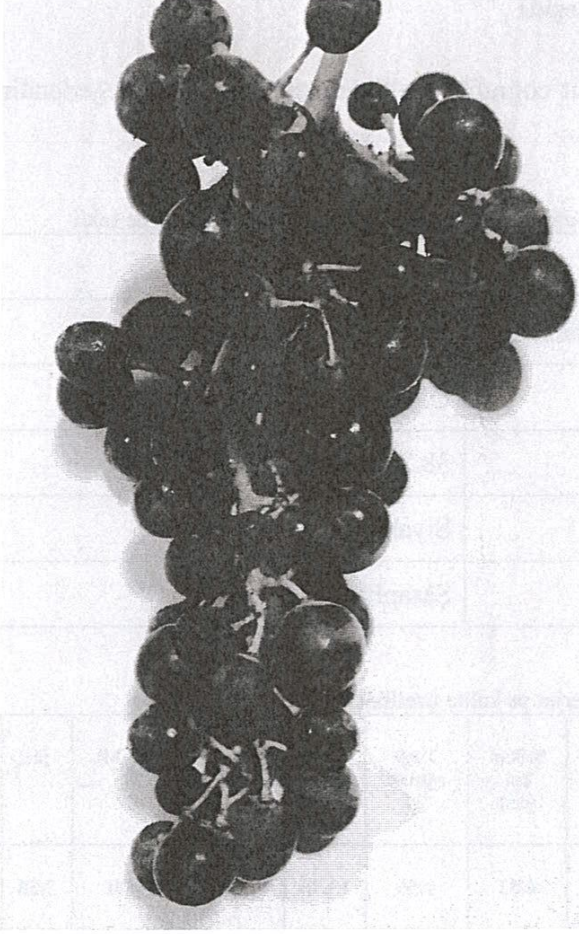
1	Çeşit ismi	Kohar
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Hazro
3	Bağ alanının mevkii	Ülgen köyünün 2 km güneyi
4	Bağ alanının koordinatı	38.2452433 – 40.8875653
5	Tane rengi	Siyah
6	Değerlendirme şekli	Şaraplık

Çizelge 4.56.Kohar üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

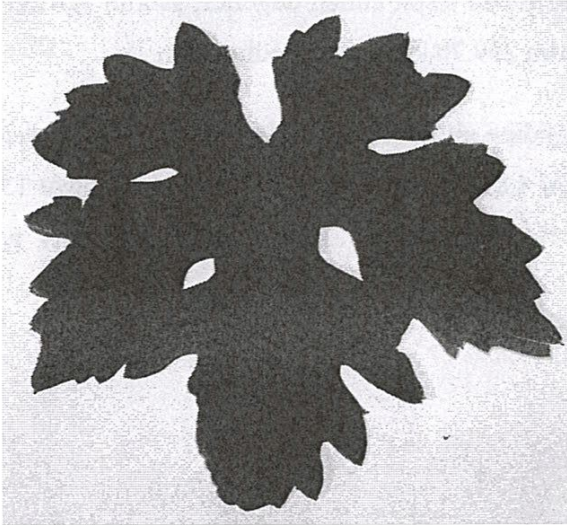
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
81.00	2.997	299.70	12.17	4.83	1.56	13.78	13.33	17.00	3.58	6.04

Çizelge 4.56.'da Kohar çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Kohar çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 81.00 g, omca verimi 2.997 kg, dekara verim 299.70 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.56.'da Kohar çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 12.17 cm, salkım eni 4.83 cm, tane ağırlığı 1.56 g, tane boyu 13.78 mm, tane eni 13.33 mm, (SÇKM) % 17.00, pH 3.58, tartarik asit 6.04 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.53. Kohar zm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.54. Kohar zm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.28. Luvanek Üzüm Çeşidi

Luvanek üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.57. de verilmiştir.

Çizelge 4.57. Luvanek üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

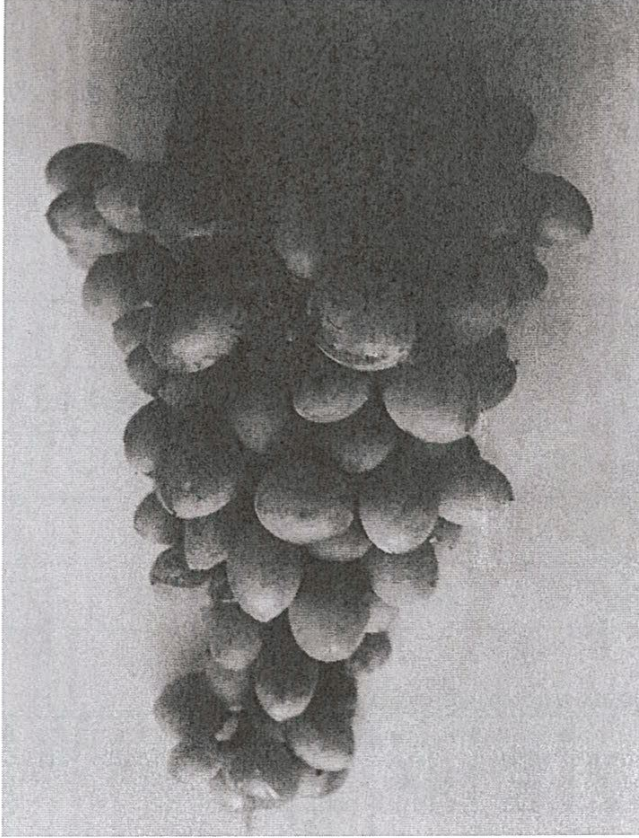
1	Çeşit ismi	Luvanek
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Çermik
3	Bağ alanının mevkii	Kuyular köyünün 2 km kuzeybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.1539873 – 39.3642711
5	Tane Rengi	Beyaz
6	Değerlendirme şekli	Sofralık

Çizelge 4.58. Luvanek üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

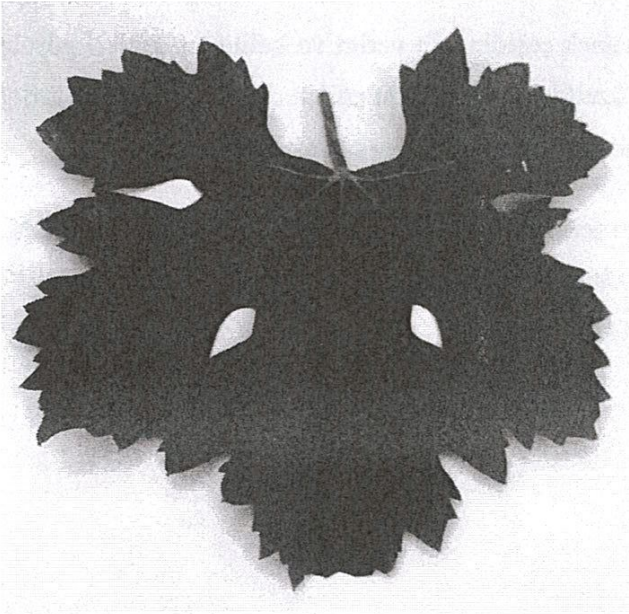
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
119.39	5.819	698.30	12.65	6.79	3.13	17.34	14.45	22.40	4.52	4.50

Çizelge 4.58.'de Luvanek çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Luvanek çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 119,39 g, omca verimi 5.819 kg, dekara verim 698.30 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.58.'de Luvanek çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 12.65 cm, salkım eni 6.79 cm, tane ağırlığı 3.13 g, tane boyu 17.34 mm, tane eni 14.45 mm, (SÇKM) % 22.40, pH 4,52, tartarik asit 4.50 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.55. Luvaneke zm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.56. Luvaneke zm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.29. Mazruma Üzüm Çeşidi

Mazruma üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.59. da verilmiştir.

Çizelge 4.59. Mazruma üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

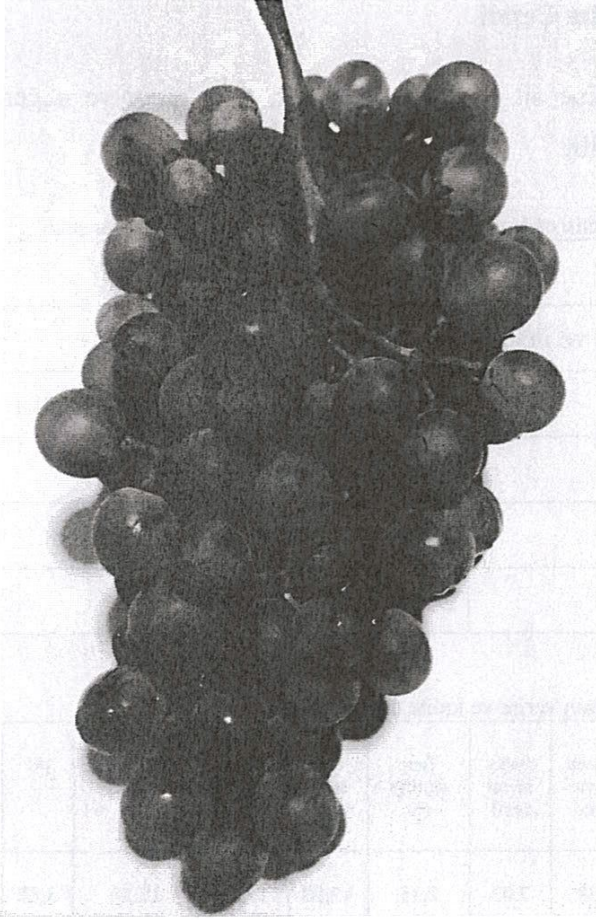
1	Çeşit ismi	Mazruma
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Silvan
3	Bağ alanının mevkii	Gürpınar Köyünün 2 km güneybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.197556 – 41.080271
5	Tane Rengi	Beyaz
6	Değerlendirme şekli	Sofralık, Şıralık

Çizelge 4.60. Mazruma üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

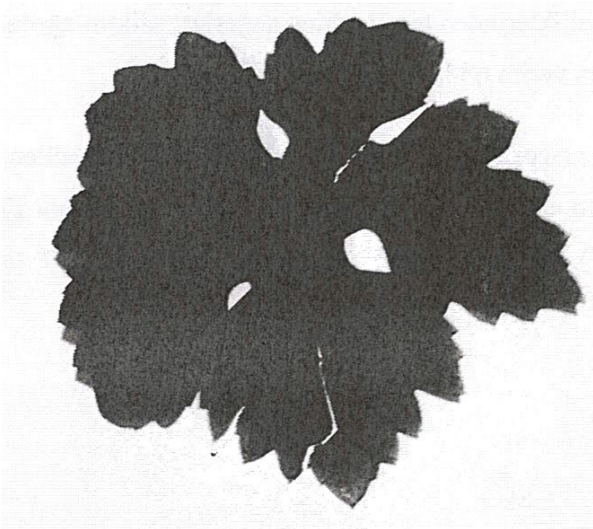
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
125,34	5,262	684,10	8.39	7.03	2,15	17,90	16,30	17,30	3,82	5,27

Çizelge 4.60.'ta Mazruma çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Mazruma çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 125,34 g, omca verimi 5,262 kg, dekara verim 684,10 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.60.'ta Mazruma çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 8.39 cm, salkım eni 7.03 cm, tane ağırlığı 2,15 g, tane boyu 17,90 mm, tane eni 16,30 mm, (SÇKM) % 17,30, pH 3,82, tartarik asit 5,27 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.57. Mazrûma üzüm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.58. Mazrûma üzüm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.30. Morek Üzüm Çeşidi

Morek üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.61. de verilmiştir.

Çizelge 4.61. Morek üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

1	Çeşit ismi	Morek
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır - Ergani
3	Bağ alanının mevkii	Bademli köyünün 3km Doğusu
4	Bağ alanının koordinatı	38.293157 – 39.935511
5	Tane rengi	Koyu kırmızı , Mor
6	Değerlendirme şekli	Sofralık

Çizelge 4.62. Morek üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

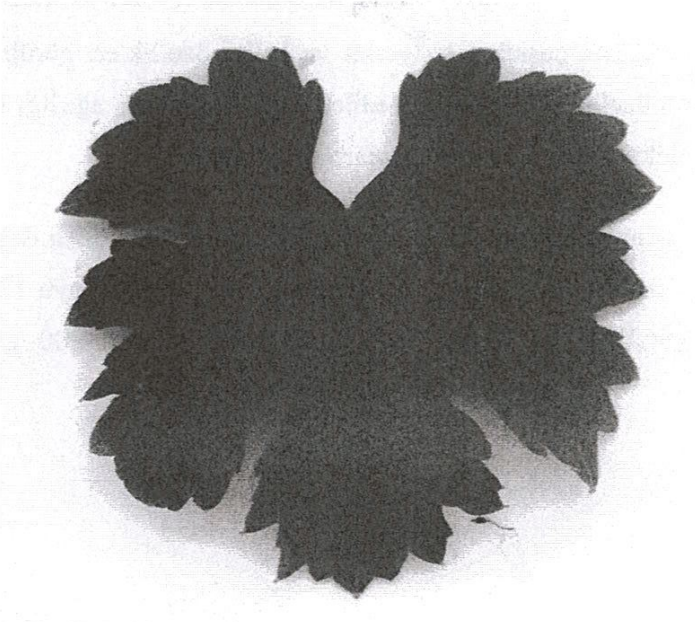
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
133,11	2,928	351,40	11.10	7.07	2,47	17,53	11,54	20,06	4,45	4,00

Çizelge 4.62.'de Morek çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Morek çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 133,11 g, omca verimi 2,928 kg, dekara verim 351,40 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.62.'de Morek çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 11.10 cm, salkım eni 7.07 cm, tane ağırlığı 2,47 g, tane boyu 17,53 mm, tane eni 11,54 mm, (SÇKM) % 20,06, pH 4,45, tartarik asit 4,00 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.59. Morek zm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.60. Morek zm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.31. Öküzgözü Üzüm Çeşidi

Öküzgözü üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.63. te verilmiştir.

Çizelge 4.63.Öküzgözü üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

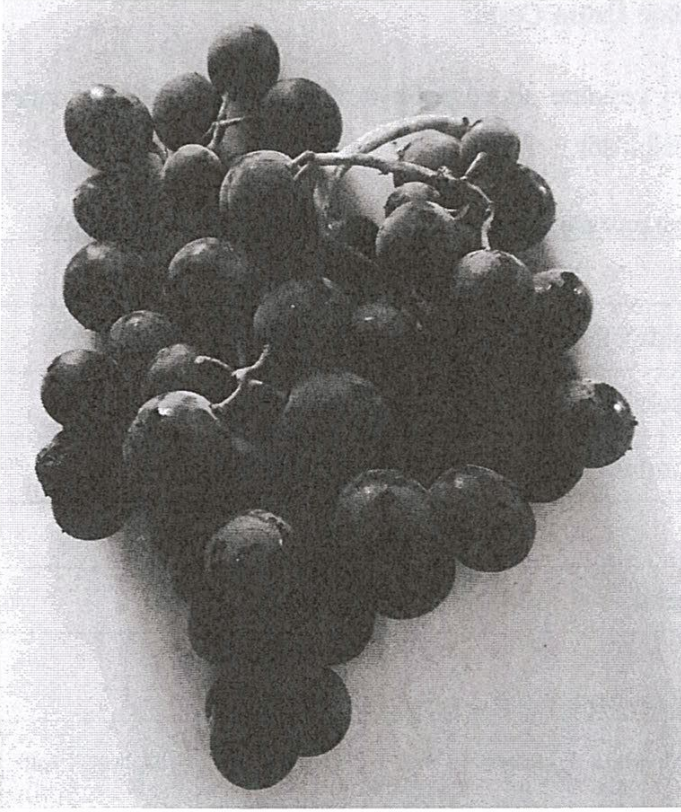
1	Çeşit ismi	Öküzgözü
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Çüngüş / Yeniköy
3	Bağ alanının mevki	Çüngüş ilçesinin 10 km doğusu
4	Bağ alanının koordinatı	38.216591 – 39.2867381
5	Tane rengi	Siyah
6	Değerlendirme şekli	Şaraplık, Şıralık

Çizelge 4.64.Öküzgözü üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

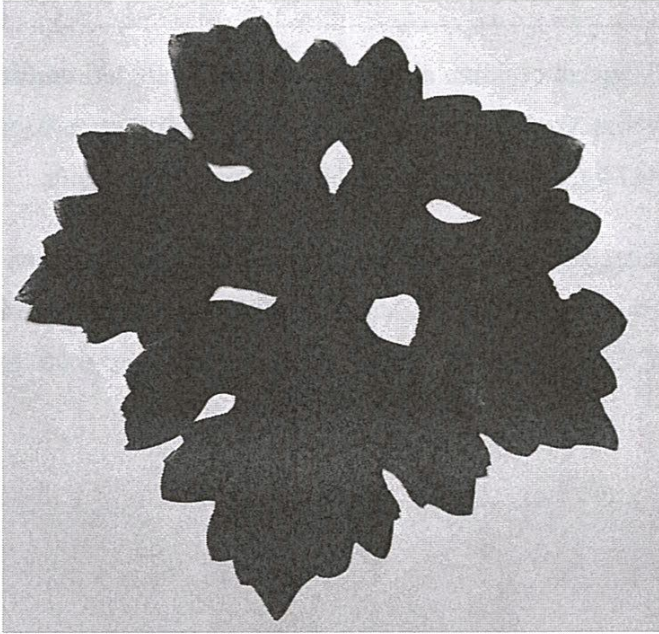
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
153.50	6.447	720.50	5.90	3.80	3.12	16.66	14.16	20.95	3.19	6.00

Çizelge 4.64.'te Öküzgözü çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Öküzgözü çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 153.50 g, omca verimi 6.447 kg, dekara verim 720.50 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.64.'te Öküzgözü çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 5.90 cm, salkım eni 3.80 cm, tane ağırlığı 3.12 g, tane boyu 16.66 mm, tane eni 14.16 mm, (SÇKM) % 20.95, pH 3.19, tartarik asit 6.00 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.61. Öküzgözü üzüm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.62. Öküzgözü üzüm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.32 Şarabi Üzüm Çeşidi

Şarabi üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.65. de verilmiştir.

Çizelge 4.65. Şarabi üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

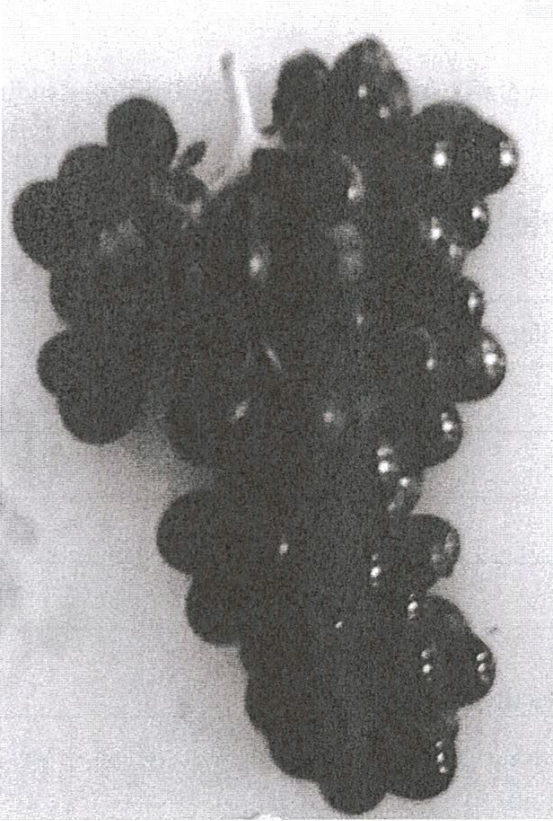
1	Çeşit ismi	Şarabi
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Çermik
3	Bağ alanının mevkii	Kuyular köyünün 2 km kuzeybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.1539873 – 39.3642711
5	Tane rengi	Siyah
6	Değerlendirme şekli	Şaraplık - Şıralık

Çizelge 4.66. Şarabi üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

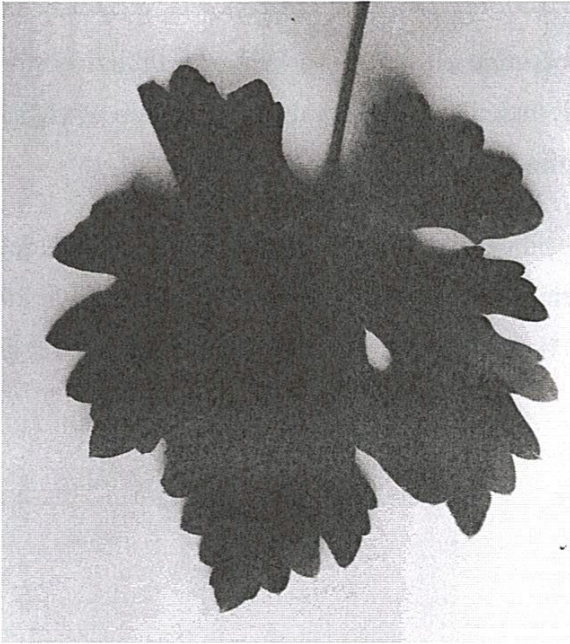
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara merim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
206.43	7.200	740.20	15.00	9.61	2.25	19.67	14.12	18.00	4.18	5.02

Çizelge 4.66.'da Şarabi çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Şarabi çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 206.43 g, omca verimi 7.200 kg, dekara verim 740.20 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.66.'da Şarabi çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 15.00 cm, salkım eni 9.61cm, tane ağırlığı 2.25 g, tane boyu 19.67 mm, tane eni 14.12 mm, (SÇKM) % 18.00, pH 4.18, tartarik asit 5.02 g/l olarak hesaplanmıştır.

Şekil 4.63. Şarabi üzüm çeşidinin olgun salkımı

Şekil 4.64. Şarabi üzüm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.33. Şeker Üzümlü Çeşidi

Şeker üzümü üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.67. te verilmiştir.

Çizelge 4.67. Şeker üzümü çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

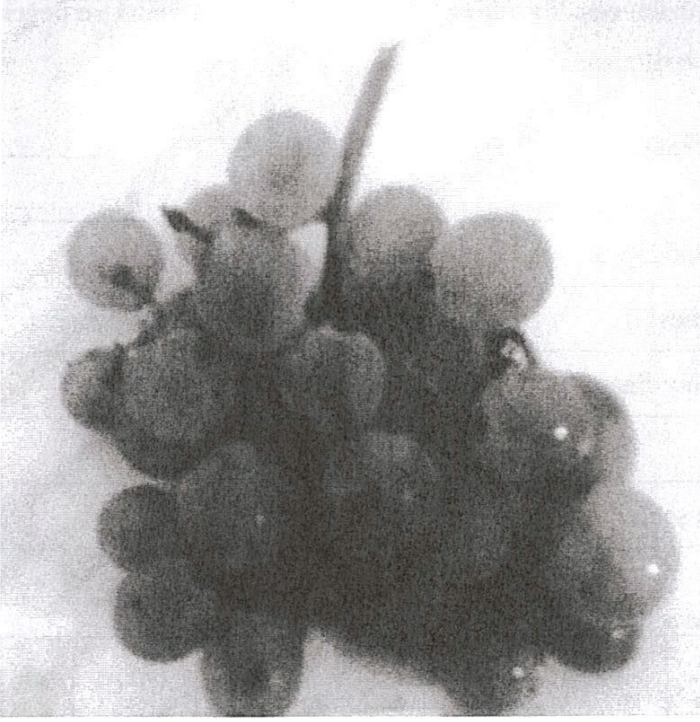
1	Çeşit ismi	Şeker Üzümü
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Çermik
3	Bağ alanının mevkii	Kuyular köyünün 2 km kuzeybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.1539873 – 39.3642711
5	Tane rengi	Beyaz
6	Değerlendirme şekli	Sofralık, kurutmalık

Çizelge 4.68. Şeker üzümü çeşidinin verim ve kalite özellikleri

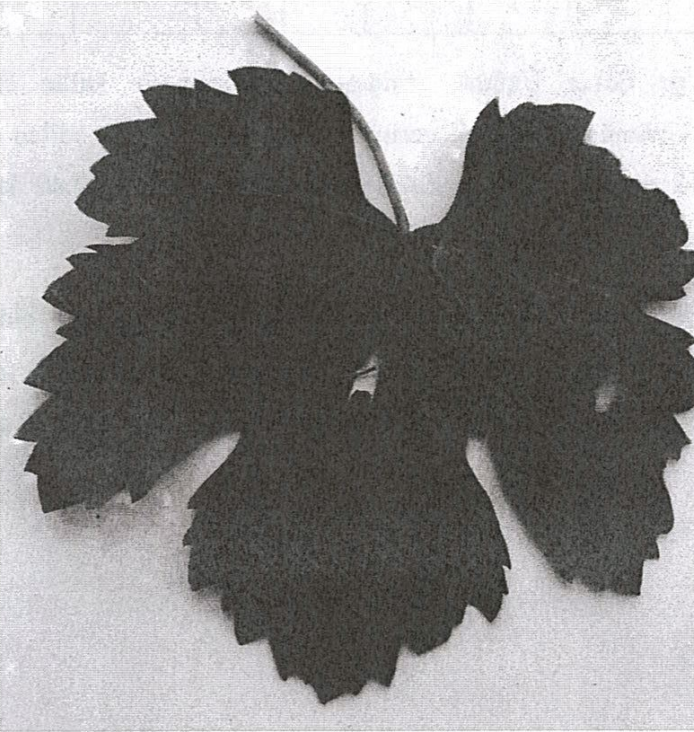
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
138.46	4.431	487.40	12.01	7.52	2.08	14.66	13.07	14.80	3.69	7.30

Çizelge 4.68.'de Şeker Üzümü çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Şeker Üzümü çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 138.46 g, omca verimi 4.431 kg, dekara verim 487.40 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.68.'de Şeker Üzümü çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 12.01 cm, salkım eni 7.52 cm, tane ağırlığı 2.08 g, tane boyu 14.66 mm, tane eni 13.07 mm, (SÇKM) % 14.80, pH 3.69, tartarik asit 7.30 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.65. şeker üzümü çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.66. şeker üzümü çeşidinin olgun yaprağı

4.2.34. Şekrok Üzüm Çeşidi

Şekrok üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.69. da verilmiştir.

Çizelge 4.69. Şekrok üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

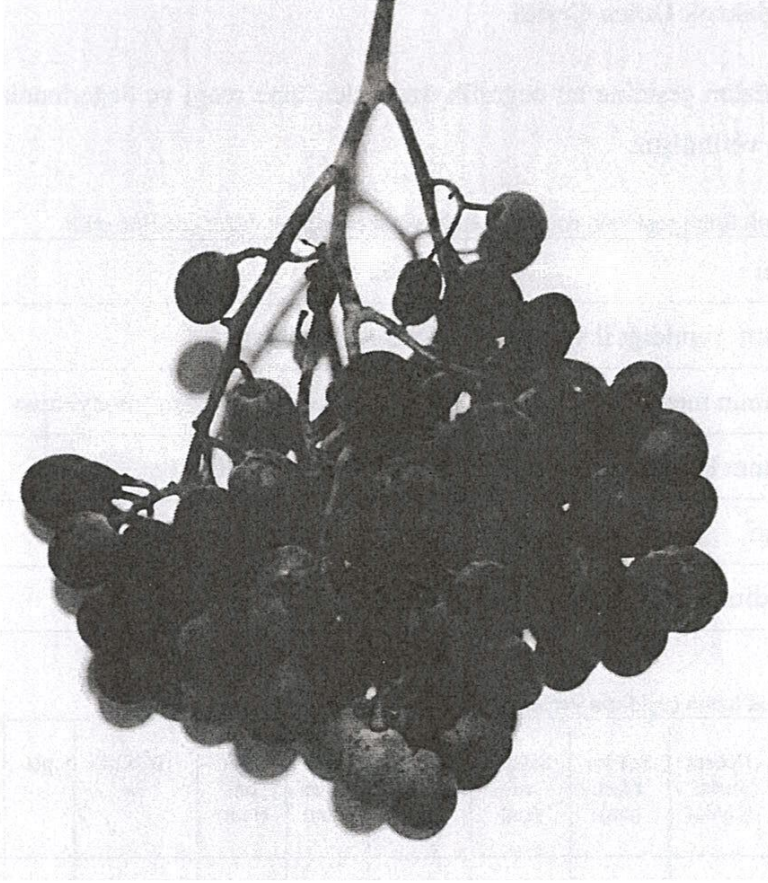
1	Çeşit ismi	Şekrok
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Silvan
3	Bağ alanının mevkii	Gürpınar Köyünün 2 km güneybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.197556 – 41.080271
5	Tane rengi	Kırmızı
6	Değerlendirme şekli	Sofralık

Çizelge 4.70. Şekrok üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

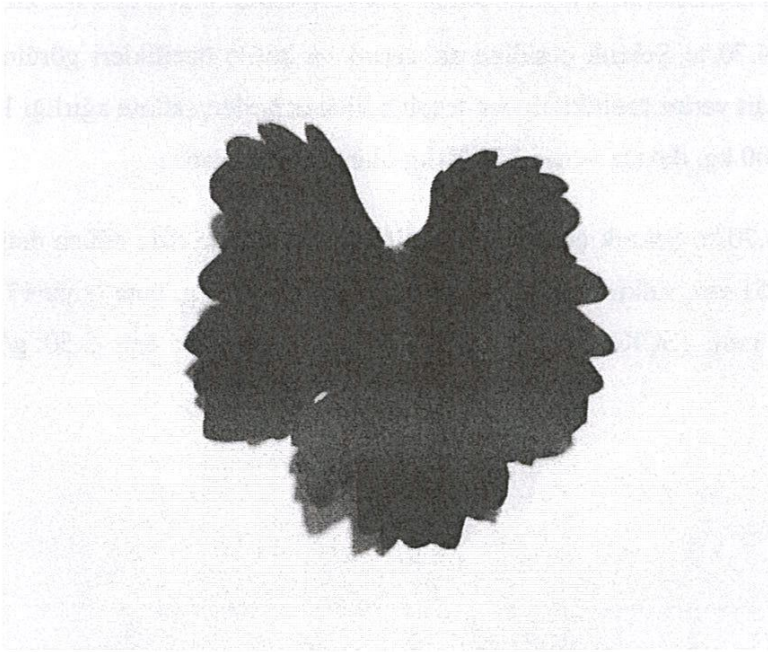
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
141.68	3.400	374.00	10.51	7.22	2.70	17.77	14.70	15.40	3.51	5.50

Çizelge 4.70.'te Şekrok çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Şekrok çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 141.68 g, omca verimi 3.400 kg, dekara verim 374.00 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.70.'te Şekrok çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 10.51 cm, salkım eni 7.22 cm, tane ağırlığı 2.70 g, tane boyu 17.77 mm, tane eni 14.70 mm, (SÇKM) % 15.40, pH 3.51, tartarik asit 5.50 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.67. şekrok üzüm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.68. şekrok üzüm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.35. Şire Üzüm Çeşidi

Şire üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.71. te verilmiştir.

Çizelge 4.71. Şire üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

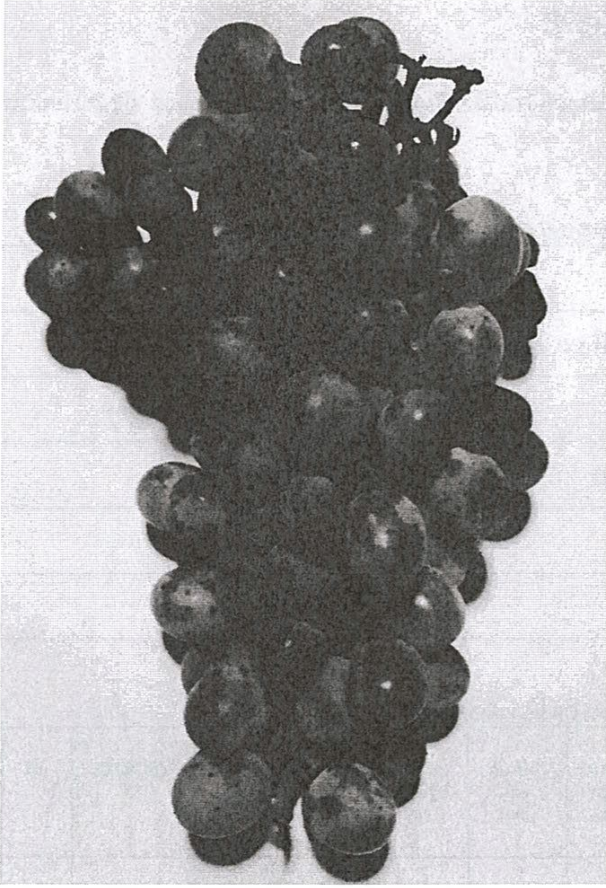
1	Çeşit ismi	Şire
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır - Dicle
3	Bağ alanının mevkii	Koru köyünün 2 km güneyi
4	Bağ alanının koordinatı	38.373741 - 40.072128
5	Tane rengi	Beyaz
6	Değerlendirme şekli	Sofralık - Şıralık

Çizelge 4.72. Şire üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

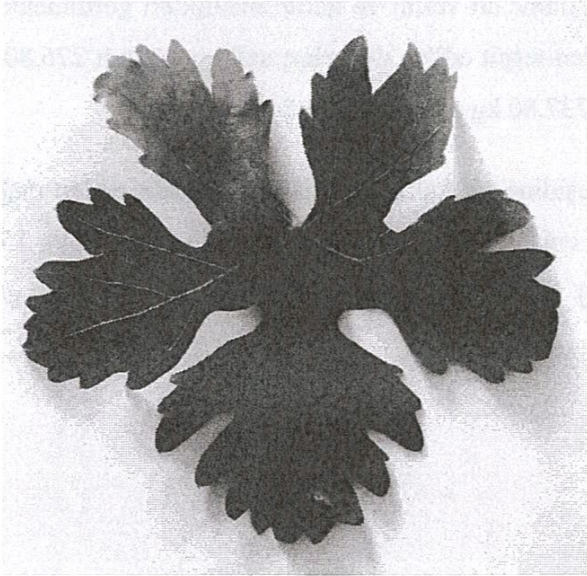
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
276,80	7.150	737.80	12.98	8.64	2,27	15,31	14,17	17,05	3,05	7.30

Çizelge 4.72.'de Şire çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Şire çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 276,80 g, omca verimi 7.150 kg, dekara verim 737.80 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.72.'de Şire çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 12.98 cm, salkım eni 8.64 cm, tane ağırlığı 2,27 g, tane boyu 15,31 mm, tane eni 14,17 mm, (SÇKM) % 17,05, pH 3.05, tartarik asit 7.30 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.69. şire üzüm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.70. şire üzüm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.36. Şitu Üzüm Çeşidi

Şitu üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.73. te verilmiştir.

Çizelge 4.73. Şitu üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

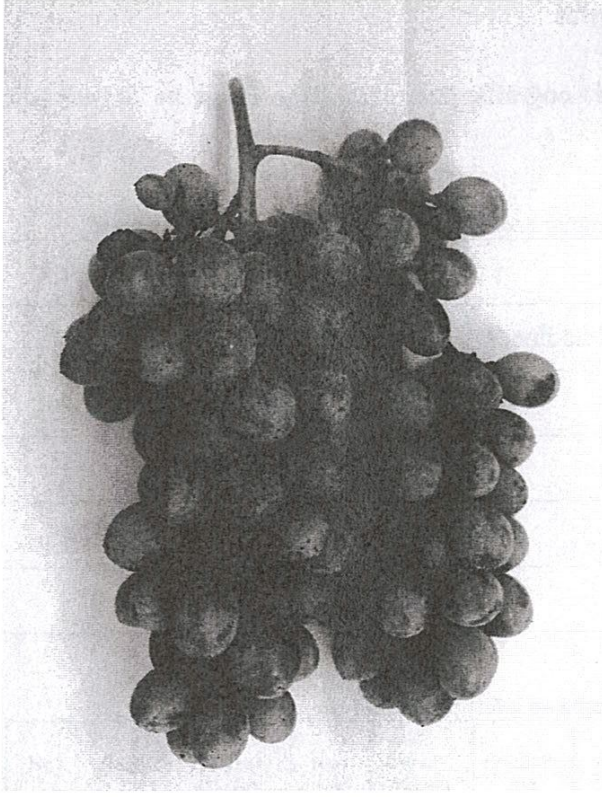
1	Çeşit ismi	Şitu
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Lice
3	Bağ alanının mevkii	Dibek köyünün 6 km güneybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.400849 – 40.659843
5	Tane rengi	Beyaz
6	Değerlendirme şekli	Sofralık

Çizelge 4.74. Şitu üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

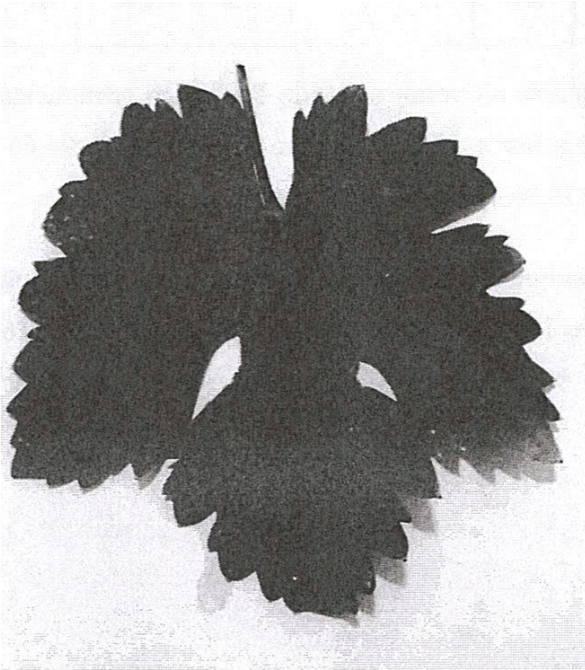
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
94.66	4.354	478.90	13.52	8.53	1.88	16.08	11.25	16.00	3.66	4.50

Çizelge 4.74.'te Şitu çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Şitu çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 94.66 g, omca verimi 4.354 kg, dekara verim 478.90 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.74.'te Şitu çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 13.52 cm, salkım eni 8.53 cm, tane ağırlığı 1.88 g, tane boyu 16.08 mm, tane eni 11.25 mm, (SÇKM) % 16.00, pH 3.66, tartarik asit 4.50 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.71. şitu üzüm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.72. şitu üzüm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.37. şorek üzüm eşidi

Şorek üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.75. te verilmiştir.

Çizelge 4.75. Şorek üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

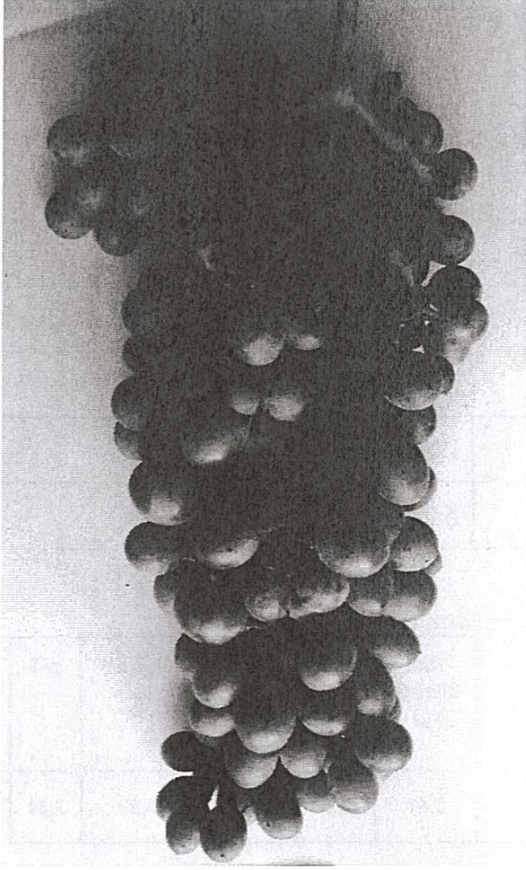
1	Çeşit ismi	Şorek
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Silvan
3	Bağ alanının mevkii	Gürpınar Köyünün 2 km güneybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.197556 – 41.080271
5	Tane rengi	Beyaz
6	Değerlendirme şekli	Şaraplık

Çizelge 4.76. Şoreküzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
127.09	4.067	488.00	10.81	7.11	1.61	13.70	12.02	14.20	3.31	7.37

Çizelge 4.76.'da Şorek çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Şorek çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 127.09 g, omca verimi 4.067 kg, dekara verim 488.00 olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.76.'da Şorek çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise kg salkım boyu 10.81 cm, salkım eni 7.11 cm, tane ağırlığı 1.61 g, tane boyu 13.70 mm, tane eni 12.02 mm, (SÇKM) % 14.20, pH 3.31, tartarik asit 7.37 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.73. şorek üzüm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.74. şorek üzüm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.38. Tahannebi Üzüm Çeşidi

Tahannebi üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.77. de verilmiştir.

Çizelge 4.77. Tahannebi üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

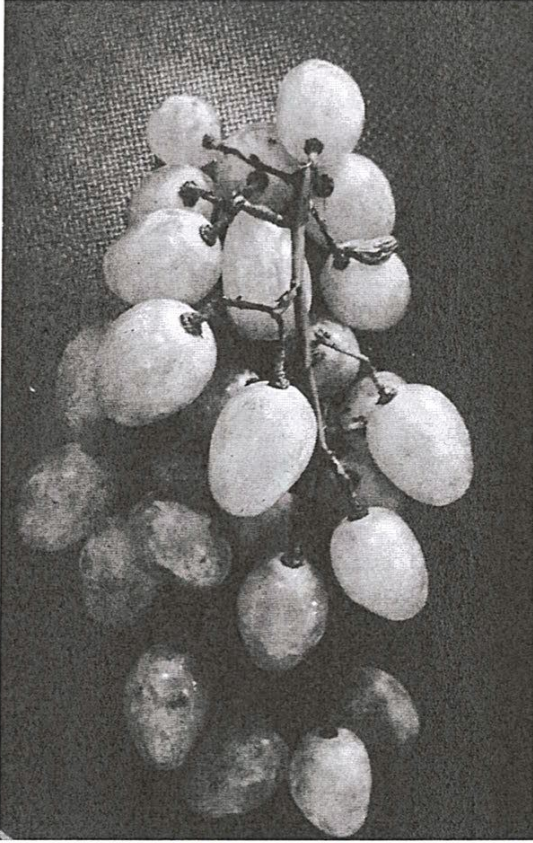
1	Çeşit ismi	Tahannebi
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Ergani
3	Bağ alanının mevkii	Bademli köyünün 3 km doğusu
4	Bağ alanının koordinatı	38.293157 – 39.935511
5	Tane rengi	Beyaz
6	Değerlendirme şekli	Sofralık

Çizelge 4.78. Tahannebiüzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

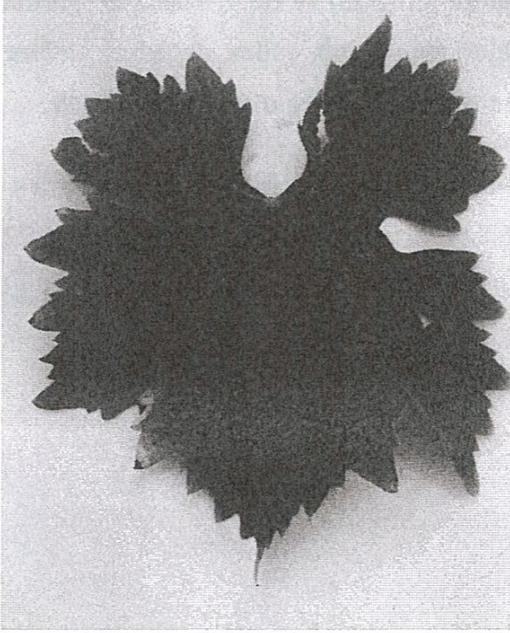
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
112,57	7.010	733.60	11.10	6.84	2,54	22,35	15,50	16,90	4,65	4.20

Çizelge 4.78.'de Tahannebi çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Tahannebi çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 112,57 g, omca verimi 7.010 kg, dekara verim 733.60 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.78.'de Tahannebi çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 11.10 cm, salkım eni 6.84 cm, tane ağırlığı 2,54 g, tane boyu 22,35 mm, tane eni 15,50 mm, (SÇKM) % 16,90, pH 4,65, tartarik asit 4.20 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.75. Tahannebi zm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.76. Tahannebi zm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.39. Talik Üzüm Çeşidi

Talik üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.79. te verilmiştir.

Çizelge 4.79. Talik üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

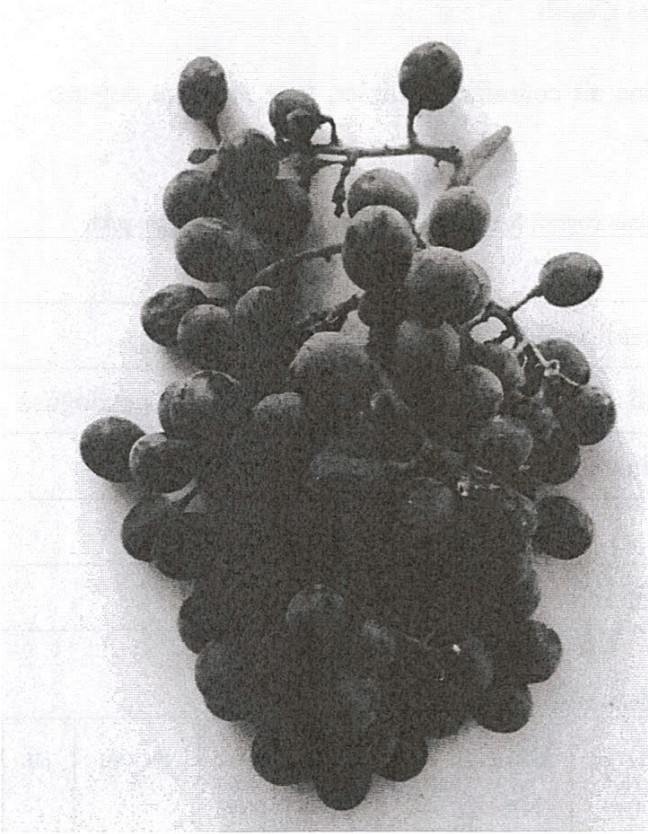
1	Çeşit ismi	Talik
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Kulp
3	Bağ alanının mevkii	Ayhan köyünün 3 km güneydoğusu
4	Bağ alanının koordinatı	38.4402253 – 40.3083579
5	Tane rengi	Siyah
6	Değerlendirme şekli	Şaraplık, Şıralık

Çizelge 4.80. Talik üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

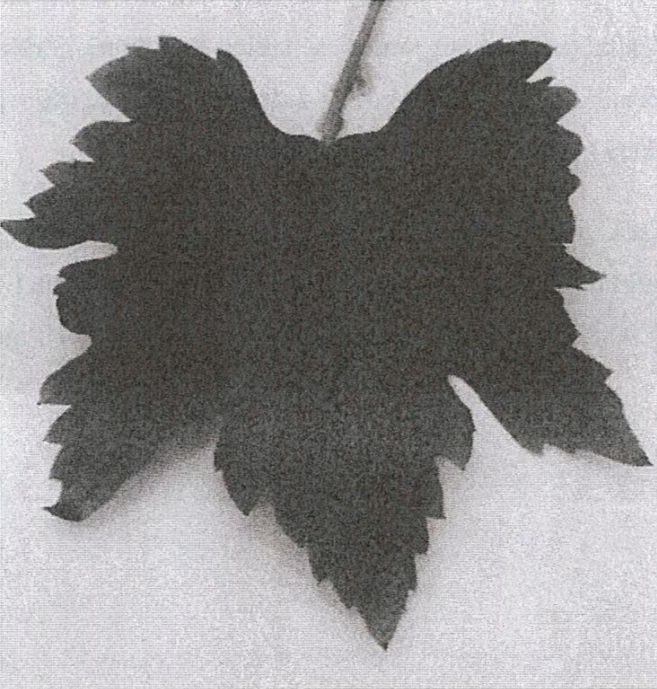
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
111.02	4.995	599.40	12.11	7.01	1.34	12.98	11.91	14.85	4.52	4.10

Çizelge 4.80.'de Talik çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Talik çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 111.02 g, omca verimi 4.995 kg, dekara verim 599.40 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.80.'de Talik çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 12.11 cm, salkım eni 7.01 cm, tane ağırlığı 1.34 g, tane boyu 12.98 mm, tane eni 11.91 mm, (SÇKM) % 14.85, pH 4.52, tartarik asit 4.10 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.77. Talik  z m çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.78. Talik  z m çeşidinin olgun yaprağı

4.2.40. Temmuzi Üzüm Çeşidi

Temmuzi üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.81. de verilmiştir.

Çizelge 4.81. Temmuzi üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

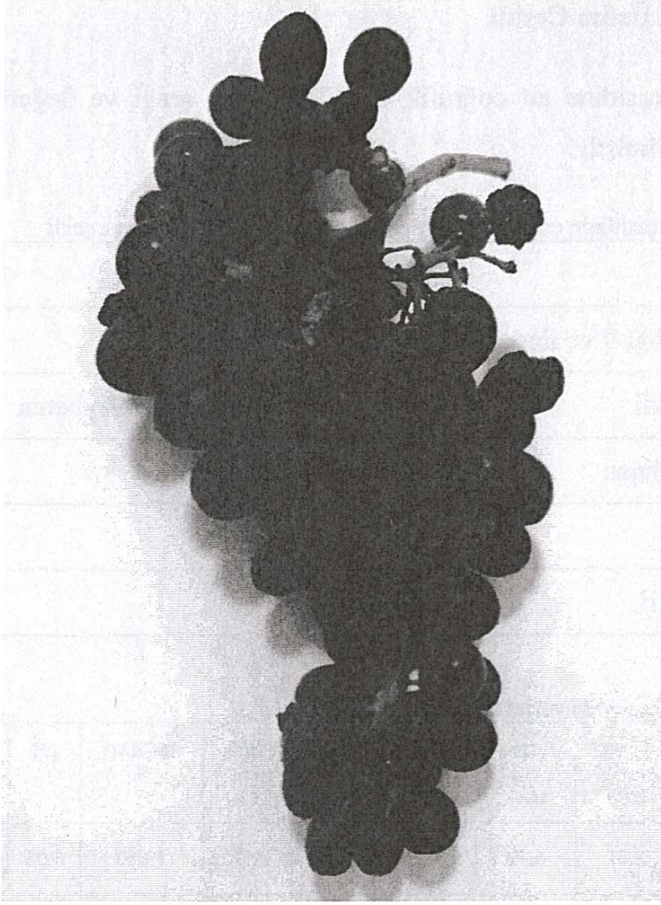
1	Çeşit ismi	Temmuzi
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Silvan
3	Bağ alanının mevkii	Gürpınar Köyünün 2 km güneybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.197556 – 41.080271
5	Tane rengi	Siyah
6	Değerlendirme şekli	Sofralık

Çizelge 4.82. Temmuzi üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

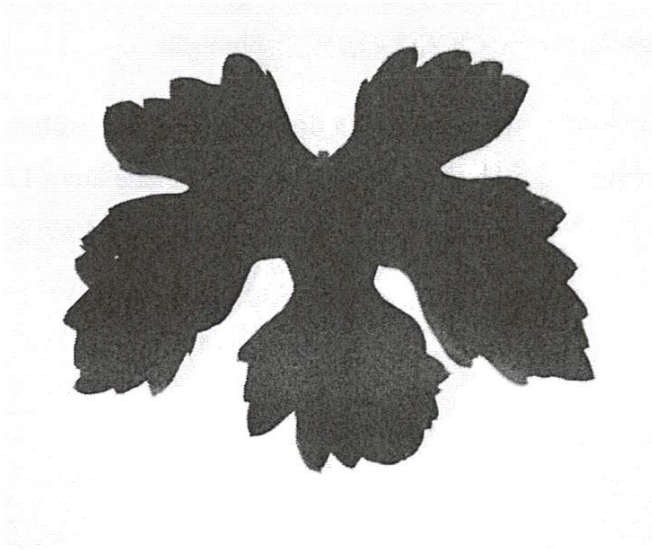
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
77.21	3.652	438.20	8.01	6.11	1.33	12.43	10.75	19.50	4.25	4.80

Çizelge 4.82.'de Temmuzi çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Temmuzi çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 77.21 g, omca verimi 3.652 kg, dekara verim 438.20 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.82.'de Temmuzi çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 8.01cm, salkım eni 6.11 cm, tane ağırlığı 1.33 g, tane boyu 12.43 mm, tane eni 10.75 mm , (SÇKM) % 19.50, pH 4.25, tartarik asit 4.80 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.79. Temmuzi zm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.80. Temmuzi zm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.41. Vanki Üzüm Çeşidi

Vanki üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.83. te verilmiştir.

Çizelge 4.83. Vanki üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

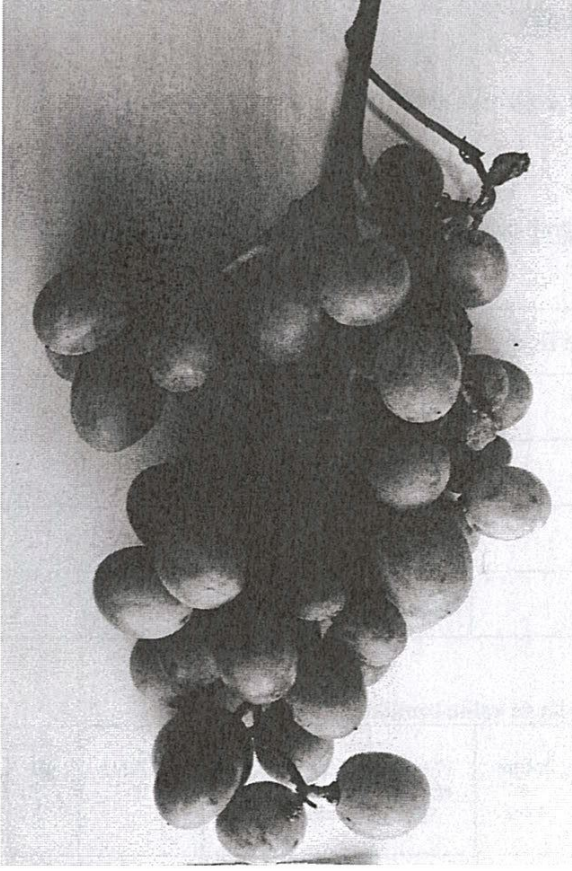
1	Çeşit ismi	Vanki
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Çermik
3	Bağ alanının mevkii	Kuyular köyünün 2 km kuzeybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.1539873 – 39.3642711
5	Tane rengi	Beyaz
6	Değerlendirme şekli	Sofralık, Kurutmalık

Çizelge 4.84. Vanki üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

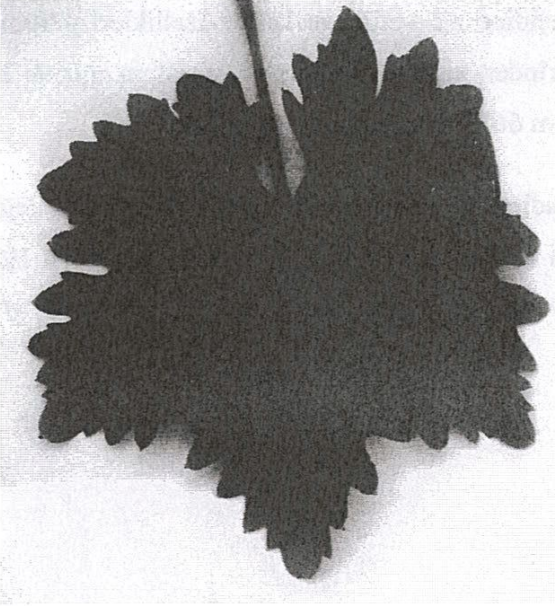
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
111.62	5.134	667.40	10.37	5.81	3.41	19.55	17.02	17.10	4.18	4.05

Çizelge 4.84.'de Vanki çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Vanki çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 111,62 g, omca verimi 5.134 kg, dekara verim 667.40 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.84.'de Vanki çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 10.37 cm, salkım eni 5.81 cm, tane ağırlığı 3.41 g, tane boyu 19.55 mm, tane eni 17.02 mm, (SÇKM) % 17.10, pH 4.18, tartarik asit 4.05 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.81. Vanki zm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.82. Vanki zm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.42. Vilki Üzüm Çeşidi

Vilki üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.85. te verilmiştir.

Çizelge 4.85. Vilki üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

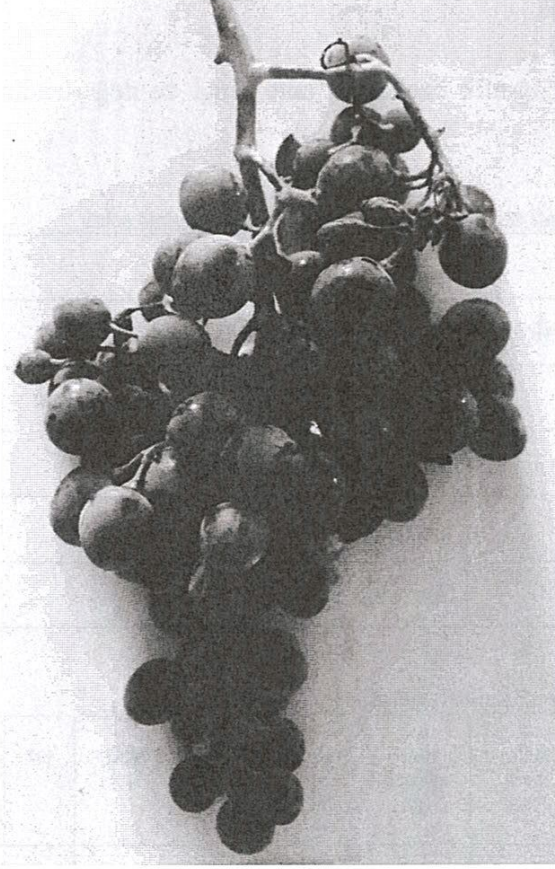
1	Çeşit ismi	Vilki
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Çermik
3	Bağ alanının mevkii	Kuyular köyünün 2 km kuzeybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.1539873 – 39.3642711
5	Tane rengi	Kırmızı
6	Değerlendirme şekli	Sofralık

Çizelge 4.86. Vilki üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

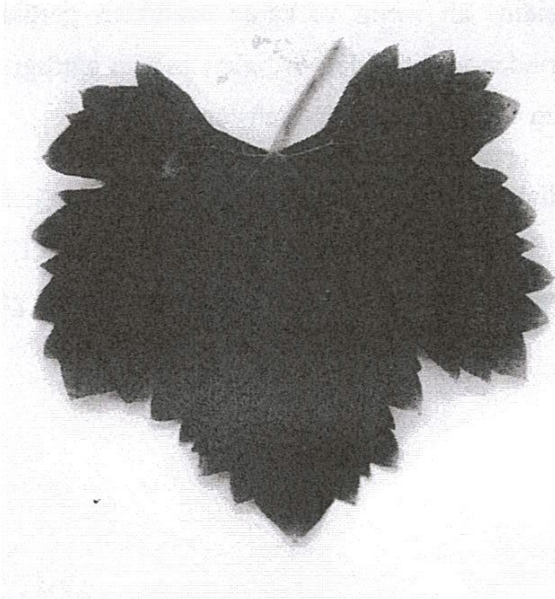
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
79.80	3.671	477.20	9.60	5.23	2.71	17.63	15.16	15.50	3.69	4.56

Çizelge 4.86.'da Vilki çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Vilki çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 79.80 g, omca verimi 3.671 kg, dekara verim 477.20 olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.86.'da Vilki çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise kg salkım boyu 9.60 cm, salkım eni 5.23 cm, tane ağırlığı 2.71 g, tane boyu 17.63 mm, tane eni 15.16 mm, (SÇKM) % 15.50, pH 3.69, tartarik asit 4.56 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.83. Vilki  z m çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.84. Vilki  z m çeşidinin olgun yaprağı

4.2.43. Yediveren Üzüm Çeşidi

Yediveren üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.87. de verilmiştir.

Çizelge 4.87. Yediveren üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

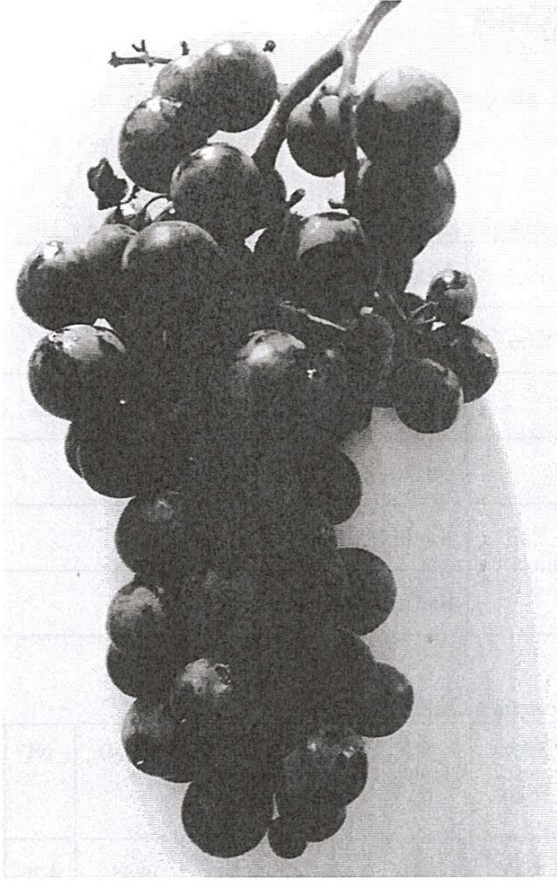
1	Çeşit ismi	Yediveren
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Çermik
3	Bağ alanının mevkii	Kuyular köyünün 2 km kuzeybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.1539873 – 39.3642711
5	Tane rengi	Kırmızı, Siyah
6	Değerlendirme şekli	Sofralık

Çizelge 4.88. Yediveren üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

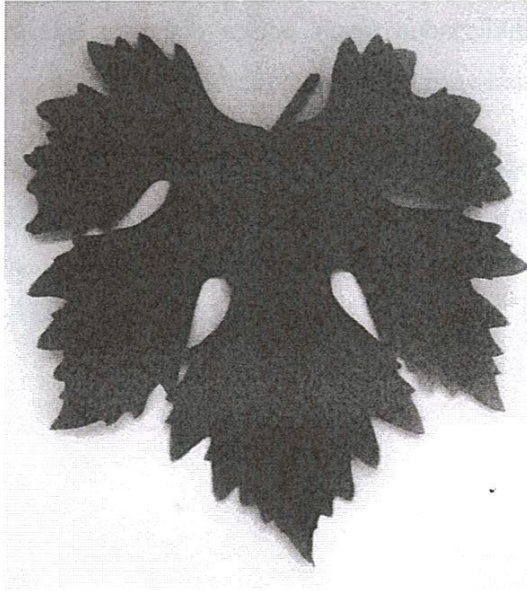
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
161,13	5,156	515,60	11.41	9.11	3,53	16,53	14,93	19,45	4,26	4.55

Çizelge 4.88.'de Yediveren çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Yediveren çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 161,13 g, omca verimi 5,156 kg, dekara verim 515,60 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.88.'de Yediveren çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 11.41 cm, salkım eni 9.11 cm, tane ağırlığı 3.53 g, tane boyu 16.53 mm, tane eni 14.93 mm, (SÇKM) % 19.45, pH 4.26, tartarik asit 4.55 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.85. Yediveren zm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.86. Yediveren zm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.44. Zerik Üzüm Çeşidi

Zerik üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.89. da verilmiştir.

Çizelge 4.89. Zerik üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

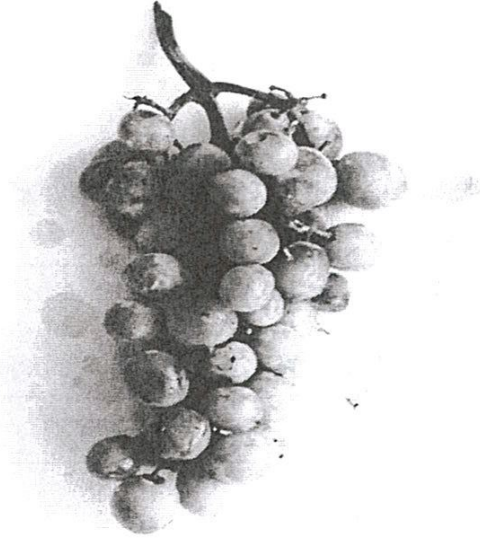
1	Çeşit ismi	Zerik
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır - Eğin
3	Bağ alanının mevki	Dere köyünün 3 km güneyi
4	Bağ alanının koordinatı	38.238603 – 40.067583
5	Tane rengi	Beyaz
6	Değerlendirme şekli	Sofralık

Çizelge 4.90. Zeriküzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

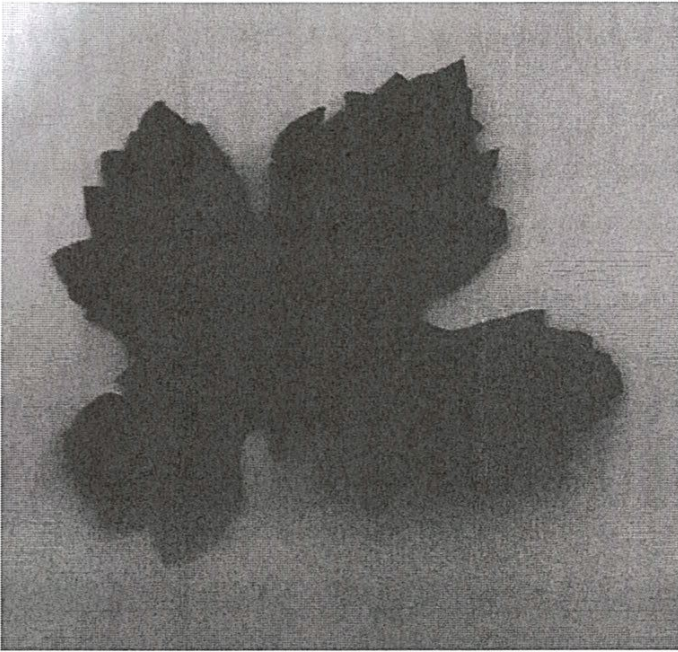
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
116.12	4.644	464.40	13.59	6.05	2.11	16.70	14.56	14.30	3.80	7.35

Çizelge 4.90.'da Zerik çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Zerik çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 116.12 g, omca verimi 4.644 kg, dekara verim 464.40 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.90.'da Zerik çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 13.59 cm, salkım eni 6.05 cm, tane ağırlığı 2.11 g, tane boyu 16.70 mm, tane eni 14.56 mm, (SÇKM) % 14.30, pH 3.80, tartarik asit 7.35 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.87. Zerik zm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.88. Zerik zm çeşidinin olgun yaprağı

4.2.45. Zülfiye Dayan Üzüm Çeşidi

Zülfiye dayan üzüm çeşidine ait coğrafik özellikler, tane rengi ve değerlendirme şekli çizelge 4.91. de verilmiştir.

Çizelge 4.91. Zülfiye dayan üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri tane rengi ve değerlendirme şekli

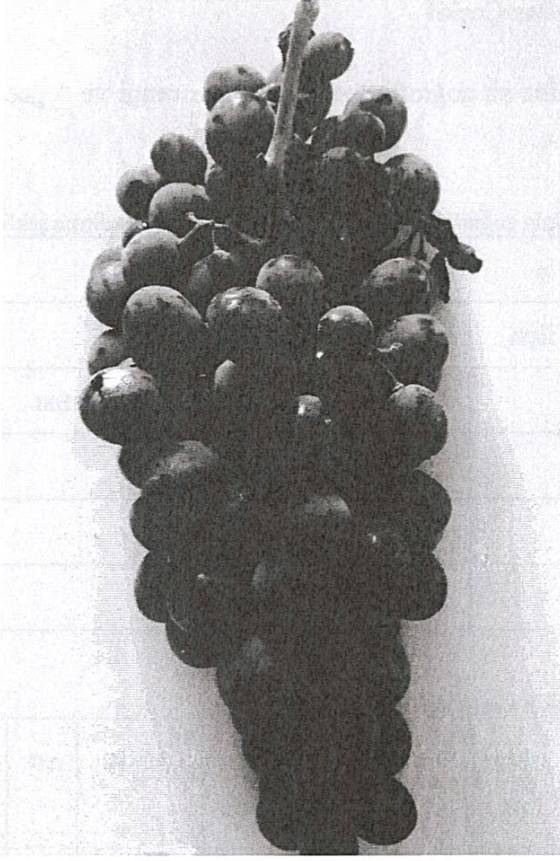
1	Çeşit ismi	Zülfiye dayan
2	Çalışmanın yapıldığı il ve ilçe	Diyarbakır / Çermik
3	Bağ alanının mevkii	Kuyular köyünün 2 km kuzeybatısı
4	Bağ alanının koordinatı	38.1539873 – 39.3642711
5	Tane rengi	Siyah
6	Değerlendirme şekli	Sofralık

Çizelge 4.92. Zülfiye dayan üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

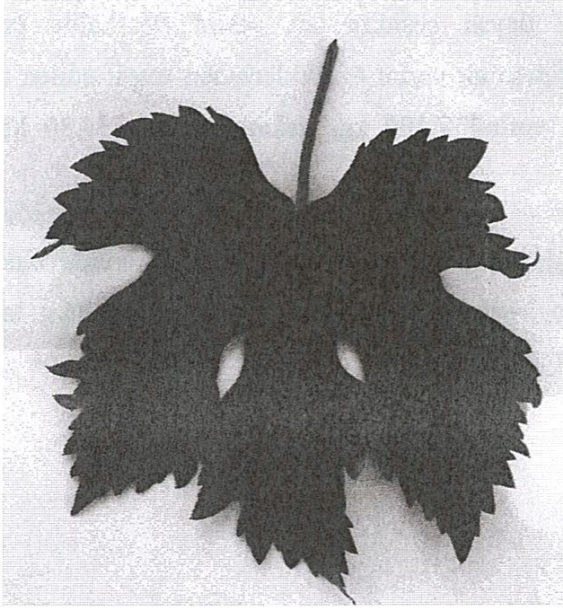
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Dekara verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	(SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)
253.79	7.100	734.50	13.31	10.01	2.94	15.69	14.30	16.50	3.59	5.05

Çizelge 4.92.'de Zülfiye dayan çeşidine ait verim ve kalite özellikleri görülmektedir. Zülfiye dayan çeşidine ait verim özelliklerinden tespit edilen değerler; salkım ağırlığı 253.79 g, omca verimi 7.100 kg, dekara verim 734.50 kg olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.92.'de Zülfiye dayan çeşidine ait kalite özelliklerinde elde edilen değerler ise salkım boyu 13.31 cm, salkım eni 10.01 cm, tane ağırlığı 2.94 g, tane boyu 15.69 mm, tane eni 14.30 mm, (SÇKM) % 16.50, pH 3.59, tartarik asit 5.05 g/l olarak hesaplanmıştır.

şekil 4.89. Zülfiye dayan üzüm çeşidinin olgun salkımı

şekil 4.90. Zülfiye dayan üzüm çeşidinin olgun yaprağı

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Diyarbakır ilçelerindeki üreticilere ait 2017 – 2018 yıllarında yürütülen bu çalışma ile yörenin tespit edilen sofralık, şıralık ve kurutmalık üzüm çeşitlerinin verim ve kalite özellikleri belirlenmiştir. Ayrıca üzüm çeşitlerinin fenolojileri belirli zaman aralıkları ile izlenmiş olup olgunlaşma ve hasat zamanları tespit edilmiştir.

Diyarbakır ilçeleri koşullarında yetiştirilen üzüm çeşitleri üzerinde yapılan gözlemlerde, 2018 yılında kaydedilen fenolojik gözlem bulguları çizelge 4.1.'de verilmiştir.

Asmalarda tomurcuklarda sürme 2018 yılında Nisan ayında gerçekleşmiştir. tomurcuklardaki en erken süren üzüm çeşitleri Bağlıtı, Balcanı, Belülük olmuştur. tomurcuklardaki en geç süren üzüm çeşitleri ise Morek, Öküzgözü ve Zülfiye dayan, olarak gözlenmiştir.

Araştırmada, tam çiçeklenmenin çeşit ve 2017 ile 2018 yıllarına göre değişmekle beraber Mayıs ayının 1 - 20 'si arasında gerçekleştiği saptanmıştır. Şitu, Şorek, Talik, çeşitler en erken çiçeklenme olan çeşitler, Borbore, Çevga ve Eşgar ise en geç çiçeklenme olan çeşitler olmuştur.

Tane tutumu ise 1 - 15 Haziran tarihleri arasında yoğunlaşmıştır. Tane tutumu en erken olan çeşitler Borbore, Çevga ve Gergerek olmuştur. En geç olan çeşitler ise Karik , Zülfiye dayan ve Kızıl banki çeşitleri olduğu görülmüştür.

Ben düşme 1 - 15 Temmuz tarihleri arasında gerçekleşmiş olup, en erken ben düşen çeşitler Genç mehmet, Hatun parmağı ve Bastığı en geç ben düşen çeşitler Yediveren, Vilki ve Vanki çeşitleri olmuştur.

Diyarbakır ilçeleri koşullarında yetiştirilen üzüm çeşitleri üzerinde yapılan gözlemlerde çeşitlerin 2018 yılında 10 Temmuz ile 20 Ekim tarihleri arasında olgunlaştığı belirtilmiştir. Hasat Diyarbakır ilçeleri koşullarında 2018 yılında yürütülen çalışmada, tam çiçeklenmeden üzümlerin olgunlaşmasına kadar geçen sürelerle bakıldığında, çeşitlere göre değişkenlik göstermektedir. Erken hasadı yapılan çeşitler

Tahannebi, Temmuzi ve Hatun parmağı iken en geç hasadı yapılan üzüm çeşitleri ise; Şarabi, Şeker üzümü ve Zülfiye dayan olarak tespit edilmiştir.

Yürütülen arazi ve laboratuvar çalışmaları sonucunda çizelge 5.1.'de yöresel üzüm çeşitlerinin verim ve kalite özellikleri belirtilmiştir.

Üzüm çeşitlerinin salkım ağırlıkları arasındaki farklara bakıldığında salkım ağırlığı en az olan çeşitler; Çevga 73.74 g, Temmuzi 77.71 g, Vilki 79.80 g, Horoz karası 80.26 g, Kohar 81.00 , Genç mehmet 91.04 g, Şitu 94.66 g, Karik 98.85 g, Bizdok 99.33 g olarak ölçülmüştür. Salkım ağırlığı fazla olan çeşitler ise; Şire 276.80 g, Zülfiye dayan 253.79 g, Eşgar 209.92 g, Şarabi 206.43 g, Hasani 205.80 g, Kırmızı üzüm 203.04 g, Bağilti 192.15 g, Kırpık 183.09 g, Kara şire 177.02 g, Kara kurutma 173.74 g olarak ölçülmüştür.

Üretici bağlarındaki tespitler ve laboratuvar çalışmaları sonucunda çizelge 5.1.'de belirtildiği gibi omca verimi en düşük olan üzüm çeşitleri; Karik 1.779 kg, Borbore 2.061 kg, Horoz karası 2.408 kg, Çevga 2.580 kg, Belülük 2.809 kg, Morek 2.928 kg, Kohar 2.997 kg, olarak bulunmuştur. Verim ve kalite özelliklerinden omca verimi en yüksek olan üzüm çeşitleri ise; Şarabi 7.200 kg, Şire 7.150 kg, Zülfiye dayan 7.100 kg, Tahannebi 7.010 kg, Kara şire 6.950 kg, Hatun parmağı 6.720 kg olmuştur.

Dekara verimi en düşük olan üzüm çeşitleri Karik 215.90 kg, Horoz karası 240.80 kg, Borbore 247.30 kg, Çevga 258.00 kg, Kohar 299.70 kg, İtemez 347.30 kg, Morek 351.40 kg, olarak hesaplanmıştır. Dekara verimi en yüksek olan üzüm çeşitleri ise; Şarabi 740.20 kg, Şire 737.80 kg, Zülfiye dayan 734.50 kg, Tahannebi 733.60 kg, Kara şire 731.80 kg, Hatun parmağı 725.50 kg olarak hesaplanmıştır.

Üzüm çeşitleri arasında birim alandan alınabilecek en fazla ürün Şarabi, Şire, Zülfiye dayan, Tahannebi üzüm çeşitleri ile kurulan bağlardan elde edilebilir. Ticari olarak üreticilik yapılacaksa sofralık ve şıralık olarak değerlendirilen çeşitlerden Şire üzümü, Sofralık olarak değerlendirilen çeşitlerden Tahannebi üzümü, Şaraplık ve Şıralık olarak değerlendirilen çeşitlerden ise Şarabi üzüm çeşidi ön plana çıkmaktadır.

Hasani ve Bastığı üzüm çeşitlerinin omca verimi yüksek olmasına rağmen sıra arası ve sıra üzeri dikim şeklinden dolayı dekara verim düşük çıkmaktadır.

Salkım boyu en düşük değerlerde ölçülen üzüm çeşitleri; Öküzgözü 5,90 cm, Borbore 6,50 cm, Temmuzi 8,01 cm, Genç mehmet 8,12 cm, Mazruma 8,39 cm olmuştur. Salkım boyu en yüksek değerlerde ölçülen üzüm çeşitleri ise; Şarabi 15,00 cm, Balcani 14,11 cm, Kızıl banki 14,01 cm, Zerik 13,59 cm, Şitu 13,52 cm, Zülfiye dayan 13,31 cm, Hasani 13,23 cm olarak ölçülmüştür.

Salkım eni en düşük değerlerde ölçülen üzüm çeşitleri; Öküzgözü 3,80 cm, Kohar 4,83 cm, Hasani 5,00 cm, Bizdok 5,21 cm, Kızıl banki 5,25 cm, Borbore 5,30 cm, Çevga 5,31 cm, Erkenisi 5,31 cm, Vilki 5,32 cm ölçülmüştür. Salkım eni en yüksek değerlerde ölçülen üzüm çeşitleri ise; Zülfiye dayan 10,01 cm, Şarabi 9,61 cm, Yediveren 9,11 cm, Eşgar 8,80 cm, Şire 8,64 cm, Şitu 8,53 cm, kara şire 8,36 cm, Abderi 8,10 cm, olarak ölçülmüştür.

Laboratuvar çalışmaları sonucunda üzüm çeşitlerinin Tane ağırlıkları arasındaki farklara bakıldığında Tane ağırlığı en az olan çeşitler; Temmuzi 1,33 g, Talik 1,34 g, Kohar 1,56 g, Şorek 1,61 g, Karik 1,71g, Bizdok 1,80 g, Şitu 1,88 g, İtemez 1,90 g, olarak hesaplanmıştır. Tane ağırlığı en fazla olan çeşitler ise; Kırmızı üzüm 3,85 g, Kara kurutma 3,78 g, Yediveren 3,53 g, Vanki 3,41 g, Çevga 3,37 g, Erkenisi 3,30 g, Bağilti 3,28 g olmuştur.

Üzüm çeşitlerinden tane boyu en düşük değerlerde ölçülen üzüm çeşitleri; Temmuzi 12,43 mm, Talik 12,98 mm, Karik 13,66 mm, İtemez 13,70 mm, Şorek 13,70 mm, Kohar 13,78 mm, Şeker üzümü 14,66 mm, Şire 15,31 mm, Borbore 15,58 mm olarak ölçülmüştür. tane boyu en yüksek değerlerde ölçülen üzüm çeşitleri ise; Kara kurutma 22,72 mm, Tahannebi 22,35 mm, Abderi 22,06 mm, Erkenisi 20,79 mm, Eşgar 20,27 mm ve Kırmızı üzüm 20,05 mm olarak ölçülmüştür.

Üzüm çeşitlerinden tane eni en düşük değerlerde ölçülen üzüm çeşitleri; Temmuzi 10,75 mm, Beyaz gıldun 11,06 mm, Şitu 11,25 mm, Morek 11,54 mm, Karik 11,81 mm, Talik 11,91 mm, İtemez 12,01 mm, Şorek 12,02 mm olmuştur. Tane eni en yüksek değerlerde ölçülen üzüm çeşitleri ise; Abderi 17,81 mm, Erkenisi 17,34 mm, Kırmızı üzüm 17,13 mm, Vanki 17,02 mm, Belülük 17,00 mm, Kızıl banki 16,58 mm, Mazruma 16,30 mm, Kırpık 16,25 mm, Bağilti 16,12 mm, Horoz karası 16,05 mm, Gergerek 16,02 mm olarak ölçülmüştür.

Üzüm çeşitlerinde ekşiden tatlıya doğru olan tat kalitesindeki şeker ve asit miktarları üzümün tadını oluşturmaktadır (Winkler 1932). SÇKM, pH, tartarik asit, üzümün renk ve tadı üzerinde etkili olan özelliklerdendir. Üzüm tanesinin içinde olan şekerin büyük çoğunluğu suda çözülebilir yapıdadır. Bu nedenle şeker suda çözülebilir kuru madde (SÇKM) olarak tanımlayabiliriz. Bu özellikler çeşidin genetik yapısına, rakımına, iklim faktörlerine ve hasat zamanına göre değişiklik göstermektedir (Karanis ve Çelik 2002). Şaraplık çeşitlerde istenen SÇKM içeriği 18,0 ile 23,50'dir (Rieger 2006). SÇKM ye bağlı olarak olgunluk için yasal minimum standartlar oluşturulmuş, çoğu sofralık üzüm çeşitleri için minimum SÇKM'nin 16 Brix olması gerektiği belirtilmektedir (Kuşaksız ve ark. 2007). Araştırma kapsamında incelenen çeşitlerde bu değerler arasındadır bazıları bu değerlerden yüksek bazı çeşitler ise bu değerlerden düşük çıkmıştır. Çeşitlerin SÇKM içeriği % 13.50 ile % 23.40 arasında değişmektedir. çizelge 5.1. incelendiğinde SÇKM değeri en düşük olan üzüm çeşitleri Kara kurutma % 14.15, Şorek % 14.20, Zerik % 14.30, Gergerek %14.60 olarak ölçülmüştür. SÇKM değeri en yüksek olan üzüm çeşitleri ise Bağlıtı %23.40, Luvane %22.40, Borbore % 22.01, Öküzgözü % 20.95, Morek %20.06, olarak hesaplanmıştır.

Üzüm sırasındaki hidrojen iyonlarının konsantrasyonu pH olarak tanımlanmaktadır. Üzüm olgunlaşınca kadar pH önemli derecede artar. pH taki bu değişim ile lezzet ve tat değişmektedir (Winkler ve ark. 1974). Üzüm olgunlaşmadan pH değeri 2.8 civarında ölçülürken üzüm olgunlaşınca pH değeri 3.5 civarında ölçülmektedir. Bu nedenle üzümlerin olgunlaşma evresinde pH değeri 2.8'den 3.5' e kadar çıkmasının nedeni, üzüm çeşidinden ve iklim özelliklerinden birde mevsimlerden etkilenmesidir (Jackson ve Lombard 1993). Renkli üzümlerin pigmentleri asitlik ve pH' ından etkilenmektedir. Meyvelerdeki kırmızımsı ve parlak renklerde yüksek asit ve düşük pH etkili olurken, mavimsi ve donuk renklerde düşük asit ve yüksek pH etkili olmaktadır. Yapılan laboratuvar sonuçlarına göre pH değeri en düşük olan üzüm çeşidi Şire 3,05, Öküzgözü 3.19, Şorek 3.31 olarak ölçülmüş, pH değeri en yüksek olan üzüm çeşidi ise Bağlıtı 4,79, Tahannebi 4.65, Talik 4.52 olarak ölçülmüştür. pH değeri 2.8 ile 3.5 arsında olan üzüm çeşitleri ise; Şire 3.05, Öküzgözü 3.19, Şorek 3.31, Kara kurutma 3.33, Abderi 3.44, Borbore ve Şekrok 3.51, Avkenek ise 3.52 ölçülmüştür. Diğer üzüm çeşitlerinin pH değeri 3.50' nin üzerinde ölçülmüştür.

Tartarik asit üzüm şirasındaki titre edilebilir hidrojen iyon konsantrasyonudur. Üzümlerde baskın asit olan tartarik asit cinsinden ifade edilir. Tartarik asit Şarapta bulunan organik asitlerin %2 'sini oluşturmaktadır (Ribereau-Gayon et al. 2006; Tanrısever 2016). Tartarik asit Şarabın pH' ının 3.0 ile 3.50 arasında olmasını sağlayan temel asittir (Usseglio-tomasset 1995; Tanrısever 2016). Tartarik asit Şarabın asiditesinin oluşmasında büyük öneme sahiptir (Tanrısever 2016). Tartarik asit miktarına göre üzüm çeşitlerini düşük, orta, yüksek katagoriye göre sınıflarsak; Tartarik asit oranı düşük olan üzüm çeşitleri Morek 4.00, Bağlıti 4.00, Kızıl banki 4.02 olarak ölçülmüştür. Tartarik asit oranı orta derecede olan üzüm çeşitleri; Kara şire 5.00, Şarabi 5.02, Zülfiye dayan 5.05 ölçülmüştür, tartarik asit oranı yüksek olan üzüm çeşitleri ise Şorek 7.37, Zerk 7.35, Boğazkere 7.35 olarak ölçülmüştür.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Çizelge 5.1. Yöresel üzüm çeşitlerinin verim ve kalite özellikleri

Üzüm Çeşitleri	Ort. Salkım ağırlığı (g)	Omca Verimi (kg)	Dekara Verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	SÇKM %	pH	Tartarik Asit (g/l)
Abderi	113,52	4,768	620,00	10.20	8.10	1,95	22,06	17,81	15,30	3,44	5,25
Avkenek	116,81	3,971	476,50	12.20	6.37	3,14	18,03	14,71	16,30	3,52	5,80
Bağlıti	192,15	3,843	499,60	13.01	7.21	3,28	19,22	16,12	23,40	4,79	4,00
Balcani	103,09	3,711	519,50	14.11	6.71	2,75	18,05	13,75	14,70	3,83	7,00
Bastığı	127,52	6,503	715,30	9.10	6.21	2,25	16,95	13,91	15,60	3,61	4,40
Belülük	104,03	2,809	564,20	111,05	60,62	2,43	18,90	17,00	19,70	4,34	4,02
Beyaz gıldun	111,96	4,814	577,70	12.61	8.01	2,11	16,05	11,06	15,35	3,56	4,30
Bizdok	99,33	3,575	393,30	9.52	5.21	1,8	17,57	13,51	14,70	4,07	6,90
Boğazkere	108,75	4,132	454,52	9.71	5.41	2,85	17,15	13,92	14,21	3,66	7,35
Borbore	114,52	2,061	247,30	6.50	5.30	2,31	15,58	14,13	22,01	3,51	4,30
Çevga	73,74	2,580	258,00	9.61	5.31	3,37	17,82	14,32	15,20	3,57	7,25
Çirbet	124,02	4,340	607,60	11.01	7.10	3,01	17,18	14,30	17,50	3,58	4,45
Erkenisi	151,55	3,940	433,40	9.15	5.31	3,30	20,79	17,34	18,35	4,45	4,70
Eşgar	209,92	5,878	705,40	10.97	8.80	3,12	20,27	15,66	15,90	3,56	4,50
Genç mehmet	91,04	3,186	446,00	8.12	6.60	2,39	15,92	13,20	16,10	3,65	4,50
Gergerek	116,87	4,792	527,10	9.13	6.76	2,75	18,35	16,02	14,60	3,60	7,00
Hasani	205,80	6.610	723.40	13.23	5.00	2,37	16,08	15,24	15,40	3,60	4,05
Hatun parmağı	165,05	6.720	725.50	11.23	5.50	2,18	15,89	15,34	15,40	3,60	4,05
Horoz karası	80,26	2,408	240,80	10.51	6.71	2,77	19,15	16,05	17,60	4,33	4,30
İtemez	108,86	3,156	347,30	10.18	6.21	1,90	13,70	12,01	18,90	3,92	4,85
Kara şire	177,02	6.950	731.80	9.60	8.36	2,22	16,80	15,30	16,00	4,04	5,00
Kara kurutma	173,74	5,212	677,60	11.32	7.31	3,78	22,72	14,71	14,15	3,33	6,35
Karik	98,85	1,779	215,90	9.78	6.01	1,71	13,66	11,81	19,15	4,09	4,70
Kırmızı üzüm	203,04	5,279	686,30	11.61	7.50	3,85	20,05	17,13	14,75	4,06	6,10
Kırpık	183,09	6,042	604,20	9.61	7.01	3,05	18,25	16,25	17,85	3,87	6,24
Kızıl banki	163,04	6,358	720.10	14.01	5.25	2,78	19,52	16,58	18,00	3,79	4,02
Kohar	81,00	2,997	299,70	12.17	4.83	1,56	13,78	13,33	17,00	3,58	6,04
Luvane	126,50	5,819	698,30	12.65	6.79	3,13	17,34	14,45	22,40	4,52	4,50
Mazruma	125,30	5,262	684,10	8.39	7.03	2,15	17,90	16,30	17,30	3,82	5,27

Çizelge 5.1. Yöresel üzüm çeşitlerinin verim ve kalite özellikleri (devamı)

Üzüm Çeşitleri	Ort. Salkım ağırlığı (g)	Omca Verimi (kg)	Dekara Verim (kg/da)	Salkım boyu (cm)	Salkım eni (cm)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyu (mm)	Tane eni (mm)	SÇKM %	pH	Tartarik Asit (g/l)
Morek	133,11	2,928	351,40	11.10	7.07	2,47	17,53	11,54	20,06	4,45	4,00
Öküzgözü	153,50	6,447	720,50	5.90	3.80	3,12	16,66	14,16	20,95	3,19	6,00
Şarabi	206,43	7,200	740,20	15.00	9.61	2,25	19,67	14,12	18,00	4,18	5,02
Şeker üzümü	138,46	4,431	487,40	12.01	7.52	2,08	14,66	13,07	14,80	3,69	7,30
Şekrok	141,68	3,400	374,00	10.51	7.25	2,70	17,77	14,70	15,40	3,51	5,50
Şire	276,8	7,150	737,80	12.98	8.64	2,27	15,31	14,17	17,05	3,05	7,30
Şitu	94,66	4,354	478,90	13.52	8.53	1,88	16,08	11,25	16,00	3,66	4,50
Şorek	127,09	4,067	488,00	10.81	7.11	1,61	13,70	12,02	14,20	3,31	7,37
Tahannebi	112,57	7,010	733,60	11.10	6.84	2,54	22,35	15,50	16,90	4,65	4,20
Talik	111,02	4,995	599,40	12.10	7.01	1,34	12,98	11,91	14,85	4,52	4,10
Temmuzi	77,71	3,652	438,20	8.01	6.11	1,33	12,43	10,75	19,50	4,25	4,80
Vanki	111,62	5,134	667,40	10.37	5.81	3,41	19,55	17,02	17,10	4,18	4,05
Vilki	79,8	3,671	477,20	9.60	5.32	2,71	17,63	15,16	15,50	3,69	4,56
Yediveren	161,13	5,156	515,60	11.41	9.11	3,53	16,53	14,93	19,45	4,26	4,55
Zerik	116,12	4,644	464,40	13.59	6.05	2,11	16,70	14,56	14,30	3,80	7,35
Zülfiye dayan	253,79	7,100	734,50	13.31	10.01	2,94	15,69	14,30	16,50	3,59	5,05

Yerel renkli şaraplık çeşitlerden olan Kohar, Kara kurutma ve Öküzgözü üzüm çeşitleri daha önce yapılan çalışmalarda Standart siyah şaraplık Öküzgözü üzüm çeşidi ile kalite özelliklerinin birbirine benzediği tespit edilmiştir. Standart siyah şaraplık Öküzgözü üzüm çeşidinin SÇKM değeri 23.40, pH değeri 3.20, tartarik asit miktarı 6.10 g/l olarak tespit edilmiştir (Lezgi 2016; Tanrısever 2016). Kohar üzüm çeşidi SÇKM 17.00, pH 3.58, tartarik asit miktarı 6.04 g/l olmuştur. Kara kurutma üzüm çeşidi SÇKM 14.15, pH 3.33, tartarik asit miktarı 6.35 g/l olmuştur. Yöresel öküzgözü üzüm çeşidi SÇKM 20.95, pH 3.19, tartarik asit miktarı 6.00 g/l olmuştur. Kalite özellikleri daha önce incelenen standart üzüm çeşidi olan Öküzgözü çeşidi (Çelik 2006) ile analizi yaptırılan Öküzgözü çeşidi ile birbirlerine benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Yerel renkli şaraplık ve şıralık çeşitlerden olan Talik üzüm çeşidi Standart siyah şaraplık ve şıralık Neunier üzüm çeşidi ile kalite özelliklerinin birbirine benzediği tespit edilmiştir. Standart siyah şaraplık, şıralık Neunier üzüm çeşidinin tane ağırlığı 1.20 g salkım ağırlığı ise 100 - 150 g (Çelik 2006). Yöresel Talik üzüm çeşidinin tane ağırlığı

1.34 g salkım ağırlığı ise 111.02 g olmuştur. Standart siyah şaraplık, şıralık Borbero üzüm çeşidinin tane ağırlığı 2.20 g salkım ağırlığı ise 115 g (Çelik 2006). yöresel Şarabi üzüm çeşidinin tane ağırlığı 2.25 g salkım ağırlığı ise 156.43 g olmuştur. Kalite özellikleri birbirine benzeyen çeşitlerden en fazla standart üzüm çeşidi olan Neunier ve Borbero üzüm çeşitleri ile yöresel üzüm çeşidi olan Talik ve Şarabi üzüm çeşitleri birbirlerine çok benzerlik göstermektedirler. Tane ağırlıkları birbirine yakın olmasına rağmen yöresel Şarabi üzüm çeşidinin salkım ağırlığı standart üzüm çeşidi olan Borbero' dan fazla olmuştur.

Renkli sofralık standart üzüm çeşidi Adana karası ile yerel üzüm çeşitlerinden olan Kırmızı üzüm, Eşgar ve Zülfiye dayan üzüm çeşitleri arasında kalite özellikleri bakımından benzer özellikler belirlenmiştir. Her üç çeşidin tane rengi ve değerlendirme şekli aynıdır. Standart üzüm çeşidi olan Adana karası üzüm çeşidinin tane ağırlığı ve salkım ağırlığına bakıldığında tane ağırlığı 3 g, salkım ağırlığı ise 250-300 g olduğu tespit edilmiştir (Çelik 2006). yöresel üzüm çeşitlerinden Kırmızı üzüm çeşidinin tane ağırlığı 3.85 g, salkım ağırlığı 203.04 g ; Eşgar üzüm çeşidinin tane ağırlığı 3.12 g, salkım ağırlığı 209.90 g ; Zülfiye dayan üzüm çeşidinin tane ağırlığı 2.94 g, salkım ağırlığı 253.79 g olarak tespit edilmiştir. Kalite bakımından yöresel çeşitler ile standart Adana Karası çeşidi arasında tane ağırlığı bakımından yöresel üzüm çeşitlerinin tane ağırlığı fazla olmasına rağmen salkım ağırlığında standart Adana Karası üzüm çeşidi daha baskın olmuştur. Bundan anlaşılabileceği üzere bağlarda gerekli bakım ve yeterli sulama yapılması durumunda salkımdaki tane sayısı miktarı fazla olacağından salkım ağırlığı artacak ve diğer benzer Standart üzüm çeşitlerinin özelliklerine sahip olacaktır.

Beyaz sofralık standart üzüm çeşidi Dişi mercan ile yerel üzüm çeşitlerinden olan Şire üzüm çeşidi arasında kalite özellikleri bakımından benzer özellikler belirlenmiştir. Standart üzüm çeşidi olan Dişi mercan üzüm çeşidinin tane ağırlığı ve salkım ağırlığına bakıldığında tane ağırlığı 2.1 g, salkım ağırlığı ise 250 g olduğu tespit edilmiştir (Çelik 2006). yöresel üzüm çeşitlerinden Şire çeşidinin tane ağırlığı 2.27 g, salkım ağırlığı 276.00 g olarak tespit edilmiştir. Ayrıca Beyaz sofralık standart üzüm çeşidi Perle de Csaba ile yerel üzüm çeşitlerinden olan Beyaz gıldun üzüm çeşidi arasında kalite özellikleri bakımından benzer özellikler belirlenmiştir. Her iki çeşidin tane rengi ve değerlendirme şekli aynıdır. Standart üzüm çeşidi olan Perle de Csaba

üzüm çeşidinin tane ağırlığı ve salkım ağırlığına bakıldığında tane ağırlığı 2 g, salkım ağırlığı ise 50 - 150 g olduğu tespit edilmiştir (Çelik 2006). yöresel üzüm çeşitlerinden Beyaz gıldun çeşidinin tane ağırlığı 2.11 g, salkım ağırlığı 111.96 g olarak tespit edilmiştir. incelen her dört çeşidin hem tane ağırlığı hem de salkım ağırlıkları birbirine yakın olarak ölçülmüştür.

Sofralık sıralık üzüm çeşidi Bastığı ve Mazruma ile standart üzüm çeşidi Sylvaner (Çelik 2006) arasında kalite bakımından benzer özellikler tespit edilmiştir. Her üç çeşidin değerlendirilme şekli ile tane rengi aynı olmakla birlikte tane ağırlıkları ile salkım ağırlıkları birbirlerine yakındır. Tane ağırlıkları incelendiğinde Bastığı 2.25 g, Mazruma 2.15 g olmasına karşın standart üzüm çeşidi Sylvaner'in tane ağırlığı 2.00 g olarak ölçülmüştür. Salkım ağırlıklarına bakıldığında ise, Bastığı 127.52 g Mazruma 125.30 g olarak ölçülmüşken standart üzüm çeşidi Sylvaner'in salkım ağırlığı 150 - 200 g olarak ölçülmüştür. her üç çeşidin özellikleri incelendiğinde birbirine yakın değerler tespit edildiği görülmüştür. Yöresel üzüm çeşitlerinden Bastığı ve Mazruma standart üzüm çeşidi Sylvaner gibi diğer benzer standart çeşitleri yerine geçebilecektir.

Kurutmalık standart üzüm çeşidi Kara dimrit ile yerel üzüm çeşitlerinden olan Karik üzüm çeşidi arasında kalite özellikleri bakımından benzer özellikler belirlenmiştir. Standart üzüm çeşidi olan Kara dimrit üzüm çeşidinin tane ağırlığı ve salkım ağırlığına bakıldığında tane ağırlığı 2.00 g, salkım ağırlığı ise 225.00 g olduğu tespit edilmiştir (Çelik 2006). yöresel üzüm çeşitlerinden Karik çeşidinin tane ağırlığı 1.71 g, salkım ağırlığı 98.85 g olarak tespit edilmiştir. Her iki çeşidin tane rengi ve değerlendirme şekli aynıdır. Fakat tane ağırlıkları aynı olmasına rağmen salkım ağırlıklarına bakıldığında Yöresel üzüm çeşidi olan Karik üzüm çeşidinin salkım ağırlığının az olmasının nedeni sulama ve bakım işlerinin eksik yapılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sonuç olarak; İklim faktörleri üzüm çeşitlerinde verimliliği büyük ölçüde etkilemektedir. Alleweldt (1963) ve İlter (1980) salkım taslaklarının meydana geliş zamanına rastlayan Haziran-Temmuz aylarındaki yüksek sıcaklıkların "salkım sayısı / tomurcuk" oranını artırdığını belirtmektedirler. Diyarbakır bu aylarda yeterli sıcaklığa sahip bir ildir. Ancak bölgede yetiştirilen üzüm çeşitleri geleneksel bağcılık şeklinde yapılmakta ve kültürel uygulamalar yeterince yapılmamakta bu nedenle üzüm

eřitlerinden dūřuk verim alınmaktadır. Bōlgede yetiřtirilen ūzūm eřitleri modern baėcılık ile desteklendiėinde ve kūltūrel uygulamalar (Gūbreleme, Sulama, Zirai mūcadele, vb.) zamanında yapıldıėında bu ūzūm eřitleri daha verimli ve kaliteli olacaktır.

Bu alıřma ile Ŭlkemizde baėcılık açısından kayda deėer bir yere sahip olan Diyarbakır İlinde yetiřtirilen ūzūm çeřitlerinin verim ve kalite ūzellikleri tespit edilerek bu ūzellikler bakımından çeřitler arasında varsa farklılıklar anlatılmaya çalıřılmış ve bu çeřitlerin standart çeřitlere alternatif deėerlendirme imkanlarının belirlenmesine yardımcı olabilecek bilgiler elde edilmeye çalıřılmıştır. Őncelikle 2017 – 2018 yıllarında yapılan arazi ve laboratuvar çalıřmaları sonucunda elde edilen sonuçlar bōlgede yerel baėların kurulmasına, çeřit seçiminde ve yapılacak yeni çalıřmalara ūncūlūk edeceėi dūřūnūlmektedir.

6. KAYNAKLAR

- Abd El-Razek, E., Treutter, D., Saleh, M.M.S., El-Shammaa, M., Fouad, A.A., AbdelHamid, N. Abou-Rawash, M., 2010. Effect of Defoliation and Fruit Thinning on Fruit Quality of 'Crimson Seedless' Grape. *Research Journal of Agriculture and Biological Sciences*, 6(3): 289-295.
- Ağaoğlu, Y. S., 1999. Bilimsel ve Uygulamalı Bağcılık Cilt I: Asma Biyolojisi. Kavaklıdere Eğitim Yayınları No: 1, Sayfa: 205. Ankara.
- Alleweldt, 1963. *Türk Tarım ve Doğa bilimleri Dergisi* 3(4): 272-279, 2016
- Atak, A., Altındişli, A., Özer, C., Kahraman, K.A., 2011. Melezleme İle Elde Edilen Üzüm (*Vitis vinifera* L.) Çeşit Adaylarının Bazı Kalite Özelliklerinin Belirlenmesi. *Bahçe Dergisi*, 40 (2): 1-11.
- Ateş, 2009 Sultani Çekirdeksiz üzüm çeşidinde yapraktan ve topraktan uygulanan bitki gelişim düzenleyicisi solüsyonun üzüm verimi, kalitesi ve vegetatif gelişme üzerine etkisi.
- Atalay,D.A., Özdemir G., Karataş H., 2003. Diyarbakır Bağcılığının Mevcut Durumu Sorunları ve Çözüm Önerileri. GAP III. Tarım Kongresi, Şanlıurfa, 375-378.
- Çelik, H., Ağaoğlu, Y.S., Fidan, Y., Maraslı, B., Söylemezoğlu, G., 1998. Genel Bağcılık, Sunfidan A.Ş. Mesleki Kitaplar Serisi 1, Sayfa:253. Ankara.
- Çelik, H., 2006. Üzüm Çeşit Kataloğu. Sunfidan A.Ş. Mesleki Kitaplar Serisi 3, Sayfa 165. Ankara.
- Değirmenci Karataş, D., Karataş, H., Ağaoğlu, Y.S., 2010. Türkiye Yabani Asma (*Vitis vinifera* ssp. *silvestris*) Gen Kaynakları. Dicle Üniversitesi Tarım Doğa ve Çevre Sempozyumu, Diyarbakır, 154-162.
- Duran, M., 2003. Üzüm Etüdü. Dış Ticaret Araştırma Servisi Raporu. Sayfa:41. Ankara.
- Eren, F., 2012. Gemerek (Sivas) Yöresinde Yetiştirilen Üzüm Çeşitlerinin Ampelografik Özelliklerinin Belirlenmesi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Çalışması, Tokat.
- Fidan, Y., 1985. Özel Bağcılık, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları No: 930, Sayfa:401. Ankara.
- Gündüz, M., Korkmaz N., 2008. Damla Sulama İle Sulanan Bağda Farklı Sulama Uygulamalarının Verim ve Bazı Kalite Özelliklerine Etkisi. *Anadolu Dergisi*, 18 (1): 49-65.
- Hamman, R.A ve DAMI, I.E., 2000. Effect of Irrigation on Wine Grape Growth and Fruit Quality. *HortTechnology*, 10(1):162-168.
- İlter, 1980. *Türk Tarım ve Doğa bilimleri Dergisi* 3(4): 272-279, 2016
- İşçi, B., Altındişli, A., 2014. Organik Olarak Yetiştirilen Alphonse Lavalée ve Trakya İlkeren (*Vitis vinifera* L.) cv. Üzüm Çeşitlerinde Bazı Kültürel Uygulamaların Verim ve Kalite Üzerine Etkileri. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 31(3):91-100.

- Jackson, D.I., and Lombard, P.B., 1993. Environmental and Management Practices Affecting Grape Composition and Wine Quality-a Review Quality. American Journal of Enology and Viticulture. 44, 409-430.
- Kaplan, N., 1994. Diyarbakır ve Mardin İllerinde Yetiştirilen Üzüm Çeşitlerinin Ampelografik Özelliklerinin Saptanması Üzerinde Bir Araştırma. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 206.
- Karanis, C., Çelik, H., 2002. Amasya'da Yetiştirilen Bazı Üzüm Çeşitlerinin Tane İçeriklerindeki Değişimin İncelenmesi ve Optimum Hasat Zamanlarının Tespiti Üzerine Araştırmalar. Türkiye V. Bağcılık ve Şarapçılık Sempozyumu, Cappadocia (Nevşehir),441-448.
- Karataş, H. 1999 Yüksek Lisans Tezi Kalecik karası üzüm çeşidi klonlarında verimi oluşturan unsurlar ve tane gelişiminin tespiti üzerinde araştırmalar.
- Karataş, H. 2005 Doktora Tezi Diyarbakır İli Asma Gen Potansiyelinin RAPD (Randon Amplified polymorphic DNA) Tekniği ile Moleküler Analizi
- Karataş, H., Değirmenci D., VelascoR., VezzulliS., BodurC., AğaoğluY.S., 2007. Microsatellite Fingerprinting of Homonymous Grapevine (*Vitis vinifera* L.) Varieties in Neighboring Regions of South-East Turkey Scientia Horticulturae. 114/3/164-169.
- Karataş, H., Değirmenci, D., Ağaoğlu, S., 2010. Kalecik Karası Üzüm Çeşidinde (*Vitis vinifera* L.) Ürün Dalı İstikametlerinin Üzüm Verim ve Kalite Üzerine Etkileri Adlı Araştırma. *Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 24(1):37-46.
- Karataş, H., Değirmenci Karataş, D., Özdemir, G. 2010. Güneydoğu Anadolu Bölgesi Üzüm Çeşitlerinin Sanayiye Yönelik Değerlendirilme Potansiyeli 1. Uluslararası Katılımlı Kamu-Üniversite-Sanayi İşbirliği Sempozyumu, Bitkisel Üretim Toplantıları, Diyarbakır,256-261.
- Karataş, H., Değirmenci Karataş, D., Özdemir, G. 2015. Diyarbakır İli Bağcılığının Sektörel Durum Analizi
- Kaya, M., Çelik, K., Çiçek, M., Acar, S., Özdemir, G., Gürsöz, S., Bayram, Y., Özgen, İ., Karataş, H., 2014. Diyarbakır ve Mardin İllerinde Yaygın Olarak Yetiştirilen Şire Üzüm Çeşidinde Klon Baş Omca Adaylarının Belirlenmesi. Uluslararası Mezopotamya Tarım Kongresi, Diyarbakır. 124-125
- Keskin, N., Yağcı, A., Keskin. S., 2013. Sivas Gemerek Yöresi Üzümlerinin Bazı Kalite Özelliklerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi*, 23(3):271-278.
- Lezgi, A., 2016. Öküzgözü ve Boğazkere Çeşidinde Klon Seleksiyonu. Bitirme Tezi. Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü, Diyarbakır. sayfa 41s.
- Oraman, M.N., 1972. Bağcılık Tekniği II. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları: 470, Ders kitabı:162, Sayfa:402. Ankara.
- Özdemir, G., Karataş, H., Değirmenci Karataş, D., 2010. Bağcılık Sektörünün Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki Üretim Boyutları. I. Uluslararası Katılımlı Kamu-Üniversite-Sanayi İşbirliği Sempozyumu, Bitkisel Üretim Toplantıları. Diyarbakır,381-386.

- Özdemir, G., Özmen, A., 2008. Süryani Kültüründe Bağcılık ve Şarap. Ulusal Bağcılık ve Şarapçılık Sempozyumu ve Sergisi, Denizli, 415-416.
- Özdemir, G., Karataş, H., 2008. Diyarbakır İli Bağcılığı. Ulusal Bağcılık ve Şarapçılık Sempozyumu ve Sergisi, Denizli, 405-413.
- Özdemir, G., Tangolar, S., 2005. Diyarbakır ve Adana Koşullarında Yetiştirilen Bazı Sofralık Üzüm Çeşitlerinde Fenolojik Devreler ile Etkili Sıcaklık Toplamı Değerleri ve Bazı Kalite Özelliklerinin Belirlenmesi. Türkiye 6. Bağcılık ve Şarapçılık Sempozyumu, Tekirdağ, 446-453.
- Özden, M. Karipçin, M.Z., 2007. GAP Bağcılığının Üretim Boyutları ve Bugünkü Durumu. GAP V. Tarım Kongresi, Şanlıurfa, 5-12.
- Pehlivan, E.C., Uzun, H.İ., 2015. Shiraz Üzüm Çeşidinde Salkım Seyreltmesinin Verim ve Kalite Özellikleri Üzerine Etkileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi*, 25(2):119-126.
- Tanrısever, S. 2016 Yüksek lisans tezi Mardin ili Üzüm Çeşitlerinin Kalite ve Verim Özelliklerinin belirlenmesi
- This, P., Lacombe, T., Thomas, M.R., 2006. Historical Origins and Genetic Diversity of Wine Grapes. *Trend in Genetics*, 22(9):511-519.
- Usseglio-Tomasset, L., 1995. *Chimica Enologica*, AEB, Sayfa:431. Bressia.+
- Wang, Xu., Zhao Si-Dong., Zhou Guang-Yi., Zhou Jian., 2006. Effects of Different Girdling Periods on Growth and Fruiting of Grapes Cultured in Shelter From Rain. *Non Wood Orman Araştırma*; 3, 25-27.
- Winkler, A.J., 1932. Maturity Tests For Table Grapes.
- California Agricultural Experiment Station Bullutein, 529, 1-35.
- Winkler, A.J., Cook, J.A., Kliwer, W.M., Lider, L.A., 1974. *General Viticulture*. University of California Press. Berkeley, Los Angeles.
- Zohary, D., 1995. Domestication of the Grapevine *Vitis vinifera* L. in the Near East. in the *Origins and Ancient History of Wine* (Mc Govern, P.E. et.al., eds), 23-30.+

ÖZGEÇMİŞ

Mehmet KAYA

Mehmetçik sokak feyzibey apt no 37 Doğum Tarih: 01/02/1974

Yenişehir / DİYARBAKIR Cinsiyet : Erkek

Mail : mehmetkaya2015@hotmail.com

Cep tel.: (530) 321 35 21

KARİYER HEDEFİ

Kısa vadede, eğitim ve geçmişime uygun bir kariyer fırsatı yakalamak.
Uzun vadede, çalıştığım kuruma değer katarak kendi alanımda başarılı olmak

EĞİTİM BİLGİLERİ

Yüksek Lisans : Dicle Üniversitesi – Ziraat Fakültesi – Bahçe Bitkileri Bölümü

Lisan : Harran Üniversitesi – Ziraat Fakültesi – Toprak Bölümü

İŞ DENEYİMİ

12/2016 - : Diski Genel Müdürlüğü – Eğitim ve Sosyal İşler Şube Müdürü

11/2012 - 12/2016 : Büyükşehir Belediyesi - Park ve Bahçeler Şube Müdürü

BİLGİSAYAR BİLGİSİ

Word, Excel : Çok iyi

Powerpoint : Çok iyi

Autocad : Çok iyi

YABANCI DİL BİLGİSİ

İngilizce Okuma: iyi,

Yazma: iyi,

Konuşma: iyi

DİCLE ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ TEZ İNTİHAL FORMU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

ADI VE SOYADI	Mehmet KAYA
ÖĞRENCİ NO	09809408
EĞİTİM – ÖĞRETİM YILI	2018 - 2019
YARIYIL	☒ Güz ☐ Bahar
ANABİLİM DALI	Bahçe Bitkileri
PROGRAM	Yüksek Lisans
TEZ KONUSU	Diyarbakır İli Üzüm Çeşitlerinin Kalite ve Verim Özelliklerinin Belirlenmesi

İNTİHAL RAPORU BİLGİLERİ

RAPOR TÜRÜ	Tez Savunma Sınavı Sonrası
SAYFA SAYISI	143
BENZERLİK ORANI	% 17
RAPORLAMA TARİHİ	03/01/ 2019

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın kapak sayfası, giriş, ana bölümler, sonuç ve tartışma kısımlarından oluşan toplam 143 sayfalık kısmına ilişkin, 03/01/2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından turnitin.adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan intihal raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %17'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

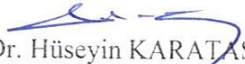
- ☒ Kabul/Onay sayfaları dahil
- ☒ Kaynakça dahil
- ☒ Alıntılar dâhil
- ☒ Diğer

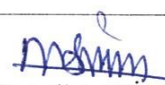
Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Lisansüstü Programlarda Tez Çalışması İntihal Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

(Öğrencinin Adı Soyadı)

Mehmet KAYA
03.01.2019

Doç. Dr. Hüseyin KARATAŞ
Tez Danışmanı
03.01.2019

Prof. Dr. Mikdat ŞİMŞEK
Anabilim Dalı Başkanı
03.01.2019

